

నలవరిత్రము - ద్విపద కావ్యము.

ప్రథమభాగము.

—o—o—o—

క॥ శ్రీరమ్యధర్మనిత్య! ప్రారంభవిభాసిరాజపరమేశ్వరేణా!

రారిమదకుంభికుంభవి! దారణదారుణకృపాణదక్షిణహస్తా॥

శ్లో॥ శ్రీవాణిగిరిజాశ్చిరాయదధతో! వత్సోముఖాంగేషుయేలోకానాం
స్థితిమావహంత్యవిహతాంస్త్రిపుంసయోగోద్భవామ్ । తేవద్రతయఃపూర్వ
యస్త్రిపురమాస్థంపూజితావన్మనైః । రూపాయానుఃపురయోత్తమాంబజభవ
శ్రీకంఠరాశ్చేయసే॥

== రాజ్యంబునోడినపాండవులుయొద్దికిబృహదశ్వదేతెంచుట. ॥ ==

ఘటితసారాంధ్రశబ్దసంగతుల-వలెనొప్పునలవక్రవ రీతిరీతి - విరచింతు
నానేర్చువిధమెల్లదెలియి. కరమొప్పతతర-ధాక్రమమెట్టిదనిన. పరమపావను
దైనపాండునందనుడు- ధరయొల్లశల్లజూదంబుననోడి-కారవాగ్రజాపాలుగాం
చిచ్చైత - ఘోరాటవులకుపాణుడునేగియచట - తనతమ్ములకుదానుత
నకూర్చునతియు- మునివేదములుదాల్చిమోదంబుదకిర- విహరింపుడుండెరివిని
వశంబునను - మహిమతోడనుభూతిమైనందనలరి-యరుదైనరుదాక్షహారమర్
వేసి - యరవుకెంజెడలెల్లయొగిడుట్టుగట్టి - పరగకృష్ణాజిహంబరమధరించి
కరమునచెన్నొందగాకమండలువు- ధరియించిజనమెన్నుదండచేసుంచి - పరు
వడివిరయోగపట్టెధరించి- ఘనతరంబుగపాడుకలువేడర-మెట్టి- మునినాధుని
రుపార్చ్యములగొల్చిరాగ-నరుదారబృహదశ్వదనుమనీశ్వరుడు - కరుణతో
వేంచేయగాజూచిపాండు. తనయందుతంములుతానునువేగ-జనుడెంచియె
దురుగానందుమీశ్వరుని. జరణాంబుజములకుచయ్యకమొకిర- యరుదుగాన
ఘృకపాద్యాదిసతర-మకవిశతులబూజించివివతులచేసి - యతిధర్మగొనివ
చ్చియహాకాననమున. మనిచిచేతులుమోడ్చియరులభక్తి - నయెనమ్మునిలొ
డనారాజవిభుడు-పరమయోగధ్యానపాదనజ్ఞాన చిదయాధిపతిమోక్షమమ
యనిన - వినిముసిగిరుడుధరావిభునకిట్లనియె- వనపాధిపతివనశ్వనంభూడు
గలుగుటజ్ఞేయంబుగలుగునుగాక- యలశ్రవణంబులందుంచియెటికిచ్చు- ధరదే
తలేకనీతంములునీవు-పరిణానుమేయనిదిరికించియెడుగ- మనమునదరికించివది
పాండునుతుడు- దనమదిమెచ్చియత్తనసికట్లనియె- బేవదయాసాంప్రదించి

నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - ప్రథమభాగము - ౩
 రెవో యవనిశినగ - ఊర్ధ్వతిరలగ చెన్నువహించి - యాతాశమనకుండేవారి
 సంబుపిండు - ధూళాంతముందరబొదలుచువ్రాలెవ్రాలినబాచిభూతరుణిహా
 పొకబిడేలుచునపుడుమంత్రీకినిట్టునియె - నెందుండీవచ్చెనో యారాజహం
 నలందంబుజ్ఞాచిననతివేడఁబుట్టె, నొకయిందబట్టుకనూరకమనము - నకలం

=|| నలమహారాజురాజహంసంబునుబట్టుకొనుట. || =

కగతినిముద్దాడుదమనుచు - నతివేడఁలేచియయ్యించలకడకు - తతలేతుడేగిన
 గొబ్బున నెగసి-యవ్వలవ్రాలిననపుడుపోనీక - నెవ్వధంబున నైసేబట్టెదనుచు -
 కదసిమిక్కిలికుతుకంబుల్లసిల్ల - పొదలినమతిపొచిపొంచిపోవంగ - కనియ్యుట
 స్మయకడుభీనొంది - చనియొకమ్రానిపైచయ్యనవ్రాలె - వానిసంగతిజూచివ
 మధిశ్వరుండువీనిబట్టగ నెద్దివెంపింకమనకు - తలగకతోలగకదనరెడునేర్చుదో
 లగగమానకి-తోలుమునీపు - పనుపడనేనట్టెపట్టెదననుచు ననినవాసచిత్తండు
 నాభూజమెక్కి - యమరక్తిపక్షులనదలింపనవియు - మనమున బెదరుచుమీ
 మీదవ్రాలె-వ్రాలినకనుగొనివనుమపిశ్వరుండు - పోలిచితలమంత్రపతియోము
 జూచి-దిగవచ్చినీవాకరదికురననుండి - తగిలినపులుగులదయితోడబట్టు - మన
 పుడాభూరుహమాతండుడిగినకొనియొకరదికురననుండీదండి - యనురక్తి
 పక్షులకడ్డమైనిలువ - మనుజేశ్వరుడువావిమరిపోవనీక - నల్లనల్లనమహినరుడె
 చిపొంచిమెల్లనేయొకదానిమెడబట్టుకొనియొకడు - వేగమునలేచికడమరాణం
 చ-లడలుచునొకధూరుహంబువ్రాలె - బేలువందనలరాజుచేబేడు-బడ్డ - పులు
 గులరాజుసొంపుడిగిభీల్లి - పలుమూరుదలపోసిభావంబులోన - గలగుచుమేము
 సకరడికేనేతెంచి తటుకునవిచేదగులంగగలిగె - కటకటాయారితిగాజేసినట్టి
 బలువైనవావ్రాతఫలమునేమండు - చలముననురాజసంబునన్వపతి - యేమేమి
 సేయినోయెరుగంగరాదు - యేమైనమేలింకనేమనవచ్చు, ననిహంసదంతజేన
 డలగానాత - డనురక్తితోరాజహంసనుజూచి - కనగోరదువ్విమకురవముద్దు
 బెట్టి - యొనరంగకన్నులనొత్తిలాలించి - యకురనజేర్చితి, చ్యూనిమాటలాడిచేకి
 లినొక్కిచచ్చికేయదుండ - కనుగొనిసంతోషకరమగునట్టుచునుజేతుతోవచో
 రాజహంసంబునలరాజుతోదమయంతిని నీకుభార్యగావించెదననిచెప్పట. ||
 మధురతబలికె-నవనీశదమయంతియనియెడుకాస్త - నువిదజేసెదనీకునొగినన్ను
 విడుపు - తగునీకుదమయంతిదమయంతికిపు - తగుదువునామాటదబ్బరగాడు -
 సారసధపుడుసొందర్యమునకు - భోరనభువిదానిబుట్టిం చెమున్నె - ఏగతనై
 ననాజులనిజేరి-భోగజేవేంద్రసిపాలతిచేసెదను - తలకొనియీవేళతగవట్టిమా
 టబలికి - పోజూచేటిబక్షినిగానుతపక్షిచేతగవేమానటండు - భూపాలచంద
 నీబుద్ధిసెంచుము - నీవక్కదనమునుసీవిలాసమును-యాచకోరాక్షికినమరధూ

పాల- పానాటనిజము గానంముముమదిని- కామిసినసాంముగాజేయనేర్తు-ద
మయింతివక్తదనముమదలచి- నుమబాబవేదనస్రక్తియిండియును- నీపాద
పద్మములీరితంబుగొలువ- నాపద్మగంధినతివజేసెదను- కమలాక్షునాననా
కన్సులయాన- దమయంతినితంతిపద్మమాట- నావుడుమదమంగినరలొకనా
ధు-డావేళనాశ్చర్యమందియాపక్షి- నతివేగవిడచినెయ్యముననిట్లునియె - నతివే
ట్రా-తోసీవాడినమాట- వినగనాచవులకువిందయ్యేనేడు- నెనయనాదమయిం
తివేగతినివు నెరుగుదువిలలోననేరాజపుత్రి-తెరగొప్పునవనిలోతిరిగెడుమీరురా
జకన్యకలవ ర్రసమెరుంగుదురే- రాజహంసోత్తమరమణీలలామనెలమినాయిం
తిగానెట్లుజేసెదవు- తెలియంగనెప్పుమా- తెరగెల్లమాకుహంస రూపంబుననరు
దెంచిమున్ను- కంసారిజలజాక్షీకరుణించిపట్టుకాంసరూపంబుననతివేమర-నా
కు- హంసయాననుగూర్చనరుగుదెంచితివా- పాలునునీరునునేర్చుగపంగనేర్చు
జాలినపక్షిరాజపుగావెనవు- మనుజభాషలరితిమహిలోనపట్టులెనయంగబలు
కునెయొక్క-కదైన పక్షివిగావునాపాలిదేవతవా- ఈక్షీతిలోననాయెతనాగ్గ

==* దమయంతిజన్మకృతాంతము. *

జనన-మంతయు నెరిగింపుమనవుడుపక్షి- వింతగానారాకవిధునక్లిట్లనియె- ధర
ణీశనినుమువిదర్భపురంబుకరమరిజగతిప్రఖ్యాతమైయుండునావురాధీశ్వరుడ
మలనాననుడుధూపాలదండ్రుండుపుణ్యవ ర్రసుడు భీమభూపాలుడిభద్రుడు
త్తముడు- శ్రీమింద రాజ్యంబుసేయుచునుండెఛరణీశ్వరునకుసంతానంబులేక
ధరణీసురార్చనతప్పకజేసితపములుజపములుతగినదానములునుపవాసములు
సెక్కులాసరించియలసి- కడలేనిదుఃఖసాగరమునయనిగి-వుదమీకుడాస్థానమున
కునెత్తె-చి- యరుదైనరత్నసింహాసనోపరినిక్కరువందగూర్చుండిహితపురోహి
తల- గాయకవందిమాగధమంత్రవరుల- నాయతమతిజాచియప్పడిట్లనియె-వి
నురుసంతానమేవిభమునగలుగునని ధూనురావళినఖిలదానములనొసరించితి
నిఁగియుచితమార్గమున-తనరియెందులనుసంతతిలేకపోయె- సరవందసంతా
నహీనుడైనట్టి- నరునకుదూరమావాకేళపదని- మతులనబడసినచూచియందం
దపితృజడతలనుసంప్రీతివాంఛెదరు-వసుధయాతనువులెవ్వరునఁమినారు,పా
సగినియారాజ్యభోగంబులేల-మనమారతనయలమధురవాక్యముల- వినగనే
ర్చనియట్టివీవులాత్తునకును- వీచామృదంగాడివిసర్వములుః విభవేననాదమొ
లైనవినినింపుగావు- విడువకెప్పుడుమునివేదంబుదాల్చి- తడయకనిపుడుసంతా
నార్థియగుచు-తరుణితోగూడుకతపమునకరిగి- పరగల్గుపుత్రులబడసినట్టెదను

==* భీమభూపాలుడుసంతానార్థియైతపంబునకరుగుట. *

మంత్రినోవిదులారమహిమనరాజ్య? తత్రైంబునకుపుడకగననుపడ్డు- పందా

కయనికల్పి-యపుడు మాకురుల- నందర రావించియనిభి క్షీమైకీ- భటపర
చారకప్రకరంబులకును - తెటుకుననినదువృత్తాంతంబుజెప్పి- పుడమికాపులకు
నేర్పకబుద్ధిజెప్పి-పదధియబానును విరనువాగ్ధ మును- చైతపుమీరగకారచీరలు
గట్టి- తేలిఘాతిమైసిండతిరముగానలసి- కురులెల్లజడలుగాకూడంగజేసి- పుర
మువారెల్లగుంపులుగట్టిచూచి- యారాచునింగఘూరారణ్యమొనకీ- ధార్యనే
భతకామోదంబుననిరిగె- భలయెలుడతమలుభక్షించికొండ - బిలములవినిసిల్లి
భీతిల్లియట్లు- కొన్నిదినంబులుకూరారటపులను - క్రస్త్వనవిహరింపగానొక్క-
నాడు - తనశిష్యులును బాగుడమనమనింగ్రు - దనురక్తిమీరగానడటికివచ్చె-
వచ్చినయొకగాంచినమహాతనాడు- డచ్చుగాసాష్టాంగమప్పడర్పించి- పలుమా
రుమనిరాధుప్రస్తుతిసేయ - తలపునమెచ్చియాతపసేయట్లుచెయి - నెక్కడవి
హరి-తుల్యపూజించు - నిక్కాననంబుననెన్నడుగాన - తలపేసిచూచిన
తాపసవృత్తి- గలిగియున్నదిరాజకళలుమీయందు - నమరియున్నచిహ్నంబు
లోనిట్లు క్రమమునవిహరింపగానేమీర- లెవ్వరోఁబనినభూమిమహాతపసి
కన్యించుతయనటజెప్పవొగె- తాపసర్యవివర్చనంబు - నేహరిమీద
యనెతుమకాడ - పీపద్మగంధివాఁయింతయెమెలగు - వాపేరుధరభీమనరిచా
ధుడందు - పరగనంతాననంబుడలేకనాకు- ధరణిపాలింపంగతగదలుగాన-త
పనివేడమువాల్చితరుడేలోగాడ - తపముసేయగమదితలచివచ్చిమి - వాపు

==* దమనమనింగ్రుడు భీమదూళి అనంత తపంబొనర్చుట. ==

మచినిమనిరాధుజాభీను - భూవల్లభునికాచి పాలుపొందబలికె - భూమిక
నూదలంబునకు నేలెంము. తామసింపగ నేనుతపముగావించి - ననజానరాది
దేవతలదేవరము - కొనినచ్చియిచ్చెద కొనువలేకుంక - ధరణిశుభంతనం
తానంబుకడసి- యిరవొందపురమనకేగుచుగాక- నిలిపితొనుచునిజాత్ర
మధూమి - కనురక్తిదమచించియతికూరతపము - గానింబరాకెచ్చికంబా
లగచ్చ - కావేలినను ప్రస్థాత మైనిలవ- మునికులకుండ్రుమహాదమంబ్రవృత్త-
గనింబుకులుజేయకమలరాడవియె- నిదియేమిమనిచాధయింతగానీపు- పదవే
లకేఘాతంబుగానింక - నేనుకార్యదంకచ్చెనెఱగి పుననన - భీమరామం
డనప్రయోగమృదోగము - లోకతలమరూఁగాక వాదకుమ- పాఠేలుబులిన
నంకలెల్లబాసి - సుతలలెంబివారంబుతోడ - లంకామహాబాహుమహాదేవ
20 3- నకనకీసంబునవిధిగానొనిచ్చి- గుణపేడపురముపు - ములక్ష్మ-హ

==* బ్రహ్మభీమ నూజి అనికె దమనమనికొనిచ్చుట. ==

అపుమీరగకొకపుత్రిపుత్రులంబు - గలదంచుజెప్పి కంబుననిరిగె - సుతలద
మనమహామనీశ్వరుడు - విత్తగాభీలభూవిధులనిడించి- కుతలేంకకొక్క

కూతురుకొడుకు - నతివేడగల్గుదురగుముపురికి - ననవుడుసంతసమంది
యా రాజు - మునినాధునకు వేడగ మ్రొకిరియిట్లనియె - దమనమునొందినదను
చేతనాకు క్రమమునసంతతికలిమియుగలిగె - నినిసన్నుతులుజేసియవనిశ్వరుం
డు తనసతితోగూడతనపురికిరిగి - ధరయేలుచున్న నాతదనంతరమున - పరువడి
యా రాజపత్నిగర్భము - ధరియించిముందరతనయేసింగాంచె - తిరగొప్పమరి

=* దమయంతిజన్మించుట. *

కొన్నదీనముల వెనుక - తనయును గాంచెవాతరలాయతాక్షి - జననాధజండుం
డుసంతోషమంది - దమనాఖ్యుడనుపేరుతనయేసికొనగి - దమయంతియనుపే
రుతనయకునొసగి - కొడుకుకన్ననుముద్దుకూతురుమీద - వృడమేళుడతివేడగ
పొలుపొందుచుండె - షీరాభిక్తన్నియజెలువొందినట్లు - మీరిభూదరపుత్రిమె
లగుచున్నట్లు - తరుణీవర్తిం చెసొందర్యసంపదను - ధరణీశయ్యబృంగిదమయం
తిపుట్టె - నెరుగుదుమున్నునేనేగత్తినైన - యరవందచానినియంతిజేసెదను. మా
నవాధిశీయామగువనిసొంము - నేనాదుమాటలునిజమనినంము. మనియంచబలి
కినంతయురాజు - వినిచునంబునచాలవిస్మయంబంది - బలువిడినానందచాప్య
ముల్పాల - పలుమారుదొరుగనప్పక్షివల్లభుని - దేకొనికొగిట చేర్చిమృద్దాడీ
భూకాంతుడప్పుడాపొలిపిదగ్గరికి - నతివేగపోయిరంపనివీడుకొలుప - శతప
త్రములక్రీడనలుపుహంసలను. రయమునవాహంసరాజుకూడుకొని - పైపై
యాత్రోపైపైనంబునిలుపు - నేయకనలునికాచెలిగూర్పుతలపు - ద్రోయకభూ
మికాంతునిమిదిభక్తి. చాయకనాటకపడితంమిహుండ్లు. మేయకనీడలమెలగ

=* దమయంతివనవిహారంబొనర్చుట. *

గతేక - భూవలంఠంబునపొలుపొందునట్టి - యాదవగృహినినరుగుదునుండ -
నచ్చటదమయంతియతివలుచాను - విచ్చలవిడివనవీధికివచ్చి - కలయంగళకచా
రికలుమయూరములు - బలుపుదుండగవానింబులువినుచు - పూచికాచినమం
చీపుష్పవృక్షములు - జూచియింతులకునుజూపినవృక్షము - యలరులదేనియ
లందిగ్రోలుచును - యలరుపూచిగురులనరసినవృక్షము - చల్లనిగాలికిసంతోష
పడుచు, పల్లవంబుల నెల్లపరికించికొనెడు - చెలులలోనమిటారినికీలికటారి -
జెలువులవంకి వాసనలపూలపెంకి - చెలియలమ్మెంతిచిత్రాదంతి - వలపుల
దొంతిసేవంతిపూబంతి - మరునిపట్టపుచిలక మరువంపుమిలక - అరుదుపు
ప్పొడితిన్నెఅమృతించుగిన్నె - కంమతావులగావుకలకు నెలపు, కంమతేనియ
దావిపురంపుక్రోధి - పొగనువజ్రపురిశుకసౌబళులదెశుక - పగడంపులత
కూనపన్నిటిసొన చిలుకలకొలిగి - యాచిగురాకుములిగి - కులుకముద్దులగు
మ్మగొజ్జంగిరెంమ - యునిచాలకొనియాడనన్నిటిదగిన - వనభాషీశృంగారవ

నములో పలను - కదసి కెంపులురసి తాంతులజేంతు - నుదుటుబంగరుసొంము
 లొడలందు మెరయ - జలజలోచనలగునఖలునుగొలువ - నలరుచుదమాయంతి
 యతివేడగ-మేను - తెలియనిగతివివోదంపుచునుండ- కలహంసలవుడు వేగంబు
 నవచ్చి - రమణులతోడసంభ్రామ కెళినుండు - దమాయంతియొడుటనందముమీర
 ప్రకాలె- నెలతచేనడువులు నేర్పుకోదలచి- కలహంసలీరికదిసెనోయనగ- వ్రా
 లినయందలవలనొప్పజూచి- మేలనిదయంతిమెలతలుదాను- నప్పుడుగనుగొ
 నియాశ్చర్యమంది - యొప్పులకుప్పలైయొప్పిచెలంగు - నారాజహంసలనవుడు
 పోసక - బోరనతరుణుకభోయియందంద- పొలతులందరుపొంచిపొంచిపోసక
 చలమననన్నియించలబట్టిరంత - యారాజనందనయారాజరాజు- కోరిపట్టిన
 యందగొబ్బునబట్టి - యుకుకనగదియించియపుదలనియిరి-చెక్కిలినికొక్కిమచ్చి
 =శి= దమాయంతిలోరాజహంసంబు నలునినీవురుఘనిగావిచెదనిచెప్పుట. శి=
 కముద్దుబెట్టి - మెల్లనదువుచుమృదులోక్తులాడ- యెల్లనగనుగొనియాయంద
 పలికెమానవభావలతుధురమైయలర - మానసికొక్కమాటచెప్పెదను - వి
 డువుముననుసకవేడుకగలుగు- పడలినిరూపుసంపదజూచిరాకు- కడువేడగబు
 ట్టెనికొక్కముగనామిడికి- నుడుగకవినుమునీకొటిచెప్పెదను - రంగైచనవధవు
 రంబెరురాజు- శృంగారశంకుడూజితసత్యధనుడు- నరలోకనుతేశికనలద
 క్రవతికా-కరముప్పవిష్ణుచక్రముపంపుజేసి - యలనేడుకీవులనేలెడురాజు- నల
 కూబరునికన్నవలిక్కున్ను- సరసిజభవుకన్నజలజాపుకన్న - చారుకన్నబలదై
 త్యచారుకన్నమించి- ధరణిచెన్నొందునుతరళాక్షినికు- సరియైనవాడండు
 సొందర్యరేఖ - రమణసేవాడనిరాజులులేరు - రమణిలోయటువంటిరాజును
 గాన- కలకంఠినీవంటికామినీజిజికి- వెలయంగనలరాజువిభుడుగావలెను- నా
 కుమాడంగవోనలివాయతాక్షి - చేకోసునలునినీచెలుపుడుగాగ - నలునికన్న
 నుమంచిలాఘుండులేడు- నలువలరంగపడు - ల్లులోకముల- వనితదబ్బరలాడు
 వారముగాము- కనివచ్చితిటకునాకన్నులయాన- వానికీదగునీవువణికంపనేల-
 మానినినీరూపుమహామకుదగిన- వాడుగావుననిట్లువణికంపవలెనె- నేడునీదగ్గి
 రనెలతరోవాని- పొసగినబంగారుబొంబునుదెచ్చి- మనీపాతగట్టుటమాకుసం
 మతమె- ధరలోనవోములుదగినదానములు - చిరభక్తిపూజలుసేతురమంచి-
 పతులుగావలెనందుభామినీమణుల - అతివరోనీదుభాగ్యంబునకేమి- కొరువే
 నీనాధుడికువలయాధీశు-డదిగాకవివవంషయవనిలోపలను - వలరాజుచక్కని
 వాడండ్రుజనులు- చెలియాడునంగుమించినవాడునలుడు- కలికినూరుడునీటు
 కాడనుటింతె-తలుపులోపలవానిదలచిజూచినను- దురితకర్మకుశికద్రోహిదు
 జకనుడు-హరికుమారుడుగాననతనికీచెల్లు- నదిగాకవివవంషయామహేశ్వరు

దుష్పదపడిశారీహరిబ్రహ్మదీపిరులు- దీపింపవలయునుదీపులనేలు-కావునవాని
 శరీరదవంబుజెలుప- నాపంకమహాయానికై సశక్యంబె- యోపద్ధనయననిశో
 క్షృంభుడు- పతిగోరీయతికరూపమానజన్మింబు- సతిజానిబొందనిజన్మము
 టికి- ఆరాజవడునికీల్లాలవయితేని- యోరాజవదననీయునికిదగునె- యలిజని
 యెగతినయిననునలుని- వెలయంగనిప్రాణవిధుని- జేతు- ననియిద్విధంబున
 నానలాధిపుని- వెనుకొన్నట్ల క్రిశోవేవేలగతులు- జలపోనీవజేంపదమయింప
 యెంచ- పలుకులకానందగుంపిశయిగుడు- కన్నులభాష్పాంబుకణములుబొడ
 మి- తన్నుగుప్పలమీదజూజుటొరుగ-తనుమేనువులకీచిలియూచియెంచి-యు
 నురక్తివిడచిశుభ్యులనకీర్తుయె- చాయెంతరాజయారాజచేపెంఱు- జేయె
 డనుండునీవెల్లెరుంగుడుపు- పులుగులరాజపుఘాపాలుడదిడు- తలపోయినీకు
 నాతనినీచుట్టరిక- మేగకగలిగెరాకీంసయు జలయ- వగంబెజెప్పిమ- వీనులుద

== శి రాజహంసంబుతనకునలునికి నభ్యుజయవిధంబెన్నెట- శి==

నియ- ననపుడురాయంచయాయించగమన- గమగొనిసంతోషకలితయైబలికె-
 వినవంబుచేప్పెదవితడంబుగాను- జనలోకనుతుడునజ్జనలోకహీతుడు- భాను
 వంశంబునబలుడయిననీ- శేనునకుదయించిచిరకీర్తివలెయ- రమణతోనీష
 ధపురంబుననుండి- కమలాయతాత్ముచక్రముపంపుసేయి- యెనయదీపులనే
 డునేలుచునుండి- మనుజేతుడొకనాడుమంత్రులుదాను- కరుసతోశ్వంగారవ
 నములోపలను- తరియింపుచుండరానలులునుజేను- ధూమీకుదగ్గరబొయి
 శ్రాంతిమి- యామీవమగుబాచియూచక్రవర్తి- కరుకారసముజిందగానన్ను
 బట్టి-కరముప్పలాళింపగానామహీశు- చక్రదవంబునుజన్వనంబరిని- చుకుకా
 డినుగుగంపత్తిభాగ్యమును- చూచి గామననుచక్రములైట్టింప- యీచక్ర
 దనమునికీల్లాలవయి- ననుచునిరాజనకనుకూలమయిన- వనిశదెచ్చదన
 నుచుననుధైర్యు- తిరుణీననులచక్రదనమెల్లచూచి- సరిపోవకీటికిచిను
 బెంచినడు- తరహాపరిభవలావగ్యంపదలు- సరవివాదగమకాకునంతోష
 మయ్యె- నదిగాననలనిగ్నతాండంబుగెల్ల- విడితంబుగానీకు వివరించిపు
 డు- నెలతయెట్లున్నదోనిచిత్తవృత్తి- తెలియగరాదంబుచేదనలెఱుని- నలుని
 వరించిమరినగాంచి తెని- నెలరునరావియనలరనట్లుండు-నరలోకమందుగా
 నరనాధువంటి- నరవాడుకుడులేడునరవాధిభాగ్యి-కల్లుబలకనాకంఠునయా
 నాపల్లవపాణినిపాదంబులాన- సత్యబ్రాహ్మకూటసత్యంబునుండు- సత్యమే
 జయమని- సతలదత్తనముల- పలుకుదురింటిని పావనమతులు- తలపోసి
 చూడుమో తరలాయతాక్షి- గణనపుడుమదిరాక్షియాపక్షిరాజు- గనవి
 గ్నయానందకలతఁబయిపలికె- నోపక్షిరాజేంద్రయోదయాసాంద్ర- నా

==* దమయంతినలుని దంపకుపురుషునిగావింపుమని వేడుకొనుట. *

పాలిశ్రీరామవాతుండంపు । రక్షింపగదలించినయమునవచ్చి । యీక్షితీశ్వరునినర్జునులూధిపుని । నలరాజవండునివానాధుగాగ । బెలువందశేనరక్షింపజేసెను । యరవొందనిమాట నేజవచాట । నరుదారవారూపమంతయురాజ । కరుణతోపలుమారువదలించిజెప్పి । సరసనివితటికెనుదెంచుపొము । బెలగినివంతగాజెల్పుచుండగను । తలపోసియేనునింతకునొడంబడితి । నికనొకకమాటనికెరుగింతువినుము । ప్రకటితగతినేనుప్రసననొనర్చి । నలునకుమనువొండెనలుజొల్లననిన । వెలయనీప్రాణంబువిడుచుటయొండె । గనతరముద్ధిత్రికరణంబుగాను । పనిబూనిపలికితిపడతినామాట । పూనికతోనన్యధాములనేలుమాధవాధిపుగూడిమనుదానెగానె । ఇంతేసేపనులకునిడముగానక । కన్తునిశరములగానీల్లనిక । కుసుమాస్తుభికిగుండంగనిక । వసుమతిపతికినావతకమానంబు । తేటతెల్లంబుగాతెలియంగబలికి । మాటలునికగామరికొరనిజెప్పి । ఏవిధినైనవాంఛనకులాధిపుని । వేవేగవాప్రాణవిధునిగాజేయు ముద్రియవాక్యంబులంతంతబలుక । వనితనుజూచియత్వలబడిబలికె । కలకంఠీనీమితంబులకంగనేల । తలపనికార్యచుంతయునాడిగానె । తలనొప్పునలకక్రవతికాకిదగిన । కలికేసంనడుజూడగలుగునోయెడుచు । తలుపుచునుదునోతరిలాయితాక్షిపలుమారునుజూడభాగ్యంబుగలిగె । నటుగానపలుమారునడలనేమిటికి । తటుకువనలునిధపునిజేసెదను । యొద్దికమికార్యమొనగూర్చుదనుక । నిద్దరయేడిదేసెలకరోనాకు । వనితమీమటువంటివారిముగాము మనమునగుడుకుమనుజేళువాతుం । ననిబెట్టితనవారిసంపదవిమవు । మనసిపువరహంగ్విడడంగకలదు । ననుదెంపమరలనిచ్చటికంచుచెలిపి । పినువీధిపరిగెచావిపాగేంద్రుడవట ! ధరదీశ్వరునిభీమతనయొడవలచి । నరులవిల్తునియంపజేడనకులికివర ।

==* నలుమవరహంగ్వినింపండుట. *

హంగ్విజేగుంపివేసటవొంది - మురిపొన్ననీడభామరముగానొకక, తలకపురాపందిలిసరగజేయించి, పొలుపంపవచ్చుకర్పూరంబుడిపై , పరిపించిచానిపై పన్నీరుజల్లి, పరపునాచినురాకుజొన్నగావించి, కొత్తకస్తూరిపుంగుగూర్చినమస్తి, మెత్తనిగంధంబుమెయినిండబూసి , తాళిపన్నిటనుండివనవచ్చ, నేవంతిపూసరులీచేజ్జేరబూని, మరుపథకొర్వకమనిచురికి , పరతెంచియాపాన్యుపైసవ్వలింబి, తనుపెల్లబొంబులచింతావాడికమునిగి, రసలొనగట్టునలపోయవోడగ, లంతలాబొయినడకంతసుండిమను , పంచదాణుమనకుంగరాయియయ్యె, నేటునేయొడునింకనిమీదనాకు , చామాక్షికడకునెవ్వరిబంపువాడ , జలబారిధిశయంపజాలినముద్దు , నలివాక్షిముఖమునెన్నడవాడ

గల్లు, నడుగక తేనియనాలుకంగబలుకు, పడతితో నెన్నడుభాషింపగల్గు, నలి
 వేడితియ్యనియధరామృతంబు, పలతదీరక నెన్నదానంగగల్గు - ముదమొప్పును
 చిలోనమచ్చటదీర;ముదితయెన్నడునాకుముద్దిడగలదు-యెలరనాచేతులయా
 నలుదీర-పొలతిపొలిండ్ల నెప్పుడు - పట్టగలుగు,కవగూడెరనికేళికాంక్షలున్నొం
 గ - నువిదకొగిట నెల్లడుండంగగలుగు - శ్రీనాథయనియిట్లుకీతినాయకుం
 డు - మానకనడలిక్రమరనంపదలచి - బొరలుచు నెక్కడబోయినోయం
 చ- పరమలకాంబనాబ్జంబులు గాంచి- మరిగియంతటనన్నుమదిలోనమరిచి-
 యొరసిధక్తింపుచుమల్లదోయంబ - యనరంగతామేగునట్టిత్రోవలను- తమ
 వారిగనినన్నతలవదోయంబ, తొయ్యలితోనేర్పుతోడభాషించి- యొక్కన
 జచ్చుచున్నదోయంబ- తరమిడినామీదదయసేగుదుండి - పరువడియడవిలో
 బడలెదోయంబ - యేమియు తెలియదాదింరాకపక్షి- యేమరియిచటికినేల
 రాకుండు- ననివచ్చెనూర్చుచుహరమానాథ - యనితలంచుచుండనప్పుడా
 యంబ, చనుదెంచినఖులతోచయ్యెఁజ్రాలి, ఘనభక్తివలరాజుగనుగొనిపలికె
 సమరనియాననిచచ్చిటికేగి-దమయంతిగనుగొనితరలవచ్చితిమి - దానిచక్క

==శీ రాజహంసంబు దడుయంతినివణింపుట. శీ==

దనంబుతలపనచ్చేరువు- భూనాథవినుమునేర్చునవిన్నవించు మెరుగునీలపున
 రుత్తించినకురులు- పరిష్కారకళసోముబడలించుమోము - తిలపువ్వములపై
 కూర్చెగబెడుముకుట - నలినాస్తు)విలుహాయల్పవృక్షవృక్షులు - హరి
 బంబులబంబుననూలనండు - మెరుగుటద్దముబోలుమించుచెక్కిళ్లు - యల
 రుదంబుముదీనినడగించుమోవి బెలుపుశ్రీకరములుచెలియవర్ణములు - ఘనమై
 వశంఖంబుగవయకంఠంబు- కనకంబుతీగలగడపుబాహువులు - మృదుపల్ల
 వంబులదిగులుహస్తములు- కడులుకల్పలమీరుకోరులతీరు-వలుదబంగరుశై
 ఘ్నవనితపొలిండ్లు- బెలుచైననీలంపుచికిలిరజంపు, నురువడితోబోనుపడనూ
 గారు । ధరబొల్లవ్రాతోడితమునుమీనాథీ; వసుధసంగముతోనువాదించగా
 ను, నినుకదిబ్బలబొండునెనగుపిరుండు । అరటికరింబులనిడగించుతోడలు-
 మెరునినివంగసామ్యంబుజంఘికలు । కెందంమిరేకులగేరుపాదములు । నందం
 బుతాబెల్లనడరుమీగాళ్లు;వనితకునదియెల్లవర్ణగనాడు । మునుజేశనేగొంత
 మాత్రమించిణిఁగి । నీరాజతేజంబునిప్రతాపంబునీరూపవిభవంబునివిలాసంబు
 నామదిరాక్షసివామదవతికి । నామోహనాంగికివాసభీతిణికి । నావద్దగంధి
 కీనాపుల్యవతికి;నాపువ్వబోడికినాగుణవతికి । నాదమయంతినంపంగయెని
 మోదించిమదిలోనమచ్చటదీర;వరుసచేవిధములవర్ణించిచెప్పి । తరుణికుమీ
 దతలపుబుట్టించిచెలియరిసొమ్ముగాజేసినచ్చితిని బెలుమరాజేంద్ర । నీకికచింత

వలకునీకుగాదతెనంచునీరజయోని-యాశంబలోచననవనిపుట్టింజే. నింతయు
నిజమనియెంచిభూనాథ, సంతోషమిలర రాజ్యముజేయుమనుచు; బలికీశం

==శి దమయంతివిరహాగ్నిజెందుట. శి==

సమువిదర్భక బోవుతరిని- తలపుననప్పడాదమయంతికన్య - పలుమారునలమ
హీపాలునిదలచి యలరువిల్లునిపువ్వుటంమొలకులికి - ఘనమైనమోహసాగర
మనమునిగి- తనప్రాణసఖులనుతప్పకచూచి, రాయంచలేకోరాడవివాద
నాయవనికుడేమనియెనోకాక- పాయకతమజాతిపక్షులగూడి - బోయెనో
కోనికులబాంధెనోలేక - యువవనింబులలోననున్నదోయంచ- చపలాక్షియ
ట్లువిచారంబునొంద నిదిమంచిసమయమియ్యంతినివేళ- గదళినాపగదీర్చుకడువ
డిసనుచు. తంబితుపాకీకెందలిరాకుదంతి- కంమనినిల్లుజెంగల్వనేజయును-జా
బిత్తూకాకుగొజ్జగిపెద్దకత్తి-రాజిల్లుచిలుకలరథముపైనెక్కి- యలరుతుమైద
లనైన్యముమున్ననడువ- పలుమారుపంతముబ్బలుకుకోవెలలు. వరపుమీరచ
కోరబలములుగొలువ- మరుడుదండెత్తియాషానిమీద, చలమునచనుచెంచి
సరగునగదనీ - యలరునింటనుపువ్వుటలుగుతెక్కించి- కరమునదెగదీసికలికి
పాలిండ్లు-గురిజేసివడినేసికోయనియార్వ- నప్పుడాత్మాబోజియంతరంగమున
ముప్పిరిగొనుతాపమునకోర్వలేక-దృఢిదూలిమిగులగుండెతరియంచ - యతి
రయంబునవచ్చియతివకేట్లనియె- వోరాజవదనయాయుర్వీకుకడకు - భోరన
బోయినేర్చుననిగుణంబు- భావంబురూపంబుభక్తియొప్పియము- వావిరివర్తిం
చివర్ణించివాని-మనమునదయబట్టమాటలుజెప్పి- వనితనిపైకులువానిగావించి
వచ్చిపనీవింకవగియించువుతేని- మచ్చికసకలసామాజ్యవైభవము-ననుభవింపు
చునుండుమతివేడగతోడ-వనితక్షేమకబోయివచ్చెదమంచు- మరువికదయసుం
చుమామీదననుచు- బరువడిపలికియాపక్షులుచనియె - సంశనకకడనలుండ
తివనుదల-చికంతునిశరములగాసిల్లియునికి- యాహారముడిగనిద్రాక్షేపమాని
యాహారిబాడుచుహాహరిగనుచు - తనలోనదమయంతిదమయంతిబ్రంతి -
యనుచుబలుకుచు వేరగందిచూచుచును - మంత్రులుబాడకనుహనీయరాజ్య,
తంత్రంబునడపకదనరెడుకోజ్జు కూటంబునకురాకకూర్చి జెన్నొందు-హాట
కరిశ్చసింహాసనవోపరివి-కూర్చిగూర్చుడకకొలుచువారలకు - భక్తిసంబలము
నిప్పింపకజనుల, మనవులువిద్రాహ్మలకుధర్మ, మొనగింపకవెనుంగులాస
గు- కవులంపువిడియంబుజేయకవేటకైనరుగు-వెడలకసంగితవిద్యామృదంగ-స
నదముల్వినకచిన్నెల వేళ్ళలాడు-ఘనమగునట్లసంగజూడకొక్క-దవయం
తిగాతులసౌదంబుదలచి - సమచితగతినాప్రజనులతోముచ్చ, టాడకతా
నేర్చునట్టిపదంబు, భాడకవిరహతాపంబుననలుడు; దినమొకరయేడుగాన

తనొంది యొసరవ ర్తిపుముండనవ్వేళ- నలిజో న్నముడుజూననమునచింతించి
యొచితపాకులవిధుమారార్చి పలికె- నలరారుజీతలనాధనివిప్రుడు-తల
పునదమయంతదనయంతియనుచు ! పలుమారువిరహతాపమునగుండినను, న
లలేగిభూజనుత్సవ్వరెనిన్ము ! ననినాధసామాన్యనరునికైవడిని ! తరలాక్షి ప
లుమారుదలచంగదగుదైవిమునునకంటధూవిధునకునిట్లు ! వనిత కైదైత్యంబు
వదలిండుదగునె చుదిలోననిబుద్ధిమరచియారీతి! శుభకైతపలుమారుశోకింపద
గునెయిదియెంతకార్యమనిగ్నడిచ్చిట్లు! కదలిభిమన్యపాలుకడకేగిజాతనిన
డిగియూగమయ్యెననుకూలపరచికడువేగవచ్చెదకలగుమింగె! మచ్చికతోస
భామంటపంబుగకు విచ్చేయుమనివేడిచిధునదోహానుచు! సంతసంజలరనా
స్థానంబుజేరె! సంతసకొడరాజహంసలుజనిన! సంతసుండియునుభీమావనిశ్వ

==|| దశయంతిమదనతాపంబుజెందుట. ||==

రుని! సంతతతృప్తిభూజనమతగాత్రిదమణంతిమదనవేదనజెందికుంది ! శవం
యింపనేరకసంతాపమందినల గాజదండ్రునినరలోకివిధునీ! పలుమారుపలు
మాగుభావంబుతోన! తలపోసితలపోసిదలయూచిమేను ! పులకించిపులకించి
పాలతిపొందించి ! తిలకించితిలకించిచెలియవల్లించిచెలిలేగిచెలిలేగిచెలియవే
నోళ్ల! వినుతించివినుతించిచెలిదులబాచి! వనజాక్షింలారావల్లభుడిటకు ! రా
జొకటరయినరయమునతోయి ! వేడుకొనరాదెనావిధమెల్లజెప్పి ! తోడు
కరా రాదెతోసమామీను- వేడుకగాదేనావిధునకునేను - బోమబాయితనం
డిమరకసాఖ్యమల- మాదీయిందగకనుంగొనలేరేమీను - కటకటానేనింతగా
నీజెందంగ- నెటులజూడెదరుమీరెంతనిదకాయాల! పసిబాబులుజేయపాధిగా
దచు- చునుమబానిసివేడుకొనరంచుమీరు - పలునకులెప్పురేయివేలులార
సలత! గతిజేజునిశిగాదందు- కలనొప్పజెప్పరేడికోనిలలకు - కలకంఠిన్లే
చగారాదటందు- పడగనిగతిజేయపాడి నేయెనుచు-వడిచకోరాపునివారింద
రంచు- కలికిపైపురికారిందకనుచు - తొలుతవసంతునితోజెప్పరంచు - యని
కులకాచావానియవిచూర్చులాభి- మనమునచెలిసిసన్నధుడువామీద - నిటునే
యదవకునేనేమిచేసితిని, కటకటాయునిలేడుకన్నీరునిచు - చలికాలివిసిరినబా
లుండంకు - నలరుబరాలిండుచందవేరచు - కనువేగలేచిచూకామినిమణుల
తోడలజ్జేపవళించియొలుబుదెంచు - కుదిరాకయుపుడుచాప్రాగంబులండవ
తివెలాగాయనియవనియూర్చిల్లి- యొకకోంతప్రాద్దునకొయ్యించెలిసి - యొక
చోటుగోరివేరొకచోటుజేయ - నొకచెలిపేరవేరొకచెలినిలంచు - నొకప
నికనుచువేరొకపనిదలబునొకచూటలాడి- వేరొకచూటలాడునొకరిచెలివిట్టు
వేరొకచెలివిట్టు- నొకపరిచెగజ్జేరొకపనిచెగడు - నొకపరిచెగలగునొక

పరిగుండు - చెలులనుజూచియోచెలులారచెరుకు - విలుకాడచిగొనన్నవే
యొడున్నాడు - మీరలంబరుగూడిపెల్లెనెపొంచి - పారిపోవగనీకపట్టిగట్టిగను
విరచికట్టుకరండువేగపెపొండు - వెరచినచారలవెరపింతురుర్వి - ననుమాటని
జమాయెనతనునవలన - ననియట్లుభ్రమమాటలాడంగచెలులు - వెరగందిదిగు
లొందివేదనబొందిమరునిదూషించికన్నురవివేకించి - మరునననెలతామరచూ
ళ్ళపెళగ-నరుదెంచికాంచిరాయంబలిరికి - నలుడునలుండననయముగాజెప్పి-
పొలతిసిగతిజేసిపోయియండంగ - నేమిసేయదమింకనిటమీదమగువ - కేమిటమా
నునోయీమరుతాప-మనిచాలచింతించియలివేసిగాంచి - గొనసొనిదగ్గరగూ
ర్చుండీకలికికన్నులసింహారగారెమీరు - మన్ననదుడిచియామదిరాక్షిగుబ్బ - చ
న్నులమైకొంగుదక్కగావైచి - వెన్నునకందంబవిరిసిచ్చికైన - నెలకురుత్కొ
ప్పుగానిగుడించితోడల - మురుపుననిడిమొద్దుమోమనమోవి-కడియించిలాలిం
చికొగిటనుంచి-యిదియేమి నెలతనీకిటువలెనలత - యిదియేమిచెలియనీకిటువలె
సొలయ-నిదియేమిలననీకిటువలెదలన - మిదియేమిమగువనీకిటువలెవగువ-నిది
యేమి తెరగునీకిటువలెమరుగ - నిదియేమివింతనీకిటువలెచింత - యిదియేమియ
బలనీకిటువలెబడలసిధియేమివింతనీకిటువలెచింత - యిదియేమిపొలతిసికిటువలె
తలయతి-యిదియేమిభామనీకిటువలెపేమ - యిదియేమిగొమ్మనీకిటువలెనం
ము - ఇదియేమితరలాక్షిఇంతనీమిదికి - ఇదియేమిమమతనీకిటువలెయలయ-
యిదియేమిమదిరాక్షియింతబాలార్చ - యిదియేమియింతికింతపభ్రాంతి - వే
రవకుమావంటివెలమలుండగను - తరలాక్షికింతతాపంబుదగు నేయనియూ
రదెంచితియ్యవిమాటలాడి - కనుగవనీహారకణములదుడచి - చలువపన్నెరునజల
కంబులాచ్చి - కలికిగుబ్బలమీదకస్తూరిబూసి - యునరంగనిట్లునైతోపచారముల -

==|| చంద్రోదయవణానము. ||==

నోనరించియుండిరియువిదకునంత - నాకాశలక్ష్మీకర్ణావతంసంబు - ప్రాక
టంబుగజారిపడినచందమున - నరుణమాకిరణంబుతల్పంబులగుడు - తరణిప
శ్చిమపర్వతంబునకరిగక్రమమునసాంధ్యరాంగముదళదీపల - రమణసోబిల్లెతా
మరలుముకుళించె - కలువలుజెలగచీకటిపస్తరిల్లె - బలవైరినిత్యోత్సవమునై
డువల - చీలికించుముత్యాలసేసలోయనగ - తిలకించితారబుదివినుండిచెలగ-
కవవాసిచక్రవాక్రంబులుకలగ - తివిరిగేమాంబులదీపముల్జెలగకోరిచకోరప
యలుసంతసిల్లెజారజోరులుసంతసమునొందిరంత - నురరాజుదేవిభానురలి
లతోనుధిరియించుకర్పూరతాటంకమనగ - కలువలునవ్వజక్కవలుజింతింప
తలపుదువిరహులుశర్లడంబుండ - ఘనతతోపూర్వదిగ్వానూక్షిణిండ-చనుదెం
చెనోయనచంద్రుండుబొడిచె - జాడనెల్లడప్పిడిజల్లినయట్లు - వేడుకతోమంచి

తోమాటలాడనివిధంబుననున్న యింతినిశ్చించివేషగభీమధూవిభునకీకార్యము మెరుగింపకుండినదితెన్నగాదు సరగుననలరాజుచంద్రుడిచ్చటికిదరియవచ్చిన గానీదమయంతినిపుడువిరళరంబులవేయువెడవిల్లుడాత్మ-ధనువెక్కడింపడుతర లాత్మలారయనపుడుమనకేలననిభందువదననపుడుగొనివచ్చియన్తఃపురమున

==* సూర్యోదయవణానము. *==

గొప్పవనిరీశయ్యకుంచిన యౌడను - పాలుపొందరవిశంశమునబుట్టినట్టి నలు నిగోతినభీమనందనవిరళ-వేదననుడిగింపవేషగనిపుడు - రాదలంచినరీతిబ్రాగ్ని శాకాంత,యడుపుముంగరము త్రియంబోయనంగ - కనుపట్టెప్రాచివకకొనవే గుచిక్కన. నొల్లచంద్రుడుమెరుగెల్లదకీ - తెల్లనెడమటిదెనకేగుకుండ- తారలభ్రమమున నెంతయుకాంతిమాసె - జారచోరసమూహసంచారముడి గె-నలరాజుతనవింటివడి నెక్కడించి- పాలుపొందుబాణముల్పొదలొననుంచె కదసియుండినయట్టి కాంతలుపురుషు- లదిమనకొగిల్లులందందవదిలె, కలువలు చింతించెకమనముల్నించెనిలపువ్వుజాలంబులెల్లనువలసె, సరగుననర్పసంచా రెంబులుడిగి-భరవులలోజేరేనింపుసొంపార,కోకిలలందండగూయంగదొంగె మూకలైపులుగులిమ్ములమేతకరిగతిమిరముల్నమున్నరీశలకెపోయె కొడుకొ ప్పనాల్లదికులతెల్లబారె, తనయనిపెండ్లికిభరచిభారారి, సునతగప్పినమేలు కట్టోయనంగ, నింపిగరాక్షిణోనెలమిజయంతు - డందివసంతంబులాడోయ నగ-నలభరేంబమలతోనిండ్రుండుపోరి, బలజరత్తులుబుడైవోయనగ,నరు ణోదయంబుయ్యెనందలోయను నదివైభవంబునగానపుడిదీ, కోలుపులోబ గజంపుగొడుగోయనంగ, బెలువొప్పుపూర్వాప్రీతిభరబునిదగి నలమననా రివేయుచందమోయనగ-జలరానిపుట్టుంబులభరియండు-పాలుసొంతపాదల బొట్టోయనంగ-బలభరేంబులగన్ననందమోయనగ- నలనతోలుండునాడి నైనున్న-బులుచైనచంగల్లులంతలోయనగ - పూర్వపుణాశరాసప్తపర్వతంబు

==* దక్షిణమంతిని పొందుచున్నప్పుడు సూర్యునిదియట. *==

నకు-మానుగాలనుచెందెచిదీనుయెల్లబొగడనంబుదమయంతియనుగునయ న్న-లంతఃపురంబునకరిగిమాభీమధురనిశ్చయనిగాండుదనుంబరితెరగుపరుచి తగవిన్నపమునిట్లుజేసి- రోరాజుజేవేద్రమోదయాసాంద్ర, వారికినిపుత్రివా తకాలింపు-మొకనాడుదమయంతియుబాధవవాయి-శబ్దలతోప్రీడలుగలుపుచు నుండ-వనమునకెందుండివచ్చెనోయెరుగ-మనరత్తితోడరాయంబులెన్నె- జనుచెంచిదమయంతిసంగడివారె తంగట్టుటకుల్రాళ్లుతాదెచ్చుకొన్నయ నువుననొకయంచనందంబట్టి, కొనిపోవునంతనికూతురుజూచి, కలుమారు మానవభావనయ్యరిచ- నలుసెరూపముతద్గుణములుసంపత్తి- యలగుతనన

మంబులనువర్ణించి - వలత్రైబుట్టింపభావజాడతోపించి పిరహంబుబుట్టించివే-
 వెగబోయె-తరుణియంతటనుండిధరణిశనలునితలచించింతించుమోదంబుననెం-
 చు - పలుమారుదీగులాండుపరితాపమొందు - మముజూచిజీరుసమ్మోదమునీదూ-
 రుకమలారిదిట్టుతక్కికమమ్ముగొట్టు - వాయనిమతిమూలునవనిజైత్రాలు - పా-
 యకమూర్ఖిల్లుపడినేలబొర్లు - మనుజేశయిటువంటిమదనతాపంబుకలవినియె-
 రుగమిక్కడనైనమీమఁ - మరుచాణవేదనమానువోడంచు - సరసజిజీసినజై-
 త్రోవచార - మంతయింతనిజెప్పనలవియొగాదు | వింతలునుమ్మోవివరింతుమన్ని-
 యగురుపానుభ్రమిడయింతనిజేర్చ చిగురాకులన్నియుజెచ్చెరగమతెలలచితామ-
 రశ్చూలతల్పంబునందు - పొలతుకనుంచిన పొగలుగానెగనె - చల్లనిసిటిలోసఖి-
 యనుంచినను - కల్లుగాదిదివచ్చెగానయ్యెజలము - ములైపువరములుమొదితకు-
 నిడిన - కొత్తనీలములాయెకుమమాస్త్రవహ్ని - చందనంబలదీనజలజాక్షిజేన-
 కందియక్షణమునకస్తూరియయ్యె - పన్నిరుకడవలపట్టితెప్పించి - వెన్నునబోసి-
 నవెలదికోభించు - మాచేతగాదింకమగువహిషింప - నాచెలిబ్రతుకనీడమన్న-
 ధుండు - నెలగాగసంగతినికదాచనేల - వలనొప్పుపుత్రిగావలసీయుండినను - న-
 లునిరప్పింపుమానలుమరాకున్న - జలజాక్షిబ్రతుకదుసత్యమీమాట - యిన్నినా-
 ల్మితెరగేర్పడమీకు - విన్నపంబొనరింపవెరచియుండితిమి - జాగుసేయగనింకజ-
 నచెనానాధ - వెగమెనలమహావిభునిరప్పింపు - మనవుడుతలయూచియతివ-
 లజూచి - మనమునచింతించిమనుజేశుడనియె - నాడుబిడ్డలకన్నయట్టిమానవుని-
 షాడితత్ఫంబులుపొరువంబులును - చెడునంచుపెద్దలుచెప్పినమాటతడయకనిజ-
 మాయెదమయంతివలన - నేమిసేయుదునికనిటమీదనేను - వామహీపతివిల్వ-
 నంపుటయెట్లు | లారాజుబిల్వంగనలవియేనాకు - నారాజుబిల్విననతడేలవచ్చు-
 నలుడనగానుర్వి నారాయణుండు - నలునిరప్పించగావాచేతనానే - బలవంత-
 ముననియ్యపాటిగాదీలను - బలవంతరప్పింపబలిమియులేదు - నామహీశునిగో-
 రనాతికీదగునె - బలువిడిచురిమహీపాలులులేరె - యనితలపోయుచునాత్యజక-
 డకు - చనుదెంచిసుతయున్నచందంబుబాచి , వెరగందీయప్పుడుచేవేగవచ్చి-
 వెరనొప్పుసంధ్యాదివిధులెల్లదీర్చి , కొలువుచావడికిగ్రహుననేగుదెంచు - న-
 లునైన సింహాసనమునగూర్చుండి - హితులగాయక భ్రరోహితమంత్రివరు-
 ల , నతివేగరప్పించియప్పడిట్లనియె , మనదమయంతి కోమలులతోగూడి-
 యొనరంగ నొకనాడు చాన్వనవనిసి - వేడుకలలరంగ విహరింపుచుండ |

==శిశురాజుదమయంతిస్వయంవరంబునకైయాలోచించుట.==

నాడుకురాయంచ లరుదెంచినలుని - వరరూప లావణ్యంవైభవ స్ఫురణ-
 వరుసతోవణికించి వదరుచుబోయె . సంతటనుండి తొయ్యలిదమయంతి

చింతించినబునిపైచి త్రంబుజేర్చి - కాంక్షునిచేచాలగానీల్లెననుడు - నీతులుబె
ప్పిరియింకేమియునిన-వినిసభవా రెల్లవిభునివీడ్చించి- జననాధయందుకునంతా
పమంద- నేలమేముక కార్యమెరిగింతునిపుడు - భూలోకముననున్నభూనాయ
కులకు- వనరుహాక్షికిన్వయంవరమహూత్సవము- యనిచెప్పిపంపిననప్పుడాన
లుడు- చనుదెంచునకలరాజన్నలువత్తు - రనవినియిదికార్యమొననిచెప్పిరయ
మునచారులరప్పించివాచి-ప్రియమురెట్టింపంగభీముజేట్లనియె- సరుదారనిషధే
శుడాదిగాగల్గు- ధరణీశ్వరులనెల్లతప్పక గాంచి- కలకలవచయంతికన్యకకేపు
డు- వలనుమీరినస్వయంవరమనిచెప్పి-చనుదెండుపొండనిజనపతిబలుక- వినివా
రలప్పుడువేవేగజనిరి- భూమీకుడప్పుడాపువరంబెల్ల- ప్రేమమీరనలంకరింపు
డటంచు! తలవరులకుజేపితగచాటబనిచేతలవరులప్పుడాధరణీశుమీడి - నాన
బెట్టుచుపురంబటువీధివీధి- పూనుకతమ్మటంబులువేసికొనుడు - సరగునహూ

==* దమయంతిస్వయంవరంబునకైపురంబులంకరించుట. *

యనిచాటించిరంతపురమువారెల్లనప్పుడువాడవాడ - కమ్మనీకస్తూరికలిపిపన్నీ
టగమ్మనీవాసింపకలయంగబల్లి - పచ్చతోరణములుబాగుగాగట్టి - తచ్చీబంగ
రువ్రాతమేలరట్టుగట్టికదలికాస్తంభముల్కడువేడనిలిపియదముప్పుముత్యా
లముగ్గులుబెట్టిచెంగావిటెకె-ముత్తచేర్చియింటింట- సంగతిగందంబుసరము
విడిచి- కుంకుమపన్నీటగోడలబూసి- పొంకంబుగాచిత్రపుత్రికల్వాసి- చెలు
వమందినయట్లుచిత్రవైఖరులు- గలుగనప్పురముశృంగారింపుడుడి- రంతలో
పలచారులనలాధిపుని- సంతసంబునగాంచినదృక్తిమొక్కి- ధరణితలేశవిద
ర్యావనిశు-వరనందనకుస్వయంవరమహూత్సవము- గావునదమయంతికల్యా
ణమునకు- వేవేగజేవరనేంచేయవలయు- ననిచెప్పినకలలోకాధీశ్వరులకువిను
పించియాభీమవిభువురికరిగి- రంతటనిషధేశుడానందమంది- కుంతలబర్చురకో

==* నలుడుస్వయంవరమునకైవిదర్బపురికికరుగుట. *

సలపాండ్య- మాళవద్రవిశాండ్రమగధకాస్మీర- కాళింగకాశ్యోజకర్ణాటలా
ట- వరహాటకరహాటమత్స్యసారాప్రకరుసింధుఘూర్జరకుకురసావీర- గాళ
నేహాళబంగాళపాంచాల- చోహాధినాథులుసుముఖులైకొలువ- నాదీత్యరథ
సమంబైనతేరెక్కి- భూదేవనచివాప్తబుధులతోగూడి - బహుగజహాయరథ
భటవతురంగ- సహితుడైయెదుటవేశ్యాతాళమాన- సంగీతనాట్యశోభంబు
లుజెలగ- మంగళవాద్యసమర్థంబుగలిగి- మహితాతపత్రచామరములుమించు-
రహిపచ్చవన్నెపూవడలురంజిల్లకంచుకొమ్మలుబూరగలు- నాగసరములంచి
తపటమాకాహాళిములుసమర- భేరిమ్మదంగగంభీరవాద్యములు - బారుకల్లగ
మోసెభూనభౌంతరము- నలుడిగతివిదర్బనగరమార్గము - నపాలుపొందమ

లనబోవుదుండె. * * * * *

=* నారదుండుదమయంతి స్వయంవరంబుననిండ్రునీకెరిగించుట.*=

ప్రథమపాదశ్రీపతిభక్తియుతుడు - సురమునీశ్వరుడు భాసురగుణోజ్జ్వలము - తలనిండకెంజడళముగాజుట్టి - నలువందుకృష్ణాజినముజంక బెట్టిరహి - ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రములను బెట్టి-మహితమూపునజేర్చిచూసనవేగ - యోగవాగముతెక్కి-యొగినారదుండు - బాగుగాశ్రీపతిపాడిసాకు-చుచ-ధరణిజరింపు మదమయంతిదండ - మెరిగియావృత్తాంతమెల్లవేవేగ - పురుబూతునకుబెప్ప భోరునదివిసరిగిమానినల్లంతటజూచి-కిన్నరగంధర్వభేదగరుడ-పన్నగదేవని క్షౌలకుల్లాలువనలరిన్పుతంబురంభాద్యపరసలు - సలువబంగరుగద్దిబయ్యన డిగ్గి-యెదురేగిభక్తిదేవే-క్షుకడుమాని-పదములకెరిగికుభప్రాప్తికర్మపాద్యంబులూసగి-కొంబసిడిపీతమునవీద్యావిధిని-యోగివిధునుండుభక్తిపూజించి వేతులుమొగిచిఇన్ని- నాబటిండ్రుడుచూచియత్రుడెట్లులనియె - సురనాధవిను మొకకుభనార్తనిపుడు - ధరలోననొకవిచిత్రముబుట్టెవినుముభీమభూపాలుడ భేద్యవిక్రమము - సోమారానిభుడుభాసురగుణోజ్జ్వలుడుయలవిదర్పపురంబు నేతెడురాజు - వలనొప్పునతనికివరశ్రుతియైన-యలివేదీధమయంతియనుకన్యగ అడు-తలపులదానిసౌందర్యసంపదలు - వనజానసునకైనవర్ణింపరాదువినుము నేమాడనివెలదులులేరు-చూచితిపార్వతిచూచితిలక్ష్మి చూచితిభారతిచూచితిర కిని- చూచితితారసుచూచితిశచిని-చూచితిషేనకచూచితిరంభ - నెక్కడకనివి నియెరుగమెన్నుండు-నక్క-మలాక్షీనలావనీశ్వరుని - మదిలోనగోరిమన్నధవాణి పెధక బెదరికృషింపగాభీమభూవిభుడునలుని బెచ్చుటనుభూనాదులకెళ్ళ - నలద మయంతిస్వయంవరంబునను! రుడనిభటలజేరావంతనిదభ-మండలాధిభూదాది మానవేశ్వరులు, హయకుంజరస్యంజనారూఢులగుచు రయియలనావిదర్పపు రంబుజేర! బోవుచున్నారపెభూలోకవార్త, దేవేంద్రసింహునేదెలుపవచ్చుని తగునికదమయంతితగదన్యులగును - నగగేదియనిచెప్పిచారదుండరిగెనుర నాధు డధికతేజోమూర్తులై నావరుణ్యతాంత పాదకులయెత్తెరగు; గనుగొనినంతో షకలితుడైపలికెమనమునల్వరము నెమ్మదిమర్త్యమనను. బోయియెండువిద ర్భతకమర్తిజోచ్చియాభంతగనుగొందనునిపర్క-వారు- బరతెంచినలుపురపట్టు ణోపరినిపురలక్ష్మివైభవంబునుచూచుచుండ, సంపతుల్లాలుడ సేనలుచుట్టునిల్వ

=* విదర్భపురజనంబులునలునివణికంచుట.*=

నరుడెంచిపురివిధినరుగుచున్నట్టి నలునిగన్గొనగతన్నగరభామీసులుబోలుపొం దప్రాసాదములగోపురములకలవాకిళునున్నంతంపుమిద్దియలనిలిచి , యనల భారుణివిభుజూచి. కొండ్రొండనందందగుంపులుగూడిప్రమదలూ, డోరులతో

భాషించిరిట్లుచూడరెయ్యరాజుసొంపును పెంపుడు, వేడుకలయ్యెడు చూడచూ
డననియదీతనిజకర-దనముయవ్వనముదన, రారయిట్టియందంబుచందంబుపొ
లుపొందు నేయెందుభువియందునివియ? కలవేలోకములనెక్కడవిచారింపక
స్తుడోశ్రీరమాకాంతుడోయలజయంతుడో కాక మోహనతనంతండు! యీ
మనుజేశ్వరుండెడొదండుండొయీమహామహుడుదేవేంద్రుండొమారుడొ
ననవిల్లుపువ్వుబాణములుండె నేని మనసిజాడనివీనిమది బెప్పవచ్చు కరములశంఖచ
క్రమములుండె నేనిపరగనీతనీరమాపతియనవచ్చుచూడుకన్నులుముఖంబునక
ల్లవేని వెడుక పొర్రవివిభుడనవచ్చు వెయ్యకన్నులమేనవిలసిల్లె నేనియమరా
ధిపుడని బెప్పవచ్చు, ననవికరించి భీమావనివిభుడు! వినుతంపదగి నట్టివిడిదిజూ
పుటయ! నలుడందువిడిసియందరవపుడన్ని, నెలపులవిడియించి న్నవనన్నంత!

==శ్లో దేవేంద్రాదులునలునికీదగ్గనంబోనంగట. శ్లో==

హరిహాయాదులుశమయరదంబులన్య! లేరుగనుండగనొక్కయిక్కను చాల్చి
పొలుపొందనిజదూనములతోడవచ్చి నలరాజు నెగుటక్రన్నవచ్చినిలువ! కను
గొనిలడవీ కాంచుండుదివిబలమనుదిగ్గులెదియెకభక్తితోడ! నైదురుగాజ
నుచెందియలసాగి ముక్తి-ముదరుందివేదమ్యులబ్రస్తుతి! యెడర క్తిగొనివ
చ్చి ప్రామాంసముల, నునిచిదేసలు మోడ్చియునుభ త్రిబుకెనమరేశశిఖిశమ
నామ్మృతలూర, కొవకొప్ప నాల్గదిక్కులయందునిచి, కరమర్దినకలలోకముల
రక్షించు! పరమాత్ములారనాభాగ్యమూలమునచనుచెంచి లారుమీసందర్శనము
న, నేత్రబ్ధిజతి నైకగా బెలోకముల, కరుణమీరిట్లకునికర మువచ్చినట్టి-తెరగెరె
గింపుడు తెలియంగనేడు! ఘనమూర్తులారమీకార్యమంతయున యనుకూలమొ
నరింతులునుడువానవుడు! వినినలోర్చికునివీక్షించిపలికెజననాచందనిసత్యతి

==శ్లో దేవేంద్రాదులకై నలుడుదమయంతియంతఃపురంబురకేగుట. శ్లో==

లర! బుపటుగతిసకలభూభాగంబునందెనటుగాననినుబాడనభిలాషబుట్టి; చను
దెంచి నామునిచందమంతయునం! కనుగొనిసంతోషకరమయ్యెమాకు, తరలా
యతాక్షి కీదమయంతికన్య! కరకన్యయంతరమనివినినేడు! నలుపుగడు దెంచి
నాయంతిగోరినలివా ప్రకులజయహతిదగ్గరకు? జనివెడగనీమదిసలిపోవురీతి
ననుకూలపరచిదయ్యనరమ్మపొమ్ము జనవిధంబెట్లునిబాలిబా, దకుముమనుజే
శనీకన్యచిరివెరుమాకు- వసుధీకులందరొవచ్చియున్నారు పొనగనిసరిసేయ
బోలు నేవారిమాకార్యమంతయుమనుకులాధీశనీకార్యమనిమాడనేర్పుగాన
నీకు నేదెప్పితినిషదేశనీపుటోకున్నవిపుడుమాబుద్ధియొకలును-రాపుడుచిరునవ్వు
వన్వీధూవిభుడు దేవేంద్రుగనుగొనిధీరుడైపలికెనదియేమిదేవనీతిపంటిమా
టయందయనిన నెంటులాడంగదగు నేయందంబునాధులందరువచ్చునందా

24 నలవరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - ప్రథమభాగము.

క నేనునుజనుడెంచిసాడ- నాకంజతోచననుకూలపరచ - నాకుజెప్పగనికునా
యమాదేవముందరవెనుకను ముదితినుగాంచిజెందినవేడగి-భాషించియున్నా
నెటానుపొందనీట్లయినబోయివచ్చినను వెలదియునామాటవినునె వలదనకక
న్నుగానిటువంటిపక్షలకుపోవకన్నదివిన్నదికలదె మీరలనుపొయకనిటువంటి
పనులునాచెతనేయిటగాదెమీసేవగావించునింతయె- గానియాయంతినిమీకు
సంతసంబునబుద్ధిజాలదుగూర్చచేరి- యీపనులునేర్చివారిబలిచి - యారమణి
మణిపతికవరి- భు-డనవుడుపురుషాతుడారాజుజూచి- ఘనకృపారసమెలగ
గానిట్లులనియె-నినకులాభిశసీవేకార్యమైన- ననుకూలపరచెదనంటివిభవుడు-ప
నిబడిమీమొకగ-పసికిబామ్మనిన- వినయముల్బలుకుచువెలదులకడకు- పోలేకయి
ప్పుడేహంకితివనినపోలిచియేమనబోయెదమింక - పరువడినత్వసంపన్నుండ
ననుచు- నురులుజెప్పగనిన్నుజూడవచ్చితిమి- కరమొప్పుదబ్బరకాడవటంచు- నె
రిగితేమీమేలయిందెవచ్చెదము-జగతియిత్వోకువలకజాతెల్ల- మొన్నుబొగడినకి
రులువాందిరితోల్లి- తొలియిట్టివారివంశమునందు , నీవుభుట్టిదబ్బరలకుపుట్టిల్ల
వైతివిమీలుచేసి నెన్నటికైన- మామనంబులనిన్నుచురువంగలేము , నలరాజు
నురరాజునకుబెండ్లిజేసెవలివేణిదమయంతిననిరమానాధు- డెరిగితేసినమెచ్చు
టిదిపెద్దకాదెధరణితలేతయీదనుజారీయె - మాకార్యమనినతామనమింతలే
క- జేకొనికరుణతోజేసినక్షింపు-ధరణిమామీదదయలేదుమీద- నెరిగెదవిందు
లకేమిగానిమ్ము- చనియెదమికననిదర్పించిపలుకవినిచాలచుదిలోనవెలవెలచారి
కరములుముకులించిఘనభక్తిమీరధరణికుడాపురందరునకిట్లనియె నొసరనిబం
టవైయిందెడువాడ ననఘాశ్శవామీదనత్యంతకరుణ - గలిగివచ్చితినిటుగాన
నేనివుడు- నెలమినివాదమయంతిదగ్గరకు- నరయనేనేగెనరుగుదుననుచుకరు
జానముద్రఈగతినిబలిగితివి- యొకటయీదమయంతియంతిపురంబురంబునకు
పోతుటిగయైనలుపొందరాదు- గావుననిప్పుడికార్యమేరితి- కావించునీమాడక
పటంబుగాదుతడయక దానియంతిపురంబునకు - నుడువనుపొయంబుకెరు
గించుడననినవైలారియాశ్శమోదించి- మనుజేశ్వనిజారిమరియనిట్లనియె-దమ
యంతికన్యకుదానియంతులకు - క్రమమననీరూపుగనపించుగాకనికరులకెవ్వ
రికెరుగంగరాక - సతితోనభావించిచనుచుదనుకననయొప్పువరమిచ్చియరు
గుమటంచుబనిచినవారికిభక్తితోమొక్కి-చనిబనియభిచుజననామెకుండు, పె
నుపొందహితులతోపేరొలగమున-నాయెడగూర్చుండియాలోచనంబునేయం
గవాకకొంతనేపుట్టిదూచి- యెరుచైనకనకహర్మ్యంబులుగడచి, మెరసెడివి
గారుమేడలుగడచి - సరసతచిత్రులజవకలుగడచివరుసతోవగడచువాకిళ్ళు
గడచి- యొకగడచిగడచియొకకెత్తించు-నకగడచుగదాటయాదమయంతి

యువిదతో గూడుకనొసరంగనొకర - నవరత్నముయైననీలోగనుండు. గన్తా
= శివలలినిగాంచినమయంతియూర్చిల్లుట. శివ =

నిధానిదగ్గరబోయినిలవ - వనజాక్షిజూచిభావజాడందు బెదరిభ్రమివొందిభర
మీదబడిమూర్చబోయి - కమలాక్షియంతలోగ్రహునచెలిసి-కనుగొనినలరాజు
గాబోలటందు-మనమునచేలిసిహేమ స్తంభ మొకటిబాటుగానిలిచియచ్చటను
న్నతనదు-చేటినినైగచేసిననదివేడక - జననాథునిగనిబలె-సరసవాక్యములనొ
సరింగ నెకకడనుండివచ్చితిని నీవెవ్వడవుమరినీకుపేరేమి - యేవిధమునవచ్చితి
టకునికార్య-మెరిగింపునీపురంబెయ్యదిసీపు - వీరులవిల్లునిరితివెలయుచున్నాడ-
వసపుడురాజేంద్రుడాదమయంతి - గనుగొనిసంతోషకలితుడైపలికె రమణిసే
= శివచేవేంద్రుడాదమయంతివాహంబుగమ్మని నలుడుదమయంతితోజెప్పట. శివ =
నిషధపురంబేలువాడ-వమరనలాభిపుడనుపేరువాడ- సరసతనిటకునిర్జరదూతన
గుచు- పరతేంచినాడనాపనియెల్లవీనుము - యమరాధిపతియునుననలలుడుమరి
యు-సమసుండువరుణుడుసరసతవీరు- నలుపురునినుగోరినాకడజేరితలపుతె
రిగించితమలోననొకని-ననుకూలపరచిరమ్మనిపంపినారు- వనజాక్షియిట్టిదేవ
తలకునిపు-తెలివిచేపట్టపుదేవిగానుండ-కలిగెనునీదుభాగ్యము-నెంజదగియె-వా
రిజాననయేనువరునతోసిపుడు- వారిప్రభావంబువర్ణింతువినుము- బలభేదీసకల
సామ్రాజ్యసంపదల- తెలివినొందినహూర్పుదిశనేలురాజు - మరువకజముడుభ
ర్మమవిచారించి-తిరముగాదక్షిణదిశనేలురాజు- భూవలయంబునపొలుపొంద
వరు-దేవుడుపశ్చిమదిశనేలురాజు- కళియైయిగ్నియాగ్నేయభ్రదిక్కునేలినవా
డుయజ్ఞేశ్వరాహ్వయుడువారుపుణ్యోత్తులు వారలు త్రములువారుశ్రీమంతులు
వారుపావనులు-వారలభేద్యులువారనిదిషులు వారలునినుగోరివచ్చినయపుడె
యలివేడేయంతభాగ్యముచేసినానా-తెలియంగదరమెయిదివిజవల్లభుడునలు
పురిలోనమానసమేరియందు- నిలుచునోసిపువానివరించి తేనియనిమిషనాయకు
రహీవరుల్పరులు-మునులునురుషులునుముదమందగాను- గరుడకేవరయక్షగన్ధ
ల్వవరులు- వారిహరబ్రహ్మకులందరునిన్ను-యరసిప్రస్తుతీదేతురదిమేలుగాదె-
నరకామినివిసిపునాకులువారు- వనజాక్షియెవ్వరివరియించెదీపు- వినుపించువీ
నులించుగానాకు-ననురక్తిదేవతలంపవచ్చితిని- ననుచిన్నుబుచ్చుటన్యాయంబు
గాదె- యనపుడుదమయంతియామాటలెల్ల- విసినవ్యయారాజవిభునకిట్లనియె
= శివమయంతినలునితప్పుచేరొకనిపెండ్లిచేసుకొనుటలేదనిచెప్పట. శివ =

నపునోయిమంచికార్యముచేసినాపుకువలయేశ్వరసిన్నుగోరినందులకుపురుషు
లుగోరుటవుడమిలోదగును - తరుణులుగోరుటతగదనుమాట- నిజమయ్యెనా
మీదనేరంబుగాదెయజుడునుసరివారలందరిలోన- నగుబాటుజేసెనేనరనాథ

నడుమగులమాటలుబలమీ కెట్లుజెల్లురా యంచపులుగులరయమునవచ్చి పా
యకమదనునివారినిక్రోచి- జురిగినవేదకనిన్ననవేలనాకులకుడివాత్రాతఫల
మిట్లులుండ-నమిరాధిపతులేదనకటనేనేడు- తముగోరువనుచుచిత్రగునెవారట
కువారికిబిడ్డవైవ రింకునిటను-వారినికరియింపవచ్చుచోషంబు- కుతలేశమునుని
న్నుకోరినవెనుక-మదిలోనవేరొక-మగనిగోరుచునా- నీవెకరింపుమునీవుకాద
నిన-వేవేగ్రహణమీవ్విడుతునంతట-న-వారునునీవునుకరుసమెచ్చెదరుధారుణీ
వల్లభతప్పచీమాట-వాపుచుచిరునవ్వువచ్చిభూవిభుమనావిభీమభూవరపుత్ర
కనియె- సురనాయకులుగూడిసుందరిన్నివరియింపవచ్చునవారిగాదనుచునరు
నీవరించిననగరెలోకమొలగరలోనవో-మొలగినదానములు- నుపవాసములు
పెక్కులానరంగజేసి- ఎత్తుదునుగండురాభి-ద్రవదంబు- నాసింబియెండును
హేతులకైనవానవలోకనివానమేయరుచు- కరుసతోనీతివ్యాకళమీననుదులు
వరియింపవచ్చినిరవైభవమన- నట్టివారలమొల్లననినీవునన్ను- యెట్లుపెం
డ్లాడెదవిదిబుద్ధిగాదు- కనితవారలుగోరివచ్చినవెనుక- నినువరింపకవాకునీతి
గాదింక-ననవంకకడగానింజులరుకగాను- పనిబూనివారలబంటవైవచ్చి- వెల
దినిన్నువరింపవెతునననిన- వెలుదెత్తిహేతునియేడ్చిభూనాథ- నీవురావలె
నన్నునీతిభూనిభూల-రావింజెమాతంద్రయముననుకు-పంక-యిటువంటి
పలుక-లువలక-గలతేనెంబునగినుజననాథ- చంద్రబలామూదను-దైనపావకండై
నజలజేత్రదైవనుసమకర్తయెన జలజసంభవుడైన జలబాధుడైనజలజారియెన
నుజలజాతుడైన-వరి యంపమొల్లవోవనుగిళనన్ను- వెరవునవరియింపవెరచితి
వేసి- నన్నుతివారలన్నిధినుండి- నిన్ను నేకరింతునీకేలభవముకాదనియీ
రీతిగాజెలుకున్న- మేదినిశ్వరనీవుమెచ్చకునన్నుయనిపలుక-యండంబుగొరవ
ల్లభులు- జనియద్యశ్యతనిచ్చిజనవతిపలుకులావి-చి మెచ్చుచునగి-మొన్నుభూ

నలుడుజేవేంద్రాదులతో-దమయంతిమిమ్మునువివాహంబు

జేసికొనడములేదనెననిజెప్పట.

లోకవిభుడంతసొలకీబిత్తంబు- తెలిసివేగమొదలుదెంచిజేవతల- నలరుదుబా
చిసాష్టాంగమర్చించి-కరములుముకుళించికడుభక్తిబలికె- గురిగితిభీమరాజా
త్వజకడకు- నెనయంగమీరానతిచ్చినక్రమమువినుసిందితినితుమ్మువినుతిజేసితిని
పరమపాపనలారభవమాతలారవరరూపవతిమిమ్మువరియి- పనియొ- ననివు
డుజేవేంద్రుడారాజదండ్రు- గనుగొనిమామ-టకాదనలేకవేడుకతోబొయి
వెలదితోమాట-లాడివచ్చితివిగాయకనితలేక-నియంతగుణకాలినిభులంబులోన
నేయెడగనివినియెరుగమెన్నును- నిట్టిసత్వత్రమిట్టిగాంభీర్య- మిట్టియాదా
ర్యంబునిట్టిసద్గుణము-గలిగినవాడవాకక-డవేలోకమొల-నలనుమీనాథయానలి

నాకీనిప్పుడతివేడకతోపెండ్లియాడుమునీవు. టిదిలోననీసీలుమరుమెన్నండు
 జేపెండ్లిదారులు నలనిరూపంబుజెంది స్వయంవరంబునకువచ్చుట. జే
 ననిపలికాయనలవ్వరచ్చోటువానిఘనమాయవదనరిచక్రగనొక్కచోటనురుతర
 మూర్తులన్యలకునెవ్వరికి గురుతిడర. కండగూర్చుండింతనంతటభీమగోత్రా
 త్రిపుడలిరి-వంతగాతనమంత్రవిఘ్నలఘావిఘ్నల. హేతులనుత్రులపురోహేతుల
 ప్రయోగనియతివేడకశుభకర్మమసిచ్చయించి- నలుడాడిగాగల్గవరసాధవరులపి
 లుపించివారికిప్రియముత్రుట్టించి సరసతోతనకొల్పిచావడికెడుటబరుచైనవలు
 వదపురములనుచి-తనపుడ్రయిన్నయంతకేపురంబునకు- జనసాధవంద్రుండు
 సమృద్ధిగెనప్పడుదేవతులనందమొంది- యేప్పుడనరులకుకైరుగరాకుండు
 నలుగిరూపంబులునలపురుదాల్చి,కొలుపునవలుచెంతగూర్చుండిరంత,భీమం
 డుదాడలపిలిచిమీరింక, కామినిదమయంతకన్యకావణికి, కడువడగమీరశ్యం
 గారింజివరము-జడుంగగదేవాలయంబునకరిగి- శ్రీరమాపతినిపూజింపంగజేసి
 తోరివయ్యనదోడుకొనుచురావలయు,ననుటయొదయింతికాయందుముఖు
 లు,జువలెటపన్నిటజలకంబులాచ్చి,మెరువడిజిలుగుతోమేయదడియైతిమరులా
 ర్చివంతగాకొప్పగిలించి,వరచంద్రకావిపావడమీదమించివరలుసన్నపువల్వవ
 లువదాగాప్పగట్టిగుబ్బలమీదకనకంబుపూల-పట్టుకంచుకలునుబాగుగాదోడి
 గి-పిరుగామ్యగనాభీలికంబుదీర్చి-కారిజవాదితోగూర్చినమంచి - హరిచందన
 ముమేనందందబూసి, విదితమాలగొప్పవంతగాదురిమి,పటుశూర్యదండ్రుల
 పాపటబొట్టుసిటలుబుజైవ్రాలనిలిపికణముల, కరముప్పబంగారుకమ్మలు
 బెట్ట, కరములవజ్రాలకడియమాలబెట్టి,నిలంబుముంగరనిటుగాబెట్టిరాలింతంబు
 గనుబిళ్ళలదూలమర్చివరములముద్దుటుంగరములు బెట్టిమెరుహారంబులుమె
 డని-డనుంచు-తులదంబుకేకులరేగడెడుముద్దు. కలికికన్నులమంచికాటుకబెట్టి-
 ఘనతరనవరత్నకాంతులచేతదననజగిసందిదండలుబెట్టి - పల్లెరుపువృషపసిడి
 తీగెయను-మొల్లమిగాజులుముంగారుమురుగులు-తిలకంబుపసిడియందియలాది
 గాగ-కలఘాషణంబులకన్యకావణికి-ధరియించివేడక-శ్రీధరుమందీరమున- క
 రుదందదోడొకనియరిగినింతి-కరములుముకుళించికన్యాలలావణ్యపరమాత్ము
 జయనశ్రీపతినిదర్శించి-భయభక్తిమీరనేర్చునబ్రస్తుతించి-జయభక్తమందారజ
 జయమహాదార- జయసిత్యకల్యాణజయజగత్ప్రాణ-జయపద్మదళనేత్రజయ
 నీలగాత్ర-జయకరుణాపాంగజయకిరణసాంగ-జయపాపసంహారజయకుధా
 కార-జయబాహులబధుర్యజయదేవవర్య- జయభోగమత్రామజయగుణోద్ధా
 మ-జయరమాన్మదయేకజయచిత్రాకాశ- జయపరమానందజయపుణ్యబృం
 ద-జయనినుగొనియాడనలచియేనాకు-ననుకరుజింతిమునాకాదీపకులు-నలుగు

రుదను దెంచినను గలిసే యెడల చియున్నారనాధపునిగానలుని- జేసిరక్షింపుము
 శ్రీవాడయనుచు- భాసురమతితోడ బ్రస్తుతంపుచును- జరుగెదమయంతిగఁగుల
 తోగూడి తనతండ్రికడకునాధరసివ్వకుండు పరుమైనపచ్చనిపల్లకిలోన- వరపుత్ర
 నునివివేచనఁబూచురులను- గనుగొనిమీదఘాతాంతుల నెల్ల- విలుతవాక్యంబులవే
 ర్వేరజాపుడనిపుత్రగనుగొనియన్మమాంతుండు- యనురక్షిరాజులనందరిజూచి
 మనమునదలచిచును జేశకంఠ - మునపువ్వుమాలికమదమునవైపు - పనిచేప్పిత
 రణేకుడంతనైదుపల-నడుపమగతిగూర్చి యతివలకెల్ల - హెచ్చరికలుజెప్పియేతె
 రబనిచియచ్చుగానకలనైన్యంబులుగొలువ తనకుమారునినొకర- తావుననునిచి
 యొసరంగ పదిలులై యుండుడటంచు- బలములనలుగడబలువిడిచునిచియలరెడు
 సకలాయుధాస్త్రితుడగుచు బలియుడైతానుండెప్పార్థివేళ్ళరుడు నలివేణిడు
 యంతినపుడుదోడొగనుడు- చెలికత్తెలిరుగడచేబూనిరాగ-వలనోపునారాజ
 వరులవేర్వేర- సరయుచువనుచేపుడనువిప్రవరుడు- మరచిరమతితోడచూపంగ
 దొణగె- కలకంఠియితడుగొళధూనాధు-డలివేణియితడుమహారాష్ట్రవిభుడు
 లనియొఘనుడుమాశవమహీశ్వరుడు - నెలతయినరపతి నేపాలవిభుడు -
 కలికియొళూరుండుకరహటధవుడు వెలదియొరాజుద్రావిడదేశభుత-కొమ్మ
 యొనాధుండుకుకురధాత్రికుడయ్యు- రాజేంద్రుడంగభూవరుడుమదిరాక్షి
 యితగుడుమత్స్యవల్లభుడు- మదతియాన్యసమాశివోళదేశకుడెలవాగకురుధ
 రాధీకుడినృపతి- మెలతయొతండుకాశ్మీరరాజన్య-డలరుబోడితడుయంగభూ
 భుడు- చెలియొయిధీరుండువిందుభూనాధు-డనియిట్లు రాజులనందరిజూచి- వ
 నీతతోనిషధభూవరుజేరబోలునల రాజుదగ్గిరనలుపుమీరంగ- నలునిరూపంబున
 నలుపురుండగను- పురణించిచూచియ- భూసురుడవునును దెచ్చియేమియునన
 మారకుండె- నదిజూచిదమయంతియతివేళజూచి-యిదిదేవతులమాయయిందు
 కేమిందు- నేపురునిషధేకులెందైనగలరె-యొవట్టివేషంబువేలవీరలకునకటా
 నేనొలననిపలుకుచుండ- తకట-కనీటుసేయతగునెవీరలకు-తమవంటిపారీక్షితగ
 దునేయెను- తమకులాంగనల నెంతటిరాపుదానకరుణయింతయు లేకకటకటా
 వీరుసరపతనామీదకలపోరదగునే - యనుచుపల్లకిడిగ్గియమలేస్వరులకుమును
 కొనిచెయ్యొత్త్రమొకిరియిట్లునియె - నియేలనయ్యమీకిటువంటిపనులుకొదుకక
 సేయమీకూతురుగానె-వైజరూపులుదాల్చినరులందరెరుగ-రాజిల్లననుగృహ
 రసమొలక-గాంచి-నాకాదిపతులారనలునిగినన్నవేకూర్చిపెండ్లిగావించియ
 వేళక-న్నలారగజూచికరుణతోనలునినన్నుదీచించిమన్ననజేసిమీరు-వేంచేయ
 రయ్యరావెరపెల్లమాన్వి-యంచువేడినమెచ్చియదిదయామతిని- ప్రముదితచిత్తు
 లైబలభేదివహ్ని-జముడునువరుణండుసత్కరంబునను, తమతమరూపమి తేత

ప్రకృతాల్ చి-యమరంగగనుపడిరందరికప్పుడా లోననలనివాయ్యన చేరిత్రప్ప-
 మాలికధరియించెమగువకంతమునఁ దివినుండిఘోషించెదేవదండభులుభువ-
 మీదగురిసెనుత్రవ్వలవాన; పొడిరిగి-దర్శపతులుమోదమున - న్నాదియెదుర
 రంభాదికామినులునిర్వహియకు జేసీలగళాది-హరుందధీశులన్బలమరు
 ల్లివినివాననలయమవరులుభువిని, వాసికేసినరావనినాధుబాగదీరిల
 ఘనదృక్తిభిమావనీశ్వరుడు , నల్లనికీతికంచెనున్నసిమీరనపుడు , వెలయం
 గదేశాధిపతులెల్లవచ్చినరసహీశ్వరునకునయముగామ్రొకి-పొలుపొందతమ
 తురరిబులకేగిర న్ననలరుచుదమయంతినాశ్యలోనెన్ని పాకకాననకుండికృతుల
 తోవచ్చి- చేకొనినలరాజశేఖరునపుడు-గ్రచ్చికొగిటశేర్చివలయాధీశ-య
 య్చుగానీవుమాయాత్తుడనిలను- చిరభక్తితోనీవుచేయుజన్మంబుకరుణమీరగజే
 నుగయికోనువాడమరువకుమామీదమకు-వలనుచు ధరణీతలంబునెంతయుచి
 రకాల-మనురక్తిపాలింపుమినియానతిచ్చె-ననలుడంతటవచ్చియవనీతలేక- నీవు
 నన్నెయ్యోడసెప్పుప్రాధికంప-పావంకసలిచేధనవివరంబిచ్చె- జముడంతనేతెం
 చిజననాధవంద్ర-రమణునిచేతధర్మముసేయదలతువారూఢిసేనత్తుననివరంబి
 చ్చె-నైరుతియటవచ్చినరలోకనాధ-నిరుపమశౌర్యంబునికోఁజైకొలసి-నరయం
 గనెనత్తుననివరంబిచ్చె- వరుణుడంతటవచ్చినసుధీశనికు- నాయుతగతివేగమ
 బ్బునీకనియె- ధనపతివచ్చియోధరనీశనీవు-ధనమంతగోరినదానిత్తుననియె-మృ
 డుడరుదెంచియోమేదినినాధ-యడిగినమహినిత్తుననివరంబిచ్చెనప్పుడుమదమం
 దియంచుహీశ్వరుడు-తప్పకవారికిదండముల్ బెట్టి- వీనుతిలపవారలువినుపిధికెగ
 నీ-జనిరివేగముననిర్జరలోకమునకు- నల్లనికూతురునటదోడుకొనుచు- మెల్లనెన
 గరికేమేదినీశ్వరుడు- తిరిమైనపెండ్లిపందిలికేగుదెంచి-కరమొప్పనవరశ్శుభచిత
 మైనట్టిబంగారుపీటలపైవధూవరుల- సంగనలటునిల్చిహారతులాసగ నవనీమ
 రాంగనలతివేడకతోడ- ధవముల్వాడంగదండవాద్యములు- పటహాధ్వనులున
 భోభాగంబునిండ- తటుకునభేరిమృదంగగంభీరరవమునధారాధరములఘూ
 ణికల్ల-కవగూడినందిమాగధులకీతికంప - సంగతిగానాగసరములవాడ-సంగి
 తవాద్యఘోషంబులుచెలగ - బూరగల్కండుతోమ్ములుకాహళిములు- భోరు
 కొల్లుటకునంబుధులెల్లగల్గ - వేత్తలెహూమముల్ వెల్పించిధూనురోత్తల
 ఊతలాసగదీవింప - నేలమివారంగనల్వత్తముల్సలుప- చెలిగివుచ్చిస్త్రీలు
 నేనలుజల్లి- పలుగెరంగులనుశోభనములువాడ-చెలువొందపెద్దలాశీర్వాదము
 సగ-తరలాయతామీదమయంతినపుడు- సరపతినలరాజునకుదారబాసె-హ
 రుడుపార్వతియునుమరినయట్లు- సరసిజాత్యుడురమాదలజామీయట్లు-సర
 సిజాననుడునుశారదయట్లు సరిశకాంకుడురోహిణీదేవియట్లు - షీతిధరామ

30 సోమవరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - ప్రథమభాగము.

తుడుశచి జేవియట్లు. తివిరిభారవియధాయా దేవియట్లు. తిలకించుట పెండ్లిదినములుగడపి-వలనొప్ప బెండ్లికేవచ్చినవారి భోజనములు దృష్టిహించించిమిగుల-రాజిల్లునక హేమరజితాంబరముల-దనరుభూషణములదనిపిటా-లిపి-ఘనలిలనందిమాగధకవీంద్రులకు - తొడవులుదొరలవస్త్రములునునొసగి- తడయక బహురత్నతతులనొసంగి- వేడుకమీరనివ్యధమున పెండ్లిబోడిమిజనులెన్నపాలు పొందజేసి- నిరుపమానామాననీత్యసంపత్తియగు సుఖలీలనుండితలకు-కలకంఠిదమ కంఠికన్యకామణికివలనొప్పమున్నుగ్వయంవరమునువారానికలినా పావనిభుజువేసెగ, తనలోననకులసంతాపంబునొంది, యపుడు పెండ్లాడగానా తల్లిలోగోరి, విపరీతబద్ధులవివరించుకొనుచు; తల వెంట్రుకలవీడతత్తరించుచును-జలజలయింపుజలబండులురలబరువుననేతెంచిబలిసిక పతులుగడకేవరయక్షగందర్వసిద్ధ-సరిసవిద్యాపరచారణసాధ్య-సురయక్షపక్షగుల్చుట్టు-నుకొలువకొలుపున్నయ్యింద్రునిగొబ్బునగదసి- బలువైరిమాకొక్క-పనిగలదదియవినుము బెప్పునధరావిభువుత్రయొక తేజనజామతాక్షిభానజామేటిదంతి- దమయంతియనియెడుతరలాక్షికలదుక్రమమొప్ప- దానికేడువేడు- తొడనరయశ్వయంవరమునింటి నేడు- ధరయందు దాసిసౌందర్యసంపదకు-సరి రారురంభాది సారకామినులు- తరము దాచక్క-దనమువణికింపసరగుజనిఎనుసఖినివర్ణించి తిరిగిరావలయునేవెరగునవైన- వనితకెప్పుడంశ్య కుంజరమొకొయనుచు- దినములెన్నక మేనుతిరుగుచున్నాడ- నేడుమిథ్యలైనవేరగలిగె-వాడిచే పెండ్లావచ్చెదగదా - గడిగిదుశ్యకునముల్లసుపింపనిటకునడచితినిటుగాననావివాహమున, కేకేడుబట్టవోయెరుగంగ రాదు, వాకేకమితోడనయమలరంగ, కరిమర్దిదమయంతికన్నయనిటకువరియించి తెత్తునోవాసననాకకరుణతోయొకయుపకారంబు సేయు, మిగిసిమరేశనికదివిన్నవించు నందనవనములోనలి నాక్షిగూడి పొందికరతికేళిభోగింపవలయు, సనపుడు చేపెంద్రుడవుడుదిక్ పతులకునుగొనిన వ్యికలికేట్టులనియె- నేటికినుహీకిటోయెదులేదవిధంబు-తేట తెల్లంబుగా తెలిపెదనోయి - యాదమయంతీస్వయంవరక్రమము. నాదినినితగుల తాళనకమనవరులులగూడి నేనుననుధకుడిగి- గిరిచిత్రంబెన్నికతులనోయరయ- ముష్కెల్లడండ్లులుయారుగా నెన్ని- సమృతినలుప్రాణసఖుగావరించె- గావునవారలకడజేసిమరళ-దేవలోకమునకే తెంచితిమివు- పాలుపొందనట కలపొయె దవనిన- కగుగివికలింపచికలివురువుండు-మొగమున జేవురుమరువునటింప - భుగభుగలని దినిచ్చుటపొగలెగయ, జోటజోటచెమటలుసోనలైకురియ, తలతటమనిరొమ్ము తడవకుచుండ కటాకటాయనియాడుకరచీకన్నులనుతొటతోటనిప్పలుదొరుగహుమ్మనుచు? కాలాగ్నిరుద్రుడోకాలభైరవుడో, కాలసూర్యుడోలయకా

అడోయనగ, గజేంద్రవిభీషణకారుడైయపుడః ; గర్జితవృక్షగనిచియిల్లు
నియె- నిన్నాస్థినుండియా యెలనాగగోరి; యున్న నెడండంగనూరక తాను, న
న్నుగాననివచ్చినలుడెంతవాడు; క్రన్నన వాయంతిగైకొని, పోవనా కేశనీవేగు
నాడొకరూమాట ; నాకుజెప్పకపోవయ్యజూసికు ; పోయినవారెల్లపొలికివ
రించి, ఈయెడ కేతెర కెట్లువచ్చితిరి, నరులలోసురలమానముగోలుపుచ్చి, వరి
యింపవచ్చినవాడనలుండు- నమరులువచ్చినారనితానుబోక. దమయంతివరి
యింపతా నెంతఘనుడొ- యెంచిదందులకేమిమదిరాక్షిగూడి యెంచితాకాపు
రంజెట్లుజేసెడినొచూచెదననపుడునుర రాజుబలికె - భూచక్రమెల్లజేర్తునవి
ష్టుచక్రమేలమితోపనిసేయునెలడబలియు- డిలవానివత్సమిరేడులోకములనా
రూఢీవంతయునాక్రమించినది- యారాజువరునిపైయెలుగంగవలదు- మహిలో
ననతడుసాక్షాన్యుడుగాడుమహారకులూగ్రజిహ్వదీప్తివర్షుడు- సంతతశ్రీయా
తికసరససతీకర్తివంతుండునాచారవంతుండుఘనుడు వానివత్సమెరంగివచ్చి
తిమిటకు- నానరనాయకుండవనిలోలను- నీకుసాధ్యుడుగాజునీకసాధ్యుండె-
యాకలిరాజనీపూరకనీక- కోపంబువానిపైగూడ దామాటపాపంబువచ్చునీవ
నిసేయబాడడనవినితిరియరొచాకారుడగుడు- ననిమిషపతితోడననియెనాత
న్దు-కనలియారేడులోకములనాకన్న-ఘనుడెవ్వడున్నాడుకంటివేసివు- వెరవా
ప్పనాపేరువిన్నమాత్రమున . హరిహరబ్రహ్మదులింతటివారు- వెరచిచుట్టును
రాకవెరచియుండుదురు, గరుడభేదరణక్షగంధర్వభవర, పక్షులైననామాయ
వజ్రేంద్రవేరునురనాధనానేర్పుజూచెదవింక, నలుడనియెడియొకనరుడునావ
ద్ధనిలిచియుండు నెచూడనీవు మిట్టవవు , దమయంతినాచేతతాబడుపాటుర
మణియెవ్వతెలుదురాజ్యంబులోన, నేనుగోరినయట్టి నెలకనువచ్చి తానుగైకొ
నపోవ బాసెంతఘనుడొ, వానితోచలపోరవాని నేబట్టిపూనిజూదంబాడబుద్ధి
ట్టించి- మాయలుజేసియామహి నెడచాసి, పాయకపైనున్నబట్టబోజేసి- గారిం
చియిలగోచిగానిగావించి- యారణ్యభూములనలయంగజేసి- జూనినెడచాసి
మనసునొప్పించిదీనతనొందించి తెలివిదప్పించు - మూరురూపమొజేసిమహిమద
ప్పించి- గారింబియమితదుఃఖమొలపొందించి- కుండగోకరిజేసికవలయేకులకు
వందీపేట్లగజేసివానిసీరితి చీకాకుబడమాయచేయకనున్న! నాకేశవినుమునేన
లుసికిబంటు! నాదుదర్పింపగానంబాకకలిసి- గాదనింబారీతిగామహాప్రతిప! బలికి
యింద్రునితోడపరువుననపుడు- నిలిచినచోటనునలువంగలేక! ప్రాకటంబుగవి
ర్భవురంబుముచ్చి- యాకోపముననివధాధీశుడైన । నలరాజుచంద్రునినయధ
గాజూచి- కలియెంతమాత్రముగదియబోవెరచియంతసంత్యంబునాతనికొవ-
మాతనియాకారమంతయుడెలిసి! కుతలాధిభనిజేరగూడదటంచునతడెందుదిరి

గినదియెల్లగనుచునక్కడక్కడగూడియందందదిరిగిక్కడనుపడునఁజొక్కముజెందుచుండే- సంతటకొన్నినాళ్ళరిగిననలుడు! సంతసంబునభీమజననాధుగాంచి- యికమాపురంబునకేగంగవలయు నకలంకసిపుత్రినంపిచ్చుమనినటువలెజేయు

==* నలుడుదమయంతితోడస్వయంపురంబునకేగుట. *==

దుమపసిశతిలక భటలకుంతలతోదుకొనిపోవకివటనుండుమన్ననుమీరలుందురే యనుడు- వెండియుబలికిభూవిభుడుకుమారి! నాయెడబాడగాఁచియంతనిట్లని యెనోయచ్చునీమగడొగిపురంబునకు! బోవలెననెనిపుబోయిరన్నునినవావిరిధ మయంతివగడుచునపుడు, నిల్లివదికివచ్చితనమానసమాన! తల్లడింపుడుబలె- తండ్రినన్నిపుడు, తనయల్లుడూరికితల్లిపోవలచి, ననువెటనపుమన్నారదిగా న-వ తనివెనువెటనరపుచుననుచు-వాతోడనెరిగించినాడెయోయెప్పు-యనపు డుతనపుతినతివెకొగిటను, నునిచిహాయనియేచ్చి యోయెప్పుయనుచు- ననుబాసి పోయెదెనాముద్దులాడి-యనితల్లిపుత్రియునందందయేడ్వ, దమయంతిదాదులు కాసదంబు? గులుగూడియందరుకోయనియేడ్వ! చనుదెచ్చిభీమభూజననాయకుండు- తనపుత్రినూరార్చితనయంతిదెలిపి! దాదులవారింఛిదమయంతిజూచి, యాదరంబునబలెనదియేమేసిల్లి - యేలయేడ్వదవునీకేమటకోదున! లాలిత సౌందర్యలక్షణాహ్వయము- యిలయేడుదీవులనేలెడురాజు-వలరాజవంధుండునరలోకనాధుడట్టిభూనాయకుడతివరోనిన్ను- పెట్టనజేపట్టెనీకేలవగవ! న రలోకనుడుడైననలచక్రవర్తి-యరయనిన్నుంచినాకల్లుడైయొప్పె! పెక్కుకా లమునాకుబిడ్డలులేక- ముక్కువనీనుగాంచిమాన్యుండనెతి! నురనాయకులనేడ చూడంగగలిగె-కరమొప్పచిరకీర్తిగలుగుటజేసి! యిందీవరాక్షసినిందునునందు రపొడుగావచ్చుచుజోపుచుగుండు-మమ్మరోసియన్నునంపుడువెంటనమ్మదంబుం పురయిచనుదెనునీపు- మనమునదుఃఖంబుమానుమోయెమ్మనినుబాడకెన్నా శునిర్వహించుడునె- పెనుబొందవెటవేపిలువనంపితు- ననిబుజ్జగించుచునాదర బుద్ధితనపుత్రినలువకుతగనొప్పగించి- తనయకునరణంబుతనయంగనిచ్చి-పోయి రగ్గులిపలక-పొలిశొక్కమున-పాడుకతమతల్లిపదములవాల- గ్రుచ్చికొగిటజే నిపోరె-దీవించి-చెచ్చెరబుగ్గులుసెప్పంగదొడగె-మదితోడగురుభక్తిమానకె కోల్లడు-నతతపతిత్రతాదర్యలవిడకు-పతిమాటనడచుచుపరిచగ్యజేసిపతినిశ్రీవ తిగాగభావింపవచ్చు వనుమతిమనసరిహరలలోన-పొసగసత్రి-తుకలుబుట్టింప వచ్చు-మదిరాక్షిజెలువందమనవంశమునకు-వదలకమరియొకవన్నెజేల్చెమ్మ- కు నుచుకోమలిబంధుకోటికికాంప- వనుమతికుడుమెచ్చవర్తింపవచ్చు-సరసతనా బుద్ధిదుచనునిచ్చునపుడునరీమరి పలుబూలటాడకుమచ్చు యనిముద్దుబెట్టిదయ్య నధుంచెప్పిమునుకోనిమోమున మోమునుదేర్చి- నాఁజెప్పునాకూననాముద్దుది

6 నలవరిత్రము - ద్వీపదకావ్యము - ద్వితీయభాగము. తిరి

లుక-పోయిరమ్మనవుడుపోయితండ్రకిని మ్రొక్కి-నదీవించియొగబుద్ధిచెప్పి-గ్రక్కు
ననవరత్తుఖచితమాశీరిక-లోలోననీరేబలోచననునుప, నాలోననలుదొక్కియ
రదంబునెక్కి-మామనుషీటొ-నిమగువయుదాను-ప్రేమతోదమనుండువెంటడి
రాగ-కరిరదభటఖేషకంబలుగొలువవరుసముప్పదిరెండువాద్యముల్ మ్రో
య-వారకభటులుకైవారన్నుసేయ-వారకామినునిరువంకలనాడచేరిపుణ్యం
గనల్ సేషలుబల్ల-ధారుణీసురులుబాంధవులుకీతికంప దివినుండిచేతల్ దీవించు
చుండ-నవనిపువ్వులవానలంతటగురియ-మమజేంద్రుడిటువంటిమహిమతోభిల్ల
జనుచేరనప్పుడుసంభ్రమంబెసగ-పురమువారెల్లనుప్పొంగుడుగూడి-వరుసతో
నెదురుగావచ్చివీక్షింప-పరివారజనములుభక్తిసేవింప నరపతితనపట్టముబ్ర
వేశింప-పురసతిజనములప్పుడువేడకలలర-గురుతరప్రీతిచేగుంపులుగూడి-దమ
యంతిగనుగొనితమలోనెతాము-ప్రమదమెలర్పగాబలికిరిట్లనుచునీమానినీషణి
నిదెజాడరమ్మ-రామాభినామనిర్భరపుణ్యసీమ-సీమగాదిదిమిన్చిచేలువైనలేమ-
లేమగాదిదిమంచిలేమావికొమ్మ-కొమ్మగాదిదిమంచికులుకుకెందమి-తమ్మిగా
దిదిమంచితానీపూలతిక-లతికగాదిదిమంచిలాజన్యప్రతిమ-ప్రతిమగాదిదితన్న
బాణునివంతి-దంతిగాదిదిరతితగమెచ్చుకాంత-కాంతగాదిదీనిటుగలబొగికన్న
కన్నగాదిదిమెచ్చుకపురంపుదిన్నెదీన్నెగాదిదితావితేటపన్నురు-నీరుగాదిదిచి
న్నినెలరాజాతీరు-తీరుగాదమ్మయీదేవిలావణ్య-మంతయువణికంపనలవియేమ
నకు-వంతగాననియిట్లుచేవిధంబులను-వినుతింపనలమహీవిభుడివ్విధమున-దన
రారుశుభముహూతకంబునతనదునగరుప్రవేశించెనాతియుదాను-జగదీశును
మహాజనులుబాంధవులు-హితులుమంత్రులుపురోహితులునుదదను-మతిసేగిర
టతమమందిరంబులకునంతటదమనాఖ్యుడామహీశులకు-సంతసంబునమ్రొక్కి-
జననాథయేనుపొలుపొందనూరికిపోయివచ్చెదకులకంఠిదమయంతికన్యకామ
ణికీవయసుమిక్కిలిలేదువసుధాతలేక-దయసేలుకొమ్మచిత్తరినిమష్టించి-యని
విన్నపముజేసియాదమయంతిగనుగొనిమదిబుద్ధిగలిగి-భూవిభునిమర్మంబులెరిగి
సమృతిభక్తిచెలయ-నర్మిలినడువుమునయముతో-నీవునరయంగనూరికినరిగేదన
నిన-తరలాక్షిదమయన్నతప్పకజూచి-కన్నులగడుబాష్పకణములుదొరుగ-ని
న్నాశ్వవలెనుండకికబుద్ధిగలిగి-మన్ననపజలెల్లమహిమెచ్చిపొగడనన్నికార్యం
బులనరసినద్యక్షి-తల్లిదండ్రులచూటచాటకరాజ్యమెల్ల-నెలుముబ్రజలెల్లసంత
సిల్ల-మెచ్చుకీర్తులచేతమెలగవోయన్నవిచ్చేయమనుడువేగంబెయితడు-తన
బలంబులుగొల్వతనపురికరిగి-తనలండ్రగూడిధూతలమేలుమండె-నంతటనీషణి
శుడాదమయంతి-సంతసంబునగూడినరసులయందు-శేఖరనములంబుకృతకా
దులందు-సేలిమిపొదలందుమేడలయందు-నిరుపమానవిభూతీనిరతంబునీటు-

౧౩ నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - తృతీయభాగము.

సురసభాసుర కళిసూక్తి-సోలుచునుశ్రీరామచంద్రునిరీతిసంప్రీతి-ధారుణీచక్రం
 బుతగనేలుచుండెననింజుల్లుబుళుదశ్యుదాధర్మజునకు పెనుపొండమున్ను దావి
 న్నుమాగకమున-వరుసతోనతిచక్రవర్తిచరిత్ర, సరసులు మెచ్చివిస్తారంబుగాగ
 వినుతవాక్యంబుల బలయంగ జేప్పె ననువాధూలగోత్రాబ్ధిచంద్రుండు - భీరకే
 తి=వంతుడాశ్రితకల్పకరువు-కరుడాపయోనిధికం దాళదొడ్డ యాచార్యునకుళి
 ఘ్నదైవట్టివైట్ల వాచార- తత్పరుడతిదియాపరుడు- పోలుపుమీరినచక్రపురవిహా
 రుండు- చలనాప్తనతినికెవరుకుమారుండు-యకలంక మానమండమిల్లున్యండు,
 సకలవైష్ణవ పూజనం నేషకుండు- రంగవామాత్మ్యండు రాజపూజితుడు సంగీత
 సాహిత్యసత్క-శానిదుడు. సరససతక-వివరసమ్భావలుండు-యరయంగ నా
 తనికనుగుసోదరుడు, తవరినయంధ్రవిద్యాప్రవీణుండుజనలోకవిదితుండుసజ్జ
 నహీతుడు, తిరుమొగళాద్యండుధీరాగ్రగణ్యుడు, డరయనాతనిపుత్రుడబ్ధిగంభీరు
 డమలమానముడవిద్యావికారదుడు- రమణ నేతరకవిరాధువాక్వయ్యుడనరహరి
 ఘటికాద్రివాధునిపేర- పరుపడినేవాండ్రభాషల బెదియ-నవసశ్రీహరిదాసులై
 నట్టిసరస-కవులసత్కృపవాకుగలుగుటజేసి యానలకథయందునిదివూర్వవా
 గ, మేజురచించితినిచరిత్రంబు! నెవ్వరుబదివిన నెవ్వరువినిన- నెవ్వరువాసినినీ
 శునికరుణ, నాయురారోగ్యంబులైశ్వర్యములను- పాఠకుండగపుత్రపాత్ర
 సంపదతి, వాచంద్రతారారులైయుండురెండు, భూదక్రమన మరీపూ
 జితులగుచు.



నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - తృతీయభాగము.

==గీదమయంతిపుత్రులంబడయౌట.==

శ్రీకరచారిత్రిశృంగార గాత్ర, పాకశాసనచేద్యధశరోగవైద్య, చిరపు
 జ్యోతికయాశ్రితమతకీతిక - కరుడానివేళశ్రీధుటికాద్రివాస- యవధరింపుము
 పాండవాగ్రతనూజా- వవిరళమతితోడనాదమయంతి- పరిణయక్రమమెల్లభక్తి
 శోభిల్లనరిమూరివినిన్మయనందుడగుచుకొరములు ముకుళించిఘనయోగిబంధ
 యేరుగింపుమటుమీసప్యత్రాంతమెల్ల- ననవుడుబుళుదశ్యుదారాజదూచి-విను
 మనివేడక వివరించదొడగ - నంతటకొన్నాశ్వకాడమిదంతి - కాంతాలలా
 మంబుగర్భంబుదాల్చు, పరిపూణ= సోమనిబడలిండు మోముదొరకొనివేగునిం
 ద్రునిరీతినుండెగనవిల్లుపూచెడ్లనందగుచుజల-మొనలనల్లనివణకములుగాను
 పించె, మృదుబింబములకన్నెమెచ్చనిమోవి, కడసిమలినంబుగప్పినట్లుండె-బడ
 లికల్ మేనునలుర్యేవంద- నడుముచదంచామోనాభిగన్నడియె- సవరణనల
 భూసలపేరువోలెనవిరళంబగుచునూరు గారుజాప ప్లేకతికిచూలిపులచంద్రికల్

బిర్రెనన; గవలుచు బారెలుగండ పాలికాయుగళ. మలివేడిమొఖపండుడమృతం
 పురసము, చిలువందంబునచిట్టములెనగ, గగనబాగంబుయాకారమైయుప్పుప
 గిదికొడీగమాపట్టె నానాటపాలుపొందునవమాసములున్మూఁగమైన; సలరస
 మస్తగహంబులుజరుస-తప్పకతమతమతావులనుండనప్పట్టలగ్నంబునందున
 య్యంతి, మరువిఘంఁడైతకుజూరునగనియె. పురుహూతుసమునీతత్వత్రునియా
 చి, గురుతరమతితనకలగురువైగగిగురువువనిష్ఠునికోరిరప్పించి; ధారుణీసురుల
 బాంధవులనాగరాల- కూరిమిసందరిగూడరప్పించి, యంతటగురునాధుననుమా
 తంబునను-సంతోషచిత్తుడైజాతకర్మంబు-సలరంగజేయించెనపుడు-పుత్రునకు.
 చెలువుమీరగనిండ్రసేనాహ్వాయంబు- నొనరంగబట్టిపుత్రోత్సవంబెల్లననురక్తి
 జేయించెనపుడుభూసురులకాదిభూదానకన్యాదానములను- గోదానములజే
 నికుతుకంబెల్లర్చితక్తిసవారీకందరికభిష్టముల- ముక్తువనొనగిచ్చుమీనేలుచు

==* శవైశ్చరుండునలనిబట్టలేక చింతిచుట. ==

దెనదియెల్లగగనుగొనియాకలిపురుషుడెవలోన చింతాపమేతుడైయపుడుదమ
 యంతితోగూడధారుణీశ్వరుడు - తొమరునిబడనియాకుంభినెల్లదేలుచున్నా
 మనేనిటవచ్చియెంతకాతమానుభంతఘనదౌటనెరుగ- వెరిగిననేనేలనిందువ
 చ్చెదను. హరిహరబ్రహ్మదేవలందులంతటివారివామాయబడవైతుండులునాకెం
 తనేమిసేయుదునిక నేనిచారంబుకొనురువల్లనుజెడ్డకోమటివలెనుతెమలనువె
 నువెంటిరుగబోయెదనువనజాక్షిని స్వయంవరమగ్నమాటవినిదానివరిభంత
 వేవేగననుచుపురుహూతుకడకేలపోవువచ్చితినిసురనాయకుడమున్నునుదటసిగో
 రిపోతిమినివేలపోయెదననుచునాతోడనత్తదేలనపుడుజెప్ప-కోపించియుప్పుడా
 కుధరాదితోడనేపునదలపట్టియేగిన్వైకలచిగారింబెదకాకనేననుచు- పలుదె
 రంగులనేలపందమాడితినిపురుహూతుడప్పుడేపోవద్దటంచుసరసతపలుమూరు
 చాటించిచెప్పవీకతోనామాటవినకవచ్చితిని - నాకేళుడేమనినపువుమనీయెరు
 గ-నిశకునాచారమెన్నడుజేను-సతిచేగనేనెప్పుడంటబోయెదను- తనవల్లపొను
 గనితప్పలుగలవె. యనియనితలబోసియంతలోరోసి- యింతగాలముగాచియి
 కనేనుబోవ-పంతంబుగాదిదెవట్టునవైవ-చేరియాప్రతిననేజెల్లింపకున్న. నార
 యనన్నుగాదండ్రులోకముల- ననియిట్లుమదిలోననందందదలచు, చునుగాచి
 యుండెనిశుద్దిగోరుదును-సంతటకొన్నాళ్లకాదమయంతి - కాంతాలలామం
 బుగర్పంబుదాల్చి-పొనబట్టినమరుశరమోయనంగ- మానుగానొక్కకుమారు
 నిగనియె- ధరణీశుడప్పుడుతనతమాభవకు- నరుదారజాతక్షర్మాదులనెల్ల- నే
 త్రోత్సవంబుగానిభిలాబుదీర్చి- పుత్రికోత్సవమిట్లుబుధులెన్ననడపి - చెన్నమీర
 గనిండ్రసేనాహ్వాయంబు - కన్నియకీదధరాకాండువేడ్డ - సతదశ్యమేధా

దియజ్ఞము తేసిగట్టిలులనడచినద్దులులరక్షించి - యాచారపరతుడైయతిధన్యు
బుద్ధి - భూషక్రమెల్లనేర్చుననేలుచుండె - నామాటినిట్లుండెయటునొకనా

==* శతైశ్వరుండునలుసిబట్టుట, *==

దు-వేమారుదాకొనవిధిసల్పునపుడు - మడిమొనకింతుకమాత్రంబునీటదడియ
కపడియున్నధర్మైతరుండు - ముదముననీదిచెల్లముగనిరీక్షించి- యదయుడైత
నకార్యమంతయూడేరే- ననిపొంగితనదుమేనంతయుదాచి-పనివడిమాత్మరూ
పమ్ముధరించి-యొడలునుభారమైయుండకనెప్పు , దుడుగకనచొప్పనూతగాని
లిచెనదిగానలేడయ్యెనవనీశ్వరుండు, విదితనతగర్వముల్వేగదీర్చుచును - నిర్మ
లచిత్తుడై నెలతయుదాను, ధర్మంబుదపుకధరనేలుచుండే యొకనాడునలవిభు
దుతాహియగుచునకలంకరత్నసింహాసనసీమ , నిరుగడహితపురోహితమం
త్రివంశ-గురులుకొల్వగనిండుకొలుపున్నవేళ , కలితనరూపంబుకరినరూపంబు

==* శతైశ్వరుండుమాయారూపియైనలుని వేటకుబోవునట్లుజేయుట. *==

గలయొకబాణయొకనుపట్టెనపుడు , కురువవెంట్రుకలపైకుల్లాయిబెట్టి, గు
రుతుగాజిగురుటాకులుగొన్నిబట్టి, సారెకుముదురుమీసములనుల్లుచును , భో
రునజనుచెంచిభూనాథుకాంచి, చెలువందమంటికీనెయ్యెత్తిమొక్కి-మలకల
తనజాతిమాటలననియె -వినుసామినాచిన్నవిన్నపంబొకటి, ఘనమైనదేవర
ఘనమైనదొరపు, మేమున్నపురమునమ్మగములుపెక్కు , సామిక్తనగణింపక
క్యంబుగాదు? మన్నబోతులుమరిమదపుటేనుగులు;దున్నలుసింగముల్తొలగక
యొండులేడిపిల్లలుదుప్పలేసూరుకోట్లు, కూడిమిన్నలదాకుకుప్పించిదాటిపం
దులువడులవెంబడిద్రవ్వచుండు, గుండెటిగుంపులుకుప్పించిదాటు నెల్లులుచీమల
నేగబిల్లిపుట్టముల-బిలములగుహలందుబెబ్బువ్చిరుత , బులులుగొండ్రెలుచుం
డుభూరుహగ్రములుచెలగువ్వలుగండభేరుండములునులావుకలిలుకలకము
కలుజిల్లుపాపురంబులుసాళువభ్రదేగగములు పొలుపొందుబహుమ్యగంబులుఖ
గంబులునగిగలవిట్లుమేమున్నకాంతారభూమి, నావంతలన్నినేచనివిన్నవించు
భావింపికన్నులపండువుగాగ, మేటిఘోటకమెక్కి-మ్మగములతోడ-వేటలాడగ
మీరువేచేబువలయు,ననపుడుమోదించియాత్మనూహించి?యొనరంగవానికి
నుకుగరలిచ్చియరంగుమురేపటికాలాగమేము,నరుచెంచెదమువేటలాడంగన
నిన,వినిబోయెవాడంతవేవేగగదలిచనిపురివెడలిఇదనద్రవ్యపదయ్యె! చనుజేం
ద్రుడంతటమంత్రనిబాచి- యెనుకర్తితోవేటలాడంగవలయు-మనములే టికిన
మ్మదమునైవార- సనిపల్లుచుండగానంతలోపలను-విపులతేజముమానవెంకప్ప
మీరునుపరభాగంబుననయిండుగ్రుంక- జగతిశ్వరుడుకొల్వచాన్పిలేచి నిగ
తోపలికేగెనయమూరమునను-పలిరేగియంతలోవాలుదిక్కులనుంబాసాసే

టుల్ప ర్షేనందనదకలువలువికసించె-కమలముల్కాగిచెతశతశనివవీధితారలుబూ
డమనంతటచంద్రోదయంచైననిధాన్-నంతయువెన్నెలలెలగానాపిదప-కమల
కాంధపుడునీక-ముగ-దీదిశకునమరంగనిదెవచ్చుననిపలక-వచ్చు-వేగువాడును
బోలెవలివేగుచుక-బాగుగాపూర్వదిగ్భాగంబునందు-చూపట్టెనంతలోచు
క-లుమాసె-నేవుమీరగపక్షులెలుగిచ్చగాసెతరిగకేళిగుహంతరిదీపరుచులు
పొరిబొరికుకు-జంబులుకూడుదొడగె-ముదమందితామరల్పములువిచ్చెపూ
దలకకల్వగుంపులుచింతనొండె-బారిపొరిపాములుపుట్టలజేర-తరుచైనభూ
తముల్లచూపవెరచె-దనరినయింద్రునందననరబునను-ఘనతబూసినకింశు
కంబోయనంగ-నరుణోదయంబయ్యెనంతలోపలను-ధరణీసురంబచేతదాపూ
జగొనుచు-తపములుమెచ్చునయితంబులమేచ్చు-తపనుండుపూర్వభూధర
మెకె-నంత-నలరాజుమేల-నినగరువెల్వడిని-వెలయంగసంధ్యాధివిధులూ
ప్పదీర్చి-కుంకుమపన్నీరుగూర్చినగంధ-పంకంబుతనమేనబాగుగానలది-నలుపు
గాకస్తూరినామంబుదీర్చిచెలుగుచువిరిసర్సుల్చిగనిండదురిమిబిరుసువన్నెరుమా
లుపొందుగాజుట్టి-సరిలేనిరత్నభూషణములుబెట్టి-వరుసబంగరంబ్రాతవాసి
జెలుగు-సరిగెదుప్పటిమొలసరుగునదాల్చి-పాటించికన్నులపండువుగాగవేట
శృంగారంబువెలయంగమించి యపరిమితోత్సాహుడగుచునలండువిసినయా
త్రాభేరివేయించెనంత-నపుడుయీబ్రహ్మాండమదరినట్లయ్యె-భూతలమదలెన
భోవీధిదెడరె-భీతిల్లెగహములుచెనదుభూతములు-జలధులుగలగెనక్షత్రము
ల్వారె-కులగిరుల్లదలెడికు-లుచీలెనపుడు-శత్రురాజన్యులుసకలంబుడించి
మిత్రులడించినంబున వారిడించిహయములడించిభటావవళిడించియమునవా
రణలధములడించి-కొండరుకొండలగురుతేరాటపుల-కొండరుబట్టిరిగుండెలు
దెదరి-జపలతప్రజలమూర్చలనొందిరంతనపరిమితోత్సాహులయివేటకాం
ద్రుఃకురజమీనమ్ములుగుజ్జరూపములువిరుసైనమేనులుపెద్దపిక-లును-చిరత
వీనులుపైర్రజిల్లకన్నులును-గురువీందపు-సలకొమగొప్పవేళ్లు-నెరిమిందఱకిం
చునీలిదట్టులును,కురుచకాసెలచెంగుకొనలవిగించి-పట్టుదుంగులుమీదప్రబల
దనర్ప-చుట్టుకానులునిండసురియలుజెక్కి-వీడెముల్మొలజెక్కి-బిరుదుమాష్టి
లుబుడగొందువినులవిల్లిలుగట్టికడిదీమెకంబులుగరువకయొండతడబడచామా
లుదరమకయొండ-వలనభనబదనీకల్యాకట్టువేళ్లు-తలముల్లతిరముగాదాల్చిమే
నులకు-తరుచుగామించుచుంతపుబిల్లనమరు-చిరుతకాసెలువలచెంపలనమర-
వలలబండ్లునుపొగువారుమోకులును-సలువాడుమీరినపండిబల్లములు-జిగురు
కొలలుమేటిచిక్కి-ములురులు-తెగనలిమబ్బులత్రిప్పడుత్రాళ్లు-పిగిలిచెండ్లమరి
నపెద్దకుటెలును జిగివేండికట్లచేచెలగిసింగులునుమెలపుసింగంబులమీదనుగ

౬౮ నీలవర్తిశ్రమం : ద్వీపదకావ్యము : తృతీయభాగము :

దివ్య-గలిగినవేటకుకర్త-లునుబంగారు-గొలుమలబట్టించి-ఘోరాననములు-గతి
 గిభయంకరాకారులయి పెడలిరంతటనవ్వనుధాధీశుడడిక - సంతోషమునను
 జెస్సనందనందు తనయొడుముంత్రయదనగుర్నినతియె - తనుగొత్తగాట్ర
 యోదంబున జెక్కి- భరివేయింజెనుపృథివిగంపింప-వారకదొరలిరుజంకలగొ
 లుక-జనకల్లభుడువేటననుచెంచెనపుడు - గొనకొనినల్లనికొండలో-బడనగ-కర
 మొప్పనవ్వేటకాండ్రవేవేగ -నరదంబుమందరనందందరాగ- బుల్లసంగముల
 వయినవారిజోనిక- చలమునగుండియత్లూరగుంపెడముపులిసంబన-విజౌచ్చి
 పూర్వేలికలెడు - యిలమీదబడగుట్టుయాధ్వితెచ్చెడమ-జడగజంబులనంబుననుద
 ములడించి-వడవడివిడువకపట్టితెచ్చెడము - దొరనీనింజ్జనవారుడుపులనయి
 న-దిరదిరఖండించిజెరికితెచ్చెడము - వారికరానాంబులనందందదరియ-జిరజిర
 ఖండలచెండితెచ్చెడము - పులులగానములబోసికజేరి- బలిమిబల్లెంబులపాలు
 జేసెడము - ధరణీకయనుచుపంతములాడుకొనుచు-నరుగుచోనెదుటనింపంబు
 మాతులుంగభల్లాతికిపారిభద్రధూక - పల్లకిమరుకకసాలహింతాల - బదరి
 తిండ్రితివిల్వపాటలిక్రముక - కడలివటాశ్వత్థభర్జురలుంగ-పనసవిప్పలనింబబం
 ధూకసరక ఘనసారతాలనూకంకాడిడరులు - ఘనపడకంబుచుకర్తలరాన
 చుండగొనకొనిముప్పిరిగొనుచునేలాచి - మల్లికార్జునతల్పసీదకుంజముల -
 నల్లిపరవిరల్లిబయడరనియిపులబడవిప్రవేశించి-మారాజవిభుడుకడువడిమే
 ఘముల్మజి-గదినట్లు - ముదముప్పళింజివిమోయించెనపుడు- బెడరెచ్చగా
 వలిగిపల్లికలిగి - పిలపిలజెవుతెల్లవికర్తరించుకొనిసొలసినల్లిడు-లుబూచుచునుం
 డ-పిడుగులకంఠెనుబెడివమైనట్టి - కడువాడేతూపులాకుటనలుండేయ- త
 నుపులవాటింత త్తరింపుడును-కొనిప్రాణములవన్నుకొనియెటియేనుగులువిలవి
 లప్రాణముల్విడుచునింగములు- బలునెత్తురుదోగిపడెడుబెట్టులులు - వడిమెడ
 లైగినేలవ్రాలునుపులును- బడిబడిపూలేకబడుగండకములు- యురములుచెగినే
 లనొరుగుడున్నలును- శిరములుచెగిపడుసింగిలికములు - పలుమారుగుయచ
 పడెడుజింకలును- తెలియకరయమునరెళ్లునకర్తలును- యెవనిపైబడిపూరలా
 డుపంచులును- తవిలినపొడలలోదాగుకుండేళ్లు - వీరితమ్మగములనేపడిగించి-
 ధారుణీకర్పరండందనదయదాల్చినిల్చి- వేటచాలించినవేటకాండ్రడవి-దాటిం
 చిదదప్పిదారినిబట్టి- ఘనయ్యగంబులమీదగదియుతుభ్రీతి - గొననేపులనునుసిసి
 కొలికికాచముల - వడములుఖండించిపార్శ్వల్లరికి - రథములుగడపికరంబు
 లుద్రుంచి- నఖములునునిమిక్తములుభేదించి- ముఖములుజెక్కి-కొమ్మలును
 గ్గుజేసి- నడుములునరికిమార్పంబుగావించితొడలుచెందాడికుత్తుకలుత్తరించి
 ముకుటలుచెక్కు-లుచూపుకలలు - పక్కలుచిక్కలుబబరులునుడరులు - కడ

ములునురములుగాల్లునువేల్లు - శిరములుపిరుదులుచెవులుపాదములు - లత్రరి
యిదియిదినిచెప్పురాక - కత్తులపచ్చడిగాగోసీరట్లుతుత్తుమరయిరాత్రిదో
పకకలసి- నెత్తురుమడుగులనెరిగిలియాడ - కలలాడ్డియరులాడ్డినాగులుగట్టి
కలయడుచ్చునుబల్లికనుమలుగట్టి - యేజాతపక్షులుయేరితిబలుకు. నాజాడప
లుకలనపుడుపిల్చును- దిరుగుడుత్రాళ్లునుచెరగొప్పగట్టి - యరులాడ్డిజిగురు
లనుమరుగాలమెల - పాళుకంబులమేటిజకొ-వంబులను - రాలననాచెడులా
పుకంబులను - కరములజిలకలగొంచపక్షులను - భ్రమయించిత్తారేండపా
పురంబులను- చెలుగువ్వలనుకొంగపిండులనట్లుపులుగులనన్నిటినిభోరనబట్టి-వే
టచాలించియాపృథివిశుకడకుమేటిదంతంబులుమేటిజల్లులును- కరిశిరంబులలో
నిశునమోక్షిముల. వరుసతోపునుగుజవాడకస్తూరి - కడువేడకొనితెచ్చి
కానుకలియ్యె. తడయకనివియెల్లదశయంతికిచ్చి-పరగంగవానిజిబునమానని
చ్చి-మరుపునదనమంత్రిమోమువీక్షించి- తలపుననివేటతమకంబుకతన-తలకొ
నిమనమెంతదవ్వువచ్చితిమి. యనుచునుదనపురికరుజేందువేడలు - దననినవన
దేవతలవేడకొనాడు. బాగయిననిరంత్రస్ఫటికదర్పణము - లాగుననీటోత్పలం
బులచేత-తరుదయినకంబుగెందంబులచేత. మెరుగునీలపుగుడ్డుచెచ్చనితీరుమ
రయించుమేటితుండుదగుంపుచేత - గరముప్పమంచించంగల్వలచేత - పయ
దిరెక్క-వీగలపక్షులచేత. కాడిగోరులగోరువంకలచేత. బలుపుగానున్నట్టిబ
కములచేత. నలలితకొందనంగముచేత-క్రముప్పచక్రవాకంబులచేత-రషజీ
యమైతదారాచనింగభ్ర-కలకంబరసంగతమైనయొక్క-కొలనుగనుగొనికున
లయేళ్ళరుడు-శిరుస్త్రీయదాననత్తరితేరుడిగి. కరతలంబునమంత్రికరమూడి
కొనుచు-జలవాకముజొచ్చిజలములగ్రోలి. యలరంగనచోటనతిచిత్రముగను-
చెలుపుమీరగజగజెంత్రగావ్రలులి - విలసిల్లునహాకారవృక్షంబునీడ - సర
నీజసత్రముల్లారంగనరసి - యెరవుగాతలిరాకులానరంగజేర్చి - పరచిన
మృదుబారుపానుపుమీద-ధరణిశుడతులమోదంబుతోడుతను - తలుపునదమ
యింపిదనుయంతియోడల. తలగడగాజేనీతగవిశ్రమించి. గురుతుగామరువంపు
కొనలనుదవ్వు - మరటికట్రువగాలి నుడియంగద్రిప్ప- నలతతోకనుమోడ్పు
సంతలోపలను కలగియొప్పనికలగనిమేలుకాంచి - దిక్కునలేచినల్లిక్కలజూచి-
యగ్గలంబగభీతిసందంబడడక- నమ్మనవాధీశుదవ్వుమిచూచి. యింహానీమ
జేయతిభ్రక్తితోడ- నరుచైనకెందంబులరించుముద్దు - కరమునచెలువందగా
నీవుచరచి-రమణీయమగునవరత్నకంకణము-రమణనకప్పుమరత్నగాగట్టి-యి
దిద్రోమిమరచితియినకులాధీశ. మమదితోననీపుసామాన్యునివలెను- వక్రంబునీ
ఘామివసింపుననిక-చక్రంబుపనినేయడగమునేలుదువు- ఘనుడవునకలలక్షణ

గుణోన్నతుడగును పుష్యభూకానివరక-వంశజుడ - వనితన్ను దెలిపినయాపుత్తు
బోచిగనుగొనినలమహీకాంతుడిట్లనియె - నెలనాగవిమనియెరుంగంగ రాదు
కలగకకొలగానికలగంటినిపుడు - తెలియజెప్పెదదానితెరగెల్లవినవె యలివే
డియారాజ్యమంతయుమనము - విడిచివేదనబొందిపినంబులోన - నుడుగక
నిద్దరమొకచీరగట్టి - పరువడిచాధలగొంతకాలంబు - మరిగినపిదపశ్రీహరికటా
క్షమున - మనము రాజ్యనుభూప్తిమనగంటినిప్పు డనియిట్లుదుస్వప్నమధిపతిజె
ప్పువెంచిదాచెరవనివిధమునబలికె । నరయంగదీసికొడలనేమిటికి । నందులక
మిశ్రీహరియాజ్ఞ మీరి. పొందునేడుఃఖంబుభూతలాధిక । సత్యమేజయమనినకే
లకాస్త్రములనిత్యంబుగాబలుగునిఖిలంబులోననటుగానసత్యంబునిధికధర్మం
బు । పటుగతిభాగ్యసంపదగల్గెమనకు । ననియిట్లుబలుకంగనడవివేకించిన
బలమలకుంతయు తద్దయ్యగొలువ । భేరీరవంబులు పెల్లుగామ్రోయధా
రుణినాధుండుతనపురికిరిగి । వెలయుచుకలిమానువేరొకవేళ । తెలిసియు
దెలియని తెరవుననుండ । భీమునివరపుత్రివినరూపనేత్రి । భామాలలామనిరర్చ
గుణోత్థామ । పరమపతివ్రతబహుదర్శనిరత । వరరూపవిభవలావణ్యప్రహారి
దమయంతినత్యంబువదలంగనీ. కనమరినవేడకతోనప్పటప్పటికి ! తనప్రాణవి
భునకుధర్మసాస్త్రములననురక్తిజెప్పుగానతడుసత్యమునదెలవందరాజ్యంబు
చేయుచునుండె. కలిరాజుమరికొంతకాలంబు వెనుక-చనమునదలచియమ్మను
జనాయకుని ఘనముగానేబన్నుకపటజూదమున - కలరాజ్యమెల్లనొకటన
నోడించి తొలగిపోజేసెదతోల్లకానలకు - నలనాధుధరణిధరారాతితోడ-బ
లి-నపంతంబుబ్రబటజెల్లింతు. ననియొకటచేసటిబాహ్మ్యారాపుదాల్చి-తను
జూచువారలందరునవ్వుచుండ - కురుకునల్లనిమేను కరినసర్వంబు - కురు
చపాదంబులక్రూరదంష్ట్రలను - విల్లువంకలకాళ్లువిరిసినబామరు - పల్లమీ
సంబులొప్పుని గుంటకనులు - నరసినగడ్డంబు నడ్డివాసికయు- బవుగాబ
ట్టినపట్టవధకానము - కడిదిబింటోష్టంబు కడుబాకినోరు- పడుపయినమెడ
యనుసికట్రొమ్మబలువుగామాసిన పాతధోవతియు వెలయంగచేనొకట
వేణుదండంబు- వలనుగాజిగిమండివైచుజండెంబు- కలిగిభయంకరాకారుడై
నలుని- దాయపుష్కరండునుధారుణీనాధు-డాయెడతజవారలందరుగొలువ
బాలుపొందతనపురంబు నచిత్రవలర - గొలుపున్నయత్తరి గొబ్బునబోయి
భుజంగంబుకయవడిబాడగాంచియతని-విజయోస్తుతనుచుదీవించిఇట్లనియె-
నన్నెవ్వడోయనినరనాథబుద్ధి- నెన్నకుకలియనియెరుగమునన్ను-దురితకర్మ
=శిశువైశ్యరండువుష్కరంనితోనలునయొద్దికేగిజూడంబాడుమనుట.=
ములకదొరవగువాడు. సరియైనవాడుముజ్జగములతేడువారిసోరరక్షహస్తక్రూ

యలనయిన- తరలక పెక్కు-వాధల బెట్టువాడమను జేశనన్ను-సామాన్యజనంచు
నొనరమీచుతిలోనగుంచకుమవుడు. విరసతనత డేమివేత బెట్టుడలచి- యరుదెం
చెనోయనియడలకునీవు- పన్నుగానీకొక్క-పనిచెప్పడలచి. క్రన్నననేనునీకడ
కువచ్చితిని- యరిమరివేవేగ లాపనిసేయ. మరీనివువినకున్నచో త్రమెడలు
నవనీకయ-కార్యమంతయునివుడు, వివరింబుగానీకువివరింతునింక - నలివేణి
దమయ్యతియనియెడుకాంత - కలదొక్క-యనుదతికొనిముద్దుగుమ్మ- నలిసా
క్షిపుట్టినవాడనుండియను, యలరుచునే బెండ్లియాడెదననుచు - కాదుచుండగ
నన్నుకాదనిమిగుల- నాచంద్రముభి బెండ్లియాడిచూడక - ములవంటియిద్దరు
ముద్దుబిడ్డలను - యలరంగ గాంచియియవని రాజ్యంబు - నేలుచున్నాడున
న్నెంచకనలుడు- తావిమిగొనదుచిత్తంబిట్టి పనులు - సరిపోయియుండునేజగ
తిసేరికిని- యరుదెంచి నే పెండ్లియాడెడుదాని- నెలమిదానువరించ నెంతటివా
డు- బలభేదీకన్నదిక్పాలులకన్న - సరసాధధారుణినామలకన్న-సరసతనాక
న్నచక్కనివాడొ- నలుడంచువానియా నాతివరించె- నిలతలాధీశునికదినమృతం
బె- యెంతైననలుడునాయిష్టమారయక. నింతకార్యముచేసెనికచూడుమైన-
నేమాయవేవేగనీట్టిజూదంబు-నామహీశునితోడనాడుమనీవు- చెలువొందవా
నిపాచికెలలోనుండి, నిలిచియోడింతువేణిభల రాజ్యంబునేకదక్రముగాగనీయి
లయెల్ల- జేకొనివేడనీచేత నేలింతునన్ని కార్యంబులకలరుచునేన - యున్నా
డనీకేలనుర్వీశభితి - యనవుడుసంతోషమందవుమరొడు - వినయంబుచేకలి
వేల్పునకనియె-పొసగంగయెనునీబుద్ధులుదాటి- వనుమతినేనెంతవాడనోదేవ-
యారూఢిజూదంబు లాడెదననుచు - నారాజకడకునే నరిగితినేని - సరసత
నలుడనసముడనటంచు - నెరిగినాతోపంతమిడిభిష్టనట్లు- లాడునేజూద-బు
నతడువద్దనక - వేడుకతోడుతవినుమేనుజనిన , ననవుడునేవానియాత్మలో
నుండి - యసురక్షితోజూదమాడెడుబుద్ధి- బుట్టింతువేవేగబొంబునీకేల- నిట్టి
విచారంబులేగతినయిన- వానితోసరిపోరీవానిరాజ్యంబు - పూనినీకీయ్యకపోను
నియాన- చెలువంద రాజ్యంబు సేయుమటంచు-పలికియెదవ్యక్యడై పాపవల్లభుడు
జనియె నానలమహీశ్వరుడొక్క-నాడు - మనమెల్లగసభామంటపంబునకు-
జనుదెంచిసకల రాజన్యులుభటులు - ఘనమైనమంత్రపుంగవులుబాంధవులు-
హీతులుగాయక- పురోహితులు నాశ్రితులు - నతివేడ్క-గొలువ సించు
ననమందు - నమరంగ గూచుండియెతివేడ్క-తోడ- రమణులువింజామరంబులు
వీవవారకభటులుకయివారమల్నేయ , సారెకుసజ్జనుల్ సన్నుతిసేయ - కవి
వంశిమూగదుల్ గడగికితీకాంప , ప్రవిమలసకలసంపదలచేసిట్లు - దివిజాలతో
నున్నదేవేంద్రుపగిది- ఈవలయేకుడునిండుకొలువున్నవేళ * జననాధుకడకు

పుష్కరభూవిభుండు, తనవారలెల్లమోదంబునగొలువ - చనుదెంచుయతనికీస
 ద్భక్తిమొక్కి వినుతులు సేయనవిభుడుపుష్కరుని - యనుపమానాత్మకరూ
 పాకాసమున. నునిచినమోదించియొచితవాక్యముల - బరితామమేయనిపా
 థిక్ పునడుగ - హరికటాక్షంబునందండుమాకు - ఘనతరసౌఖ్యంబుగల్గునెల్ల
 పుడు - మనుజాధినామకమరిసిమిశుభమ - యనపుడునిదయవనితలేక - య
 నుపమనుభయముగాక శుభంబుగలదె - యనపుడునివధధూమికుడిట్లనియె - నెన
 యనాపుష్కరాధీశునిజూచి. ధరణీకనీవేమితలపునదలచి - కరముప్పనేడుమా
 కడకువచ్చితివి - యెన్నడురావునీవేతెంచుటరిది - క్రన్ననవచ్చినకార్యంబుదే
 ప్పు - నానపుడుపుష్కరుండవనిశుజూచి గొనగొనినుజూడకోరివచ్చితిని - య
 దియింతెకానియెండేమియులేదు - ముదమందమదీలోనముచ్చటదీర - మనమిద్ద
 రముగూడిమరివేటరాజూద - మనురక్షిమిరంగనాడుదమనిన - ధరణీతలేకుండు
 తలయూచిపలికె - ధరలోనమాకుభూదంబాడతగదు - ప్రపంచులనత్యసంపద
 జూసిపోవు - నవివేకమొలయుదురాగ్రహంబొడవు - నటుగానజూదంబునా
 డంగదగదు - యటువంటివనిసేయనహామేమనకు - ననిపలుకచుండగానప్పు
 డుకలియు - మనమునజేరేసమదిజూదమాడ - కోరికబొడమియకురావలయా
 థివుని - గారవింపినలుండుకడకనిట్లునియె - పగడసాలాడంగట్రుదంబునొంది
 జగతీకయివటికివనుదెంచినపుడు - నినుచిన్నబుచ్చటనీతిగాదింక - నదురక్షి
 కయాటయాడుదమనుడు - మేలిమిపైడినిమింకొంచినపగడ - సాలదెప్పించియె

==* పుష్కరుండునలునితోజూదంబాడుట. *==

చుటచక్క - పరచితరమొప్పుగానాల్గుదిక్కులయందు - సరగునసారెలుచక్క
 గానిలిపియునరంగపందెమేమనినలుండిట్టు - అనవిపుష్కరుండనియెనవ్వుచు
 ను-యినకులాధీశ్వరయేవోడితేని - పనిబూనియెనుమిబంటనయ్యెదను - నెరువు
 ననెరుగకనీవోడితేని. నిరాజ్యమంతయునెందునాకొసగు - మనెనెట్టియొడచా
 టుకాత్మబోమెచ్చి - వెనుకొన్నకేడ్లతోవలయపుష్కరుని - తొడరిజూదంబా
 డదొడగినలుండు - తడయకమేటిదంతపుపాచి కెలను - యమరించియొకబార
 యనుచుదొలికొంచి - సమయముగాదుగదచ్చిచౌవంబపడగ, యిత్తిగయనివారలి
 రువురునాడ - నత్తరిపాచికలందుండిమరియె - కలినలధారుణికాంతునిచేత -
 బలుమారుపందెంబు పడకుండజేయ , నలుడదిచూచి వింతగదాయటంచు
 చలముకోపంబురోపంబునీయూడు ; ముప్పిరిగొనగనామరువుననాడక నప్పు
 డుకలిమామయనిగానలేక, సరీలేనిమత్తగజంబులనోడె, కరకరికలమరంగం
 బులనోడె, తడబడకరుగురథంబులనోడెకడగినిండినధాన్యకణజంబులనోడెప
 పగల్గుబంగారుపల్లకీలనోడె - మసలకభత్రచామరములనోడె - రంగయినది.

వ్యాంబరంబులనోడె - సంగీతములుబాడునభిరుచులనోడె - కొమరారుముత్య
లగొడుగులనోడె - రమణీయమగుధనరాసులనోడె - వారకభటజనవర్గంబు
నోడె - తేరులనోడె పీడినియోడుతరిని - సచివుండుమడిలోనసంతాపమంది
యించితవాక్యంబులనుర్వీశుతోడె - ననియెనీధారుణి యందునోడె - యనఘుల
కిట్టిదుర్వ్యసనంబుగలదె - యిదియేమీపనియనియిప్పుడుదోచె - మదలోననిట్లా
డజురచి తేసితి - యాజాదమాడుటయేమిపొరుషము - రాజేంద్రనగరికిరండుపొ
వలయు - నదెనిన్నుచెలులరన్నునిపిలిచెదరు - యిదివేళగాదునివంతటనిలువు
ధరణీశయాకలిదప్పులుమరచి - తరలకయాడంగధమంబుగాదు - లేలొమ్మ
మాటబాలింపుమువేళక - నాలాగవేంచేసియాడెదుగాక - ననిపలిచెయిప
ట్టియవలికిబెరుగ - కనులదెరగజేసికరి గాంచిసింహ - మురకమాచినిరితినురక
బాచి - పరువడిగర్జించిపలికెభూవిభుడు - నీకలనిటువంటినితులుచెప్పజేకొ
నియెవ్వరుచెప్పిరమ్మనిరి - విభువిభుమనిచెయ్యివిడిపించుకొనుడు - నుడుగకకని
మాంబనొగియాడదొడగె - నప్పుడుచింతించియామంత్రివరుడు - తప్పకనలు
డుజూదంచాడుతెరగు - శేరివద్దనిబుద్ధిచెప్పినవిభము - ధారుణినొక్కటిదక్క
నంతయును - యరువడితోడుతనోడితెరగు - గెరలియాతడుకోపగించినతెర
గు - దమయంతికప్పుడుతగచెప్పిపనిచె - దమయంతియపుడుసంతాపంబునొంది
యిదియేమిపనివచ్చెనిక నేమిసేతు - వదలకతనమంత్రివాక్యంబువినక - నదయ
డైయిరీతియాడినదిపుడె - యిదిదైవమాడు యొండేమిగూడుచు - మడి
లోననికననుమానంబువలన - దీదియదిగానిక నెట్టిదుఃఖంబు - పొదనియెగతి
మమ్ముపొందనున్నదియె - బదపడిదుస్స్వప్నఫలమెల్లనిప్పు - డదియేలపొనిచ్చు
ననుభవింపకను - నుడుటనేమనివాసెనోమెన్నుటక్క - తనుజేయుపూర్వక
త్యంబులుదాట - వనజాసనాదిదేవతలకువశమె - యిటువంటిజూదంబులెవ
రయినమున్ను - తటుకుననాడిరేధరణిలోననుచు - నప్పుడుపాష్టేయుడనెడుసా
రధిని, తప్పకరప్పించితగనంతచెప్పి - కొడుకునుకూతునుకొనివేగనివు - తడయ
కమాతల్లిదండ్రులవద్ద - విడిచియిక్కడనున్నవృత్తాంతమెల్ల - కడువేగనెరుగిం
చికదలిరంపనిన - నరుడైనయొకమేటియరదంబుమీద - నిరువురబిడ్డలనెలమిపై
కిరించి - పరువునదోడొనిపాష్టేయుడవుడు - పరగంగయావిదర్భపురం
బుజేరె - నప్పుడుపురమువారందరుగూడి - తప్పకతమలోనతాముచింతించి -
తలపోయదొడగిరి ధారుణీశ్వరుడు - చెలువందరాజ్యంబుచేయుచుండగను -
నకలజనాపళిసంప్రీతిబొందె - నికయెట్లకోయిదియెరుగంగరాదుపొడిమిమనమ
యినపొయిజూదంబు - నాడంగవలదనియరనిచెప్పదము - వనమననమంత్రి
మాటలువినని - మనుజునాధుడుననమాటలువినునె - పూగిశుభాశుచంబులు

రెండుకనవి- యవియనిదెలియక నాడుచున్నాడు - బాదంబురాడెనుచోరపు
 మకరుని- వాదించిపోదోలువారులేరైగో - యలరిధూపతిబాదమాడుంగబోవ
 వలదంచు పెద్దలెవ్వరుజెప్పరయిరో - యవనీశయాబాదమాడురాధనుచు- నెవ
 రైనధూజనులెరిగింపరయిరో - ఘనమైనకర్మమొల్లరిసినవెనుక - వినకచ్చునే
 యనివిష్టుకైన- నయిననుమనచుప్పడందరమేమేగి- మానుమీబాదంబుచినుజే
 శయనుచు- పలుదెరంగులజేరిపలుకుడమొగిని- జెలరేగిచునమేమిసేయబోయె
 దము-బాదమాడుటవసిష్టుడొంగియున్న-కాదనిమాన్పడేకష్టబాదంబు- నికన
 యిననచ్చువులియిటుకేగుగించి- యకలంకమతితోడవారాజుగాంచియాడగూడ
 దబాదమాడుచుండు- నేడుజేప్పినగానినిలుపునేరాజు - మనమాటనిపుడున
 మ్మదమునవిశ్వ- యనిపొరజనులెల్లననుమానమునను జనవనిపలరాజవండు
 నిగాంచి- మునుకోసిభయమునఁమొక్కిరియిట్లరిరి- మానవాధీశ్వరమమ్ముగావ
 లశి- మానుమీబాదంబుచుదినంచురాదు- కటటమైయున్నదిగానయాబాదమి
 పుడుజాలింపుమాచందరితోడు- పయికచ్చుపనిసేయపంతంబుగాదు - పంప
 రానిపనిసేయవలయునేరికిని- యవనీశగల్గులేదయ్యెనింతైన - శవిలియొటమి
 మించెదగదింకవిడుపు- మనపుడువారలనపుడాగ్రహించి- కనుగొనిజెయ్యెత్తి
 గర్జించిపలికె - జేరినాకునుబుద్ధిజెప్పమటన్న - వారెవ్వరనుచుచుర్వారోగు
 డగుచు- కలియుక్తుడగుచునాకలిగొన్నయట్టి - పులిహొలిగజిఁచిపోదోతప్ర
 జలనీరితిబ్రజలంతరేగినవెనుక ? నారాజుమరిబాదమాడుచువరస - తనదయి
 నరాజ్యమంతయువాడ్డుబెట్టి- వెనుకొన్నకలిమాణివెతచేతనోడె - చప్పన్న
 దేశరాజన్యులుమున్నుకప్పుంబుదెచ్చినకానుకలోడె- నవఖండభూమిమండల
 ములనోడె- నవలక్షపర్వతనందులనోడె- నలువొందవోడెనువాల్లదికులకు
 భలయేడుదీపులనెల్లనునోడె , కట్టుచీరెలనోడెకరమధికనిలిచి - యట్టిట్లు
 దోలుగకనన్నలుడున్న- నతనిగన్వోసిపుమకరాఖ్యుడనలని - సతికినవ్వాతికని
 చ్చలుజెప్పినను- దమయంతియైవినితనమనంబునను - గ్రమమొప్పవంతతోక
 డువెరగంది- యంతశత్రురంబుననప్పుడువెడలి- కాంతలుపురజనుల్లడువెరగంది
 చూచుచుండంగనానుందరిపథకు - రాచధర్మముమాసిరయమునవచ్చి- యిది
 యేమిధూనాధయిచోద్యమనిన - సదయైదైయేమనకతడూరకుండెవప్పుడు
 పుమకరుండచూచినలునితప్పకనిప్పుడెతరుణితోగూడి- యారాజ్యముననుం
 డకేకాననయిన- జేరబొమ్మనినయాషీతిపతిబాచి- నలుడిట్టులనియెవోసరసా
 ధవంద్ర-నలలితంబుగమేముదనియెదమింక- కలిరాజుమమ్మింతగాసిపెట్టగను
 యెలమితోనడనికిమేముబోయెదము- నివింకనిధూరుణియేలుచుకటయవిధి
 జేసెనేమందింకననుచు- ప్రవిమలంబుగమంత్రిపాటించి తెలియ- వివరింపనే

తేజవకపోయెడిని - కర్మమేమిటనయినగావిరడుగాని - కర్మముమేలునుకర్మ
మేకిడు - కర్మమేనుబడుకలుకారణంబగుదు - కమంబువచ్చినగయికోనకిపుడు
పొట్టొన్నపోవు పాపూర్వకృతంబు - తలమిచూలికినయినధరవయిరైతన - మారి
కయినసతిమనోహరునకునయిన - సురులకయినమమసుమ్యలనంగ నంత-ననుభ
వించకతిరదదియొల్లనికొ-చినిఇట్లుతలపోసియపుడాస్సపట్నగనుగొనిపలికెనుక్ర

==* నలదయయంతలదవికేగుట. *

మముతోడుతను-తనమృకానలకునమృతిపోవవలయు మనముననికచింతమాని
రమృనిన- వినియానతికటినిధునివాక్యంబు-జవదాటకప్పుడేనమృతివెడలె - న
వనిశుండింతితోనడకెడిజనుట- పురజనులావించిపురపురబోకి-వెరుచుచుతమత
మవీధులనిలిచి గుంపులుగూడక గుజగుజరాజదంపతులనుజూచితహతహజ
లిక-రక్కటాయిట్టిచుహాపుష్పాతుల - కిట్టికష్టముబొందుటేటికిగలిగె. ని
టువంటియాపదలేటికివచ్చె నెటువలెపోవునోయేమిసేయుదుమువిరుపుక్యా
త్తులువీరుసజ్జనులువిరికియాపదవిడుచునేదైన ననియిట్లుపురజనులలటుపడు
చు. తనుజూడవారలతనుజూడక - తలనంచుకొనుచుతగుసిగ్గుతోడ.
కలివేదతగిలినకతముననిట్లు- పురవీధులప్పుడుబొందుగావెడలి- పురపురబో
కుచుపురినిగమించి- కరముజొలింపుచుగాంతతోగూడ - దొరకొనిదైవం
బుమానుచుజనియె- నక్కటపురజనులందరుసపుడు- రక్కసిపుష్ప-రరాజనివె
రచి- దమయంతితోనలధరణిశ్వరుండు. తమచానిననటకాత్మనేగుంపిరంద-
రపుడునపథేను చాపురివేడలి - తప్పకదమయంతితగజూచియనియె - నే
మిసేయుదుకార్యమికతప్పవచ్చె. కామినిమనమింకగానలనుండుదయవతం
త్రముననిత్రనినుండవలసె. దైవంబునననేలతమకర్తమిట్లు - బాధింపుచుండం
గపగబట్టినట్లు- వేధించిపుష్ప-రవిధుడుజూదంబు- నాడి-చిసంపదలన్నిటగొని
యేపోడిమిచెడియిట్లుపొగలంగవలసె-ధమకమాగమనుండుదనరులమనకు-
నిర్తలమగుబుద్ధినేకొగనుచుండుననియిట్లుదమయంతినట్లురడించి-వనివడిపుర
సమీపమునదనరు-నొకపర్వతముగాంచియురువివేకమన- నికలకచిత్తులయి
యప్పుడిద్దరును- యువవాసముననుండియదయమైనంత- నపరిమితాయాసు
లయి శ్రోవబట్టియావనధూమిలోనప్పుడిద్దరును పోవంగపోవంగబొదరిండ్లవ
దుమ- బ్రంహసమానుండుబ్రహ్మపీఠవరుడు- బ్రహ్మలోకమునుంచివచ్చినట్లు
న్న- యావసిష్ఠునిగాంచియంతమోదమునసావధానముతోడపారెకు(మొకేగి-
నలరాజదంబ్రండునయముమీరంగ-గులకాంతతోకూడగురుభక్తియుక్తిమొ
కిగ-గనుగొనిమునినాయకుండు - నక్క-జంబుగచూచియప్పుడిట్లునయె నిదియే
మిజననాధయిండువచ్చితివి - ముదితతోగూడ నిమదమెల్లదొలగి - యా

విధిజనుచేర నేమిటగలిగె. ననిమునిపలుకంగనవసీవిధుండు - గడుగొనిసంతో
 షకలితుడైపలికె. నోవనిష్టమునీంద్రయోధయాసాంద్ర - నావిన్నవంబెల్లన
 యముగావియము. గతజన్మ కమళాసంస్థారఫలంబు. కతనసీదురవస్థగలిగెమా
 కిప్పు - డెరిగియెరిగియిట్లేలనన్నడుగ - నరుడందనేలనేనయివిన్నవించుతు
 డరిత్రుషగ్రర రాజతోజూదమాడిపుడమినిసంపత్తిబారిపొరియోడి - మానినీతో
 డసమృదమునసీపుడు. కాననభూమికిగడలిపోయెదను - పరమయోగింద్రసీపాద
 పద్మములు. కగముప్ప నేవింపగలిగెభాగ్యములు - యెనపుడుహయనియమ్ము
 సీశ్వరుడు. తనమనోదృష్టిచేతప్పకబాచి. ఔరగంగియమ్ముకావిధునకిట్లునయె.
 తరణీకమున్నునీవమయంతిచెర్చి - యాడినీమీదనదిసెవమిన్ని. పోడిమిచెడ
 కలిత్రురుషుడిట్లేచె. మంచుదందులకేమిచుపీచుశోభిల్లు. మించినవత్తిరకామెర
 సెదవీపు. కమళావళంబునగలుగుచాధలకు. ధమళమువదలకుదలపకుమఖము.
 మదిలోనసత్యముచురువకుమెపుడు పొదవిసౌఖ్యంబుపొందెదవీపు - ఖగపతి
 పయినెక్కికమలాక్షవిధుండు. జగపెల్లమాన్చి. బోవగజూచునిన్ను. వెరవకుమ
 నిపల్కి. విధునీదొగ్గలిపి. సరగునమునినిజాత్రమునకరిగె. నంతటజననాథు
 డానమీపమున. వంశలగుండుచు వాసరత్రయము. నుపవాసములనుండెడువిడ
 యుతాను. జనులుత్రుషగ్రరభీతిజనరెవ్వరటకు - భూకాంతుడప్పుడాపొలను
 కచూచి. యాకటిపెల్లువనందందబలికె. నలిరాక్షిర్యజన్మమునమనము.
 తెలియకమరియూడునిములనెవరినుపవాసములగుండనుండజేసితమొ - వప
 లాక్షీచునకనినన్మంబునందునూరిముందర కాననుపవాసగతుల - నూరకయూ
 డువాల్లుండగగలిగె. పెట్టినవారికిపెట్టుదైవంబుపెట్టినవారికిపెట్టదునుండు.
 జలజాక్షికలిమియేదక్కదనంబు. కలిమికలిగినవాడుకలరుబంధువులు. కలిమి
 యెసౌఖ్యంబు కలిమియెనుభుము. కలిమియె చుట్టాలకలిమియెసఖులు కలిమి
 యెసతులికకలిమియెనుతులు. కలిమియెసకలంబుకలిమాయినలను. కలిమి
 బోయినవెంకకడగిదుట్టంబు. తెలరాగయొకరైనందురారయిరి. పుడమిని
 సౌఖ్యంబుపొందినవారు జెడినచుప్పుడుచెంతజేరంగనియ్యె. రలరుచుత్రుషగ్ర
 రుడాడుజూదంబు. చెలియరోయదమాడచిత్తమయ్యెడిని. యిదీధయవమా
 యయొగడేమియులేదు. మదిలోననొకచింతమదిబోలదింక. వివినధూముల
 లోనవిహరింపవలయు. నిత్రుడునీకోకబుద్ధి నెరిగింతువినుము. శృంగారవనము
 లోగ్రిడింపలేని. యంగనవనిసెట్టులనిదరించెదవు. మునుసాధసోపాన

—* శలవరయంతలడనిలోనడవలేకదుఃఖించుట.

మాలనెక్కలేని. వనితయెట్లెక్కుడువనుధాధరముల. స్ఫటికంపుపేలగిట్లు
 నెక్కలేని. కుటిలకుంతలియెట్లుగుట్టలెక్కదనా. యరుడైనరక్షగేహభి

చాటలేని-గరితయేగతిచాటగలవుఘట్టముల- నావెంటనదిగాకనడువంగలేవు-
 వావిరివిడ్డలవద్దికిబోయి - నీతల్లితండ్రులనిలయమందుండు - నాకనివేడకానన
 భూములేడ - నేతెరంగుననిర్వహింతువల్లట - నీమహాటవులకు నేలవచ్చెదవు.
 కోమలినామేలుగోరుడునివుడు - గలుగకల్పట్టింటికడకేగుమనిన - నేలుగెత్తిబె
 ట్టుగానేప్రేరూనాధ - యిటువంటిమాటలనివుడాడదగునె - కటకటానేనం
 తకడుపాపమతినే-యిరిమురిగిడవిమీరడలుచునుండ- నరనాధపురమననాకు-
 డదగునె - కలగిమీరడపురకాయలునమల- బెలగినెన్నఁబుబెయిముట్టుదగునెం
 పదకాకాలలనీవుపవళించియున్న - స్వదాకగోపంబులశయినింపదగునె - నగ
 ములపైసీవువలసినవతికంప - తగినవేడలనుండతగునయ్యనాకు - మృగముల
 లోసీవుమెరసినవతికంప- మగువలలోనాకుమరియుండదగునె - గిరిగృహంబుల
 సీవుగ్రీడింపుచుండ- విరులపాస్తుననాకువిహరింపదగునె - నిశుబాసినవివంబు
 నీలువంగజాల- ననుబాసినపొంపనన్యాయమానీకు- నెరిగియెరిగినసీవునీటుబల
 దగునె-నరనాధనిన్నరంజయినకనిచి - తగిలివిడ్డలజేతగునయ్యనాకు- జగదీ
 తనిపరిచర్యజాలించి - భయదాటవులసిన్నుబాసినవెడక - ప్రిణమివునాకు
 నువిడ్డలేమిటికి- తరమిడిమాతల్లిదండ్రులేమిటికి - నురుచిరంజైనట్టికుభములే
 మిటికి- పరగంగతనువునప్రాణమేమిటికి- నరనాధయనుచుమానికనేడ్చుచుం
 దెకన్నులనిండాగారెదునీరు - మన్ననదుడిచియామహిపతితనదు - కన్ను
 లగడుబాప్యకణములుదొరుగ- నన్నీలవేణితోనప్పుడిట్లనియె - నేడాక్షినిన్ను
 నేనెడబాసినపుడె- ప్రాణమేలేమీనిలోపలనుండగలవె - యెడమినియెడవిలో
 యిటుమేలనీవు - పడకాలవనియిట్లుపలికితిగాని - యెలభాగయివుడునీవేల
 యేడ్చెదవు- కలగగనినుబాయగలనటేనేను - యెసయూరడించితొయ్యలిదో
 దుకొనుదు - చనుచున్నదికి-లిసాధింపదలచి - యెప్పుడుకలివారలెరిగెడు
 త్రోవ-దప్పించిఘనపర్వతంబులశిలల - గట్టులగుట్టలఘనమైనపొదల - ఘట్టంబు
 లనుమహాకంటకచయము- సంతంతగవ్పించియత్యువ్వచుగుచు- సంతాపము
 నరింపబాలినయెండ - సంతటగవ్పించియలనటగొలిపి - యంతకంతకునీడల
 గుండవీక- మడుగులనున్ననిర్మలసలిలంబు - తెడపకనన్నియనింటికిపోజేసియా
 కటిపెల్లుననలసియేమైన - బేకొనితిననదిజేదుగావించి - తెరవులదప్పించి
 తినిదూలించి - పరువులనలయించిభయముపుట్టించి - నడువులపొలయించి
 నయముదూలించి- తెడబాటుదప్పించిదప్పిపుట్టించి- యారీతిగావింపననికులా
 ధివుడు- భోరుకనదిదాటిపోవనయ్యెడను- మగువకొంముడైత్రోవమలయుకం
 పలను- తగిలియొతనచేతదప్పించికొనుదు - మురువుదూలినవాడెముండ్లచేది
 య్య - వెచ్చిమెలనదీసివిల్వవెలచారి-పరతెంచికంపలబయ్యెడకొంగు - నది

మురిదగిలిన సదీదియ్యతేక - తనువాడిగలరాళ్లు చాకిపాదముల - కనుమలనెత్తురు
 గారనంద, గన్నులముత్యాలకయివడిసీరు - చన్నుగట్టులమీదజలజలరాల-
 జారినవెంట్రుకల్పరీపడకేల - సారెకుసారెకుచక్కజేయుచును, కదలిపోవుచు
 పట్టెగట్టినతనను, పెదవులదడవుచుబెగడుచునవని - నడుగిడలేకపోయెనుచు
 తోకింప - పుడమిరేడాక్కలోబురవునబాకి - పరిపూర్ణకళసోముబడలించు
 మోను ; చరణముల్ ధూళిధూసరములయియున్న నీపాతకంబుననేమిసేయొ
 దును - పాపపుదయవమీగతినిగానించె - కటకటానేపాపకమోవతగానుడ - నటు
 గాననీదుఃఖమందునీయింతి - మాటుమాముకలిబట్టిడుగువననన్ను - పటుగజీనీరీ
 తిచాఢింపుచున్న, దనితలపోయెచునాయంతగదీసి, యెనునయింపుచుతనహ
 స్తంబుదేశకే - యెలమిమెయినుతగానిచ్చిదోటా - నుచు - లలనయోదానుమెల్లనే
 కొంతదూర - మరుగుచునున్నవిహంగముల్ రెండు, మరువగూడనికలిమాయచే
 వెలమి - నవరత్నఖచితమోనవ్యవక్షుచులు - పవడఁపుచాయచేబరగునానీక
 యు, పసిమిసిరిచులబోల్చిబలుచుపులును; యసమానరుచిదేటనలరురూప
 ములు, గలిగిముద్దులుమూటగట్టినయట్లు, కలిమాయచేనొప్పిగగనమందుండి,
 కపటంపుపక్షులకవకవచుచు, విప్రులేకుముందరవేరవకవా)ల? వా)లినగ

==* నలరాజుపైపుట్టుంబుపక్షులై త్రికొనిపోవుట. *

ఘగోనివనుచుతినాధు - చాలోలనేడితొననియెనిట్లుచు - నలిచేడిమనకిప్పుడాక
 లిచేత - బలహీనమగునపరమేశ్వరుండు, మనమీదదయగల్గిమరిపీరిబనిచే, పని
 బూనియారెండుపక్షులబట్టి, యెగురక్రిబక్షింతమరివయిద్దరమో, యెనిపలిక
 పక్షులపుడుబోసి? కదింతుబోయింజూచికపటంపుపక్షులదరినగతివేగనవ్వ
 లికెగము, మెల్లినేచనిచనిమీదినీనాధు, డల్లనల్లనయప్పడటుపొంచిపొంచి - పట్టి
 జేతులు రెండుపారకాడుటయ? నట్టెచివునలేచియావలంబున? మరిమరివా
 టవెంబడికరిమీ ; తరిమిదగ్గిరబోయిదకి - నెట్లుండి? యెవ్వలికరిగిననారాజు
 విభుడు, కొవ్వడంచెదగాకగొబ్బునవీసి; నేనేర్పులైననీటువెంటదగిలి, పో
 నిపట్టెగపొదవియోనిప్పు, డనియెట్లుమీదినిచ్చయంబొనరించి. నలిబోడినందుం
 చిలవచీవిభుడు - పట్టబోయినమట్టిపడివెనకనిలుచి, బట్టకుండిననేలపా
 తరలాడు, తగిలినగతినుండుతగలకపోవు, దిగులాండినట్లుండు - దికులబా
 చు, వేనారిమరన - వెనవొద్దవా)లు ; గానీల్లిపట్టకగ్గరిననుతొలగు ; దవు
 కేజునుదగ్గరవచ్చు - నివ్వధంమనపక్షులెంతయనలుని - నలయించియలయించి
 యధికదూరమున - చలములగొనిపోవజనలొకనాధ - చలసిచింతించియునట
 పోకనిలిచె - వలనొప్పవులుగులువచ్చిభూవిమని - దగ్గరవా)లింతపములవత్తె-
 దిగ్గనపైబడదగిచివైచినను - పంజదామెతుకపక్షులుదివికి - నంచలంబెగనే.

యందుండిపలికె - ధరసీవు హడుజూదంబాడువేళ - గరిమపువ్వురుపాచికల
 లోననుండే - నీరాజ్యమంతయు నెరిదాచుకున్న - వారముమేముగువ్వలముగా
 మయ్యె - యెలమి రోజేద్రమేమెవర మోచునుచు - తలచకుమదిలోనతరమిడి
 మమ్ము - పంపగయికోనివేగ పారీరమ్మనుచు - బంచినకలమాట పాటియింటకు
 పరువుననరుడెంచిపరికించినిన్ను - నిరువురమిట్టట్టు నేరిగిదూలించినిలుచుచున
 మ్మించినీమొలనున్న - వలవగయికోంటిమిభిభిభినిన్ను - మెచ్చవచ్చునుమేము
 మెల్లనేబోయి - వచ్చెదమికనంచుబలికిమాయాత్మ - నెనసీయిండినకోపమింత
 టబోదు - పనవినిక పడుపాటులుబాదు - మనయుగ్గడింపుచునాకలిదూత - లను
 రక్తితోమాయమైపోయెనంత - నాపక్షులరిగిననాశ్చర్యమంది - భూపాలతిల
 కుండుబొగిలిచి త్తమన - ఘనమైనశోక సాగరముననుండి - తనచేవిగనిసిగ్గుతడ
 బడబలికె పక్షులుపలికేనపలుకులువింటె - సాక్షిగాతామరసాక్షినివిపుడు - కల్ల
 జూదంబాయెకటకటానేటి - కెల్లడనింతైననెరుగలేనైతి - నింతటబోవడేయె
 లవాగవునకు - యెంతేసియిడుములకేరవుగాగలమొ - కటకటానీమీదకరుణయొ
 లేక - నిలుచేయగాకలికేమిచేసేతిమొ - తొలగునేనేగన్నదుస్స్వప్నఫలము - ప
 లుమరుననుభవింపకగానివిడదు - కట్టడిచెవంబుకలరాజ్యమెల్ల - నట్టెగయితోని
 యరణ్యమునందుద్రోచె - తుదనుగట్టినబట్టదోచుకపోయె ? నిదియేమిమాయ
 యోయెరుగంగగరాదు - యేమిసేయుదునీంక నేమందువిధినియోచుటవిల
 ననిద్దరమింక ; నలివేణియేదుఃఖిచునుభవించెదమొ, తెలియంగజాలమేతెరగింక
 మనకు ; ననియనిపలుమారునడలుచుబలుక, తనప్రాణవిభునితోదచుయంతిబలికె
 వీలయితలపోతయినకులాధీశ - పోలించిచూడుచూబుద్ధికార్యంబు - కాలక
 ర్మంబులుగడపినచోట, ఫాలలోదనుడైనబావుకోగలడె , జలధిమేరకుమీరిద
 నుడెంచెనేనకలదెయబాయంబుకట్టించినిలువ - వసుధయీతకుమించివచ్చు
 నేలోతు, విసమెక్కునేతలవెంట్రుకల్గడలి, మిన్నుజేగమెవచ్చిమీదవ్రాలినను
 వన్నుచెయ్యానిమరినిల్పతగునె - యెంతేసికార్యంబులేగుడెంచినను , వంత
 వొందుచుధృతివదలంగదగదు ; తటుకునదయివంబుదయలేక, మనలనిట్లుజేసితే
 నింక నేచునవచ్చు - ఇంతకుమిక్కిలివీమివచ్చినను , యంతయుదుస్స్వప్ననని
 యాత్మనెరుగు, తలచకురాజ్యంబుతలచకునుభము , తలచకువిడ్డలతలచకుపుర
 ము, వదలకుడైర్యంబువదలకుబుద్ధి, వదలకుచూరిచింతవదలకునీతి , పుట్టుభోగ
 ములన్నిపొయినవెనుక - బట్టకువెంతురేభానుకులేత - యనుచునూరాద్రినెయ్యతి
 బుననపుడు - తనకొంగుసగమునాతనిమీదగప్పె - నుడుంగగమిద్దరమొకచీరకట్టి
 యడలుచునడవిలోనధికదూరంబు - నడిచిపోవగచూచినిగివారుమరీయు - నడలు
 కకలిపరావరరావుదాల్చి - కడవేడనినదటమాగంబునాల్చి - కడయొక్కకలి

స్థితానాకరత్రోక-తెరవరివిధమునద్రమ్మరుచుండె-ధరణితలేశుండుండమయం
 తియటకు-చనుదేంకపటవేషధరుడులికె-వాసరంగజ్జడరువాకచీరగట్టి-ఎం
 దుబోయెపరుమీరికానలతాన-నెందుండివచ్చితినిట్టిదుఃఖింబు, లెందుకువచ్చెమీ
 వృత్తాంతమెల్లకొందలమందకగునుకకనిచ్చి, యెరుగంగచెల్పమీరెవ్వరటన్న
 ధరణీశుడవుచాతనికీట్టులనియె, వినుమువిప్రవర్యోవిశ్వంబులోన, గొనియా
 డదగుభానుకులజడోపర? నేననుకుండనిశ్చితతలేశ్వరుడమానితనకలసామా
 జ్యసంపదల, గలటజూదమునవుపరారునకువోడి, వినినంబులోపలవిహరింపు
 ముండి, చపలాక్షితోగూడసరసతరాగ! కపటమార్గంబునఖగములురెండువచ్చి
 పట్టుటకేనువైచినవల్ల, నిచ్చగానింటికినెత్తుకపొవ. పొలతిగట్టినయట్టిపుట్టుంబు
 కొంగు-ఎలమిడైగట్టుకనిటువచ్చివాడననగాత్సవీనలుండునుపేరువాడ! ననవు
 డుకపటబ్రాహ్మణునిట్టులనియెనింఱినినీవెంటనిడికొనినీవు! వంతగుండుచుఘో
 రజనములోపలను! ఈరీతితిరుగగానిదికార్యమగునె! ఈభాషనీవెంటనిడుముల
 బొంద! బాలదుమూకినంతాపమయ్యెనీలోలలోచననికజూచెనేని! ఘోరమృ
 గంబులుగూల్చిభక్షించు! రాజయడవికినొకడవేరాకలవీనానిచ్చటకేలతెచ్చి
 తివివలవదుఘోపంబువబ్బుఘోషాధపదపడికిలిరాజుబిన్ననమాయబిదిమాకు
 చూడగనింతటదోలగ! చెంతేసికష్టంబులింకరాగలవా! ఇంతనినికపుట్టినింటికి
 ననువు-ఇటకేలతెచ్చితివిదిబుద్ధియగునె! కటకటాఇకనయినకాంతనంపింపు! ఇ
 నకులంబునజనియించినన్మపులు! ఘనులందురిపుడుసిఘమెండువోయె! నొకబుద్ధి
 జెప్పెదనుర్వీతలేక, ఇకనయినివినుమునీవిందుండగూడ! దిదుగోవాలుగుత్రోవలే
 ర్పడియున్న! వదిలిదర్శ్యుర్రుకినరుగుచునుండు! నదియయోధ్యాత్రికరుగుచునుం
 జు! నదినుదాహునిపురికరుగుచునుండు! నిదిబుతు-ర్దుపురాధిన్విగాననించూ
 ర్గములనుమీయిద్దరిమతికి! పుత్తుతంబగుత్రోవజనుడువేవెగ! భూపయినాలుగు
 పురములలోన! దావునుండర్చాగ్గడనరిననగర! మనిచెట్లు-నవ్వవ్యదైపాయె
 నతడు! మనుజేశుడుంతటగువపిక్షించి! తొయ్యలియావాల్లుతోవలలోన! చ
 య్యననేతోవచనుచెంతమనిన! కరివృకవ్యాఘ్రమూకరసింహాసర్ప! శరభాది
 బహుసత్వసంచావనుల! దిరుగంగజేటికిజేవుడేమనకు! తేరవువిదర్భకుతెలి
 యంగజెప్పె! మనుజేశయటకేగికునవారియొద్ద! ననుపమగతినుండమనిభక్తి
 మొక్కిరి-రమ్మివిలిచినరమణీలలామ! కమ్మన్నవేళ్వరు! డరుయెక్రమరనువనజా
 షీమునునిన్నవరిపుండు! ఘనులగుమంత్రాంగకర్తలుదొరలుకరులుతేరు
 లుతురంగంబులుభటులు! బిరుదువాద్యంబులుభేరులుకన్నె! పల్లకీలమితనువాసి
 నీవిప్రఫల్లవాధరులుపార్శ్వముల్లానెదుట! నేతేరమీకండ్రేపిలువిదర్భకేతెంచి
 మాడబరి-ర్దులైచు! చపలాక్షికలినన్నచలమునబట్టి! కపటజూదమునవుపరారు

రువకునన్ను-యొడించిఇద్దరికొకచీగజేసి- నేమలజ్జవారంగిసేసివిధమున- భామ
 నీతోవిదర్భకు నెట్లువత్తు-మామనేగతికాంతుమిదిసిగ్గులేక - భూమికునభిలాస
 బుధులెల్లపనగ- నేమనినాభంగమరిగింతునవట- చేడిచుట్టములచెంతజేరి నేజా
 ల కడపటనతిహీనుగాజూతురబల-నివచటికిబామ్మనివిడ్డలవట - నేవీధినున్నా
 రొయెరుగంగజాల- నావెంటపదికాకనడువంగలేవు, బోవిదర్భకుటన్నపొలతి
 ఇట్లనియె-భూమిశనినుబాసిపోపోమ్మటంచు-వెమరుపలుకుటవిహితమానికుజల
 ములలోనున్నజలచరజంతు- నిలమివద్రోచిననెబ్బంబ్రతుకు-నరుదారతరువు
 తోనల్లినతీగ- జరువుబాసిననదిత-నిల్వగలదె- నినుబాసిపోజాలనిపాడమాన-
 ననుబాసిపోవుటచ్యాయమానిక- : ననేడునాతోడబలుకీమాట- ననినకామిని
 జూచియవనిశుడనియె- చలివేడిచనమిప్పుడభిలదీనతను- యులుకుకునిద్దరమొక
 చీరగట్టి-పోడిమిసిరిపోవంగనగును- నేడురాజ్యముబోయెనిర్నిమిత్తమున-వై
 చీరయునుబోయె-తనలచేత-నీచీరకొంగునుఏగట్టినాడ- నావిదభాకపురికట
 నీవునేను-పోవంగనప్పుడుత్తరజనుల్పూచి- ఇలవీడుచీవులనేలేడువాని- వెలువల్ల
 వదలివైచీరయుబోయె- సురలనునొల్లకసొకీ- ఈరాజువరిభించినఫలంబువనిత
 కుకల్లె-ననిహూలరాజెదరదిగానయటకు- జననుసేసినైనజనుమన్న బెడరిబెడరిన
 మినమున బెలియయిట్లనియె- హృదయేశనన్నునీవిట్లాడదగునె- యడవులలోనీవు
 నడలుదునుండ- కడువడిమావారికడకెట్లుబోదునినుబాసిప్రాణబలినిమిషమా
 త్రంబు-తనువుననిల్వగదగునేప్రాణేశ- తొల్లిజేసినయట్టిచుక్కతఫలము- నెన్ని
 బొందకనదీవలపోసిచ్చు-హరునకుమొదలుగాహత్యసిద్ధించి- హరిఃమంతవానిక
 నడలంగవలసెదినకరణంద్రులుదిరుగుగంగవలసెనొనరనొకకాడకు కాలూడం
 గలేక- నాయువువిద్యలునభిలసంపదలుప్రాణబుట్టినవాడువనజజాండుడత- ను
 దుటవ్రాసినవ్రాతనులిమిలేచెడునె - మదిలోనినివింకమరుగంగనేల - ననిప
 లె-నిద్దరునవుడుసమ్మతిని- చనుచున్నమందరసహకారసాలమాలారకరకని
 మాలకుధూక- తాలఖిజాంకరహింతామ్లపనన- సరళకింకులుంగజంబూప
 టాదీ-తరులమధ్యంబువతగునొకకొలను- గనుగొనిపోపానగతిదగ్గినిరుద- ని
 యంగద్రావిగతక్రములగును కొలనువెల్వడవికుటలుచూచివిజనసిలయమొకకొ
 టిగాన్చి నెరిదానిదాయ-సరిగికూర్పుందేరియటకలిమాయ- నెరయంగనొకమా
 యనిద్దరగప్ప-వరవునవాడినవల్లిచందమున-పరుసనీతీన్నెవైబడినిద్రబాయె- త
 నకునిద్దరరాకదరిదావులేక-వనితయదానొకకొవస్త్రంబుగట్టు-కతముననెడ
 బాయగాగూడుకవుడు- మతగణింపుచుకలిమాయచేతనకు- గలరాజ్యపెల్లపు
 ళ్లరరాజుగోడికలుగుడుకపథంబుగడువంగలేక- తనదేవియునుదావతనవు
 రివెడలి- భనుదెంచియూడువాసరముల్లవొట్ట- నాకడకలసిఘోరాటవులంబు

పైకోకకపటంబుపక్షులకిచ్చి - తగిలియనేకచాధలకుండికుండి. కగచుచునచటి
 కివచ్చిచేరుటయు. నలమటదుఃఖంబులన్నియుదలచి-చటులమద్యాహ్వాభాసూ-
 రకిరణముల- స్ఫుటమరికొందినపూదీగబోలె- నడవులద్రిమ్మరియాకటసొలసీ-మ
 చిరాక్షితనదేవిమహిమీదబండి-దిదురబోవతబూచిన్మపకుంజరుండు-సన్నుతన
 కలరాజన్యకామినులు-కన్నుసంజ్ఞలనూడిగంబులు సేయహంసతూలికశయ్యల
 నునిద్రబోవు-హంసయానకుపాపమయ్యెబోనేల. ననుగూడివచ్చికానలబొంది
 నట్టి-తనదుఃఖమంతయుతగజెప్పకొనదు. దీనిఘోరముచూడతీరదునాకు-పూ-
 నియపుటడించిపోయెదనితవనితనకానకవననానముడిగి. తనపుట్టినింటికి
 తగబోయిజేరుగుటవలదీసికేలెంతజేప్పినను - దీటుచరికలిగివాదించునోననుచు

==*నలుడు దమయంతిని నడవిలోవిడిచిపోవుట==

ననిపలి-కలిదైవమవుడుప్రేరేప- తనప్రాణవాయుకితగగట్టినట్టి- చీరసగంబు
 గాజేతులబట్టి మరీమేలూ-నకుండనడమికినలుడు - తునిభించిమనమునదుఃఖం
 బుజెందివినకుండ మెల్లనేవలపించితొలగిపోయెదననిలేచిపోయిరాజేంద్రు- దా
 యెడమరినాలుగడుగులుపోతి-పోలేకమడిలోనపెగలిమూర్చిల్లి-యాలేమదగ్గర
 నరుడెంచిమగుడ-తనపుపాదంబులుతప్పుకజూచి. తనలోననిట్లుతలచికోకించె
 కటకటానేపాపకర్మండననుచునెటునెరుంగకనయోఈతరలాక్షి- కోరివచ్చిన
 దేవకులజాలనెల్ల-వారించినన్నెలవరియించెనొకకాపడతి- నోచిననోముధలమి
 ట్టులుండె-నిడుములుబొందెదనియరణ్యమున- కట్టడివిధియాజ్ఞగడవంగవశమె-
 ఱ్ఱిట్టికారడవిలోయెలరాగనిన్ను- నొంటిగావిడిచిననొగిబోవజాల- పెంటదో
 డొగ్గ-నుచునువిహరింపలేను-కామినికునాకతమునజేసియొమహాటడవిలోనని
 ట్టుండగలిగె-వెనయంగనిభాగ్యులట్లుండెననుచు. తనమడినొకింతతైర్మలు
 దెచ్చివనితపయ్యెదకొంగువలనొప్పగప్పి - యనుమానమేటికినరిగెదననుచు-న
 డలుచుమరినాలుగడుగులుబోయితడపడిపోలేకధరణిపైవ్రాలి దిగ్గవలేచియా
 దేవినిజూచి-దగ్గరకేతెంచితనలొనెత్తాను-బెగ్గలంబందుచుభీతినిట్లునియె-పడకిని
 నడవులబడజాలననుచు- తడయకనీతల్లితండ్రులకడకుపోమ్మనిజెప్పినబోజాలవె
 ట్లు-సమ్మనావెంటనేనవయంగవత్తు-వటువంటిదానినకటానేడు - నిటువం
 టియడవిలోనెటుడించిబోదు- ననియమ్మనీపతిహానినికగచి-తనమడినిట్లుత
 రింపచెనేను-బోవునవెనకనిపూబోణిలేచిపాయకనెబ్బంగిపలవించులాకొగ్గ-
 పలవించియడవిలోపలనన్నువెదకి. బలువైనవ్యగములపాల్పడునొక్కొ పతిచే
 తనొల్లనిపడతినేననుచు- మతిదప్పిప్రాణముల్లరివిడునొక్కొ- యనియనిపలు
 మారునందడదలచి-తనుబాయజాలనితలవునర్థించి-మానినీగుణములుమాను
 చాబొగడి - మానినీమణిమోముపరిమిటాచు చనుగర్తించునన్నుఁపుడనుచు

వినుతించికన్నులవెడలుపు నెంచు తెనియరుచులనొందినవలు - లెంచు-తానెప్పు
చనువులదప్పక నెంచు- మునుపటిరతినుఖంబులదలంచుచును- తనలో-దానుసం
తాపంబునొందు- మరియను తెనువతోమానిసిడించి సరగునజనుచేత పతిమీద
మోహమునుతీగెకాల్గకునప్పడుకుట్టి-పెనుగొనబోలేకవృథివిప్రప్రాలి-పుడమి
రేడటుమూర్చబోయియొకింత-తడవులదెలిసియాతరలాక్షిచూచితిరిగియచ్చ
టికినేతెంచిదుఃఖమున-నరుణకాంచుల శేవురగులోచనముల జలములుదొరుగ
నాజనవాధుడనియె నెలరాగనినుచాసి నేనెట్లుబోదువనజాక్షినినుగూడివర్తిం
చుఘోర- వనములుశృంగారవనములైయుండు- నోలేమనీవున్నవొగిపూరిత
య్య లిలతోహంసతూలిక పానుపయ్యెనోరామనీవున్ననురుదుర్గములను మీ
రినబంగారు పేడలైయుండు - బాలికనినుకూడివశియించుపర్ణ - శాలలుమరిచి
త్రశాలలయ్యుండె- మెలతనీసన్నిధిన్యగగర్జనములు-వలనొప్పనంగీతవాద్యమై
యుండె-మదిరాక్షసీవునమృతినిచ్చుఫలము- మదికిదివ్యాన్నసంకుడముఘటించు-
నీయట్టికులసతీనియట్టిసార్వీ - నీయట్టిప్రియు రాతునీయట్టిముగ్ధనీయట్టికులశీలనీ
యట్టియబల - నీయట్టిలావణ్యనిధిఎందుగలదు-తలచ గదైవంబుదయ్యంతలేక
ఎలనాగ నేనింక నేమి నేయుదును యనియనివిలవించియామహీశ్వరుడుతనమడి
నొకింతధైర్యంబుదెచ్చి- ఇంతగాచింతింపనేటికిననుచు, కాంతారధూమలు
గలిగినయట్టి-కరికింకాసార్థులగండభేరుండ-శరభవన్నగశశబమరీలులాడు-
కాకాదీపక్షిన్యగంబులచేత- నేకిడుబొందగ-ఈయిండువదన-తమతల్లితండు
లదగ్గరజేరు- నమరంగహరికృపననుచుదీవించి- పోయెడ-నిలేచిపోలేకమగడి-
పొయిమికి-లివగబొందిచూర్చిల్లు - హామినియెలుగెత్తినందందయేడ్చుపొ
యెదవనిబొయిపొకుడుదిరిగి- నయ్యనదమయంతిసరసకుజేరి-యయ్యెడనలు
డునలుడుమహాశికానిట్లునియె- నిటుదించిబొయిననీయిండువదన-యటునిటుబడి
పొయియమృత్యువు- యడవిలోనూన్యగృహంబునదన్ను- విడిచిపొయెనుగూ
రు-వేళనిజేతు-డనితెల్పుతనవారలదివినను-మనమొననెటువంటిమాట-డు
దురొయదిగాకత్రురజనులందరునన్ను- పగపడినలుడిట్టిపాతకంబునకు- నడల
కనొడిగట్టెననుచుదీట్టుదురొ- పడశియట్టిడుములపాలయినమాడజాలకవిడిచె
దనత్యమిమాట-పొలించివినవమ్మభూదేవినివు- నాకాశవాణినివరయ్యెగ్గని
ము- యేకతంబునమీరలిద్దరుసాక్షి- మెలతకేగతివైనమీరలేరడు- తలివండి
దగ్గరతగజేర్వవలయుననియొప్పుగించి జయ్యనబోదుననుచు-నిచనిమరిపోవజా
లకతిరిగి-వచ్చియాదమయంతివదనంబుచూచి- యహోట్టుయెలుగెత్తిహాని
యేడ్చి- పోలేకపోలేకపొగలుడునుండ- నాలొనకలిదేవుడతివపైగలుగు- మో
హపాశంబులమొదలంటబట్టి-సాహసంబునద్రుంపచయ్యననలుడు- మనము

నినియేదిమమతలటందు- జనిసిక్పయించి యచ్చటనిల్వలేక- నదులుకథలంబులు
 నగరముల౯డచి- పొదలుటవేవేగపూయెఘావిఘడుపోవంగతనబుద్ధిలింతచింతి
 న్ని - వావిరివీసిలావణ్యంబుజెరుతునని యగ్ని కేవునినర్పించిదిలిచి - కనిమారు
 రూపునిగాజేయుమితనిననలునిసికునహయంబుగాగ - పనువుతుడనుమన్నప
 నిబూసిపెచిక- యరువడినినరుమహాగ్రవాయువుల- తరుకొలలన్నీయతరు
 ముగానొరసె-వాకాకజేనిప్పలందందబొడమి-యేకమైయ-కాననేర్పుచువచ్చె
 తగిలిపెన్పంటధగధగనుండ - భుగభుగపోగుగుంట్లుమింటికెగయ - తరు
 ముగామందుచుతరువులకెగసి - జరికొనిపొడిరిండ్లుదళముగామండ- చు-కులు
 ఘోరఘోరమహామీదవ్రాల వికమ్మగంటలవెలవెలచార/ఖగములులేకొలు గాలిన
 కమలి- యెగసిపోవగలేకనిలవ్రాలిపొరల - నకొడకొడ దాగినట్టిదర్పములు,
 యకొడంబుగనన్నీయడలుచుడియ , ఘనమైనన ప్రపాగరములింకించి, కన
 లుచునకలతోకములుదహింప , వచ్చివబడబాగ్నివధువునవచ్చు- చిచ్చుగనుం
 గొనిక్షీతితలేళ్ళరుడు, భోరుననదిదాటిపోయెదననుడు-దీనుడైరాగవాదికున
 నొకొ, బొదరిల్లుతగిలియడ్చుతముగానుండ; కరొటకుండునుఘనపన్నగం
 బు కకొనపడుచుచాఘనవహ్నినడుచు ? వేణుకొఖాగ్రంబువేవేగబ్రాకీప్రా
 ణభీతినిమహీపక్షికిట్టాలనియె , నోరాజజేవేం దయోడయాసాండ్ర, యోరాజ
 తాకారయోదీనరక్ష, యీవహ్నివెడలింపునివుడుప్రాణముల, నీవహ్నిలోప
 లనిటుజికిరాడ, కావవేరాజేంద్రకరుణతోనన్నయనిదీనతనిబల-నప్పుడా
 పాము, గనుగొనినలమహీకాంతుడునన్ని, ధరణిపాములనచ్చదగదందురున్వి
 వెరతునిన్నంటగానిధరయనిన , భూవరుచూచియాభుజగమిట్లనియె, దావా
 గ్నివీపుచుతాటించినపు, నాకుపకారంబునయముగాచేయు; నీకుప్రత్యపక్య
 తినేడెగింతు, ననవుడువేవేగనగ్నిలోజొచ్చి; జననాడుకుడుగ్నపాసాగరుం
 డగుడు, నాపాముగొనివచ్చిమాకలివిడున, భూవతిగనుగొనిభుజగమిట్లనియె
 మనుజేశయిటువంటిమంటలాజొచ్చి, ననునీవురక్షించిపావునీమేలు, మరువనే
 నీకొకొమాటజెప్పెదను, సరణిమందరనొకొసరసకాసార, మున్నదియట
 నన్నునొనగొంలబోయి , మన్నించివిడువుముజరిసికునొకొ, మేలుచేసెదన
 న్నుమేదినినాధు, దాలించియాపామునతేడుగొంబోయి; సరగుననవుడుకాసా
 రంబులోనకరుణతోవిడిచెపాఘనపన్నగంబువిడిచినయప్పుడువివరమొప్పుంగ
 కడువడివలరాజుకొల్లనుగరచె- కరచినతరుడువంకలుబాయెమేను- తరువచే
 తులుచురిగుట్టు సాదములు- చిరునువేటుకలునుబేడిగడ్డుంబు- నరయుగుళంబు
 నంటుచెకొల్లు- వరుసగమీసంబుప్రతిగుంటకన్నంబు- కరుకునల్లనిమేనుమనమైన
 కడుపుగలిగినబూచిధూకాంతుడునన్ని-కలుకగుడుబలికెనకొలిమా యుదలచి

యప్పుడెట్టికార్యము సేతువనుచు - జెప్పినా లా గచేసీతివహహ - కత్తిచేస
రికిన గాయంబుమీద - త త్రరపడ దెబ్బదగిలినరీతి - నైనదియెత్త నేనమనుచు ద్రౌత్య
మున - భ్యానించునలునితో నానర్పమనియె - జననాధనీంతసంతాపమెలకనల
కనినుమున్నెగరచినవిధము - మునుకొనితొలిబన్తుమున బ్రహ్మబుష్టికి - ఘనమైన
దోషంబుగావించి వాడానామానిగోపించి యడవిలోనిట్లు పాముగానుండుము
పాపాత్మయునుచు - బలువధునఘోరకాపంబిచ్చెనాకు - నలయుచు నేనపుడాత్మ
జింతించి - మునినాధయీశావమోక్షంబువాకు - ఘనతతో నెప్పుడుగలుగునట
న్ను - కలిరాజుమా యజ్ఞజేగలరాజ్యమెల్ల - నలరాజువువరసరనాధుకోడి
మైకున్నతప్ర్రంబువయుబడిచ్చి - కానలలాతనకాంతనువిడిచి - నీవున్నయెడకు
నాన్పువుదేగుదెంచ - భావించియగ్నిలాబడకుండనిన్ను - గాచిరక్షించినఘనుని
పాదంబు - చూచిముట్టున పాదుశుభమూర్తివగుదు - వనిచెప్పి యతడేగనంతట
నుండి - యునికులాధీశ నేనిచ్చటనుండి - గొనకొనినీరాకగోరుచుండుదును - వన
మునకాలాహవలెవచ్చినిన్ను - గరచితి ననియాత్మగలగకునరుల - తెరగెల్లజెప్పె
దడెలియంగ వినుము - కాంతికోర్వగలేరుఖలుభిశాభూమి - కాంతులునీదసంగ
తికోర్వగలరు - యటుగాననిఘోరమైనరూపమున - పటుగతివివరింపపాటిధ
రిత్రి - విపులేశనీవింక విసినభూములను - వివరీతబుద్ధినివిహరింపగూడదరయుచు
నివయోధ్యాపురికేగి - యరునారరుతుపర్లుడనలరాజుబెంత - జేరిసారధ్యంబు
జేయుచుపాకమూర్ధాధీజేయుచునతనిమెప్పించి - బాహుకుండును పేరుబడసి
యత్యంతసాహసంబులరనిచ్చటనుండుమంత - కొంతకాఠమైనకుకోమలిగల
సి - సంతోషమతినిరాజ్యముచేయగలవు - నివధేశవినుమింకశరీరమున - వివ
మెంతగాలంబువెననుండునప్పు - దురగరాక్షసపిశాచారభూతముల - దురితం
బులేమియుదోరయవునిన్ను - యనికరాటములాననమరినయొకర - కనకవస్త్ర
ముధరాకాంతునడిచి - కరమధిశానీరూపుగావలెనుచు - ధరణీశనునీవుడలచి
యీకోక - ధరియించినప్పుడండముమీరనికు - వరుసనీరూపులావణ్యముల్లలు
నేపారసేనింక నేగదవనుచు - నాపాముమాయమైనరిగెనంతటను - జననాధుడ
త్యంతసంతోషమడర - ఘనతేదవేదుడైకదలియయోధ్య - కరీగియారుతుపర్లు
నందండగాంచి - కరములుముకుళించిఘనబక్షిలికె - నవనీశవాహుకుడనుపే
రువాడ - తనివిసారధ్యంబుతగసేయనేర్తు - విశ్వంబులోపలవెలుగొండియున్నది
యశ్వలక్షణములనమరంగనేర్తు - వారకరుములుగావండనేర్తు - నీరీతితిద్యల
నెరుగంగనేర్తు - వలనొప్పుమిముగొల్పవచ్చితి నన్ను - తలచినిబంటుగాతగనే
లుమనిన - రుతుపర్లుడాతనిరూపంబుజూచి - ప్రతిగానమీరూపుభావంబులకును
యిట్లువాదోకడున్న నెప్పుడుమనకు - పుట్టుముట్టులనుబ్రొద్దుబాయ్యేడినినా

యనిపలికె-పలికె-నలునిన త్యాదంబునను - మనుజేశుడవుడుసమ్మతిగొల్పనిచ్చె



నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - చతుర్థభాగము.

====(*)=====

నటమున్నునలరాజుననుగుబిడ్డలును - తటుకునమదయంతితలదండ్రులింట
 పడిచిపాష్టేయండువిసిసభూములకు - వెడలనలమీతివిభుడింతగూడి - యను
 మాటవినిమున్నేయారుతుపర్చు- నొనరంగమరిగొల్పియుండెనానలుడు - య
 రసిపాష్టేయనియడందజూచి- సరసతతసరధసారధిశాగ- వెరిగియాతని
 తోడనేమాటబెలుప- కెరుగనిగతినుండెనేమియుననక- నక్కడదమయంతియ
 దిరిమేలాగంచి - సొకుటచుతనపతిపొడగానకులికి - నలుదీకుటలనుజూచినలి
 నాక్షిగుండి- చలియించిచించినచీరయుగాంచి-దిగ్గునలేచిపూదీగైకైవడియ
 గ్గలంబుగమూర్చనవనిప్రేవాని - మానినియామూర్చనొకింతదిలిసి - మే
 నెల్లనులియించిమెల్లనేలేచి - నేలలభ్రాణుకుచునిగుడిసవగల - వాలుగన్నులనీ
 రువరదలయిపార- పలుదెరంగులతనప్రాణేశుడలచి- వెలవెలపాటునవిలపిం
 పడొనగ- హారాజదేవేంద్రహదయాసాంద్ర, హారాజమందారహదయాశా
 రఃశ్రీకరఘనమూర్తిక, నారిపునమవతిక; కేశనసుపకీకనలవక్రవతిక; యక్క
 టాచుట్టిఘరాటవిలోన, తక్కకననుడించితలగిపోదగునె, ననుబాసీబోనని
 నాతోడజెప్పి, వెనునద్రబోయినప్రియనన్నుడించి, కటకటానామీదకరుణజా
 లించియిటుడించిపోవనికేమిజేసితిని ; నినుబాయగాలేనుమిషమాత్రంబు, న
 నుబాసీపొపుటన్యాయమానీకు, యొక్కటేప్రాణంబులొనరినిద్దరికి? మకుటవ
 లొక్కటేరసకునిద్దరికి నోడకుమనుచునన్నురడబలికి? పొడియెయడవిలాప
 లుడించిపోవ, నిట్టికారడవిలానటననుడించి, యెట్టులుబోవకామృతాడెనీకు;
 గయికోనకెడబాయగానెన్నడయిన, నీకునేజేసిననేరంబులెమి? కట్టడిచైవమి
 కానలానన్ను, ఇటులాంటిగేనుండవలజేసెనొకొ, ఎన్నడురాదుగానిటువం
 టినిదుర, నిన్నునుననుబాపనేడువచ్చినది, తనువ్రష్సప్రాణములలచుకున్నంత;
 నినుబాసీయొతుక, నేనిమిపార్థమైననీట్టుకారడనిన్నేకతడించి, యెట్టుబోత
 దనియెంచితిమిదీనినుబాయవచ్చునే నాప్రాణవిభుడవని నిన్నునందిననినశ
 చంద్రయిచ్చటననుడించియేలపోయితిని , చచ్చిననొకచోటచావమేమవకు
 కలపాటనొకభంగికాలంబునడపి- మెలగమేయడవులమేధీనీనాధ - గ్రహవేధ
 లనియెట్టిగతులవచ్చినను-గృహిణివిడుటనికుక్కత్యమేనాధ । నరికినత్రొక్కినన
 లియగొట్టిననుకెరుకుతియ్యనగానిచేదొనెనాధ? కరులునునిడువాక్యములవీను
 జెలును! వెరవక నెన్నడునిందునోనాధకామించికన్నులకరువెల్లదీర,నిమూతి నెన్న

దునేజాతు నాధ; యేతెరవునబోతి నేనువచ్చెదను. నాతోడజెప్పవేనాప్రాణ
 వాధ- యీవిధిమనలనేడిద్దరిబాప- దైవంబునాల్గుపద్మకులుగల్గించె, ప్రాణేశ
 కానలోపలనిన్నుబాసి. ప్రాణంబులెబ్బగిపట్టుదునింక- భూమీశననుబాసిపో
 యెడువేళ- నేమనివీలపించి తేమంటినిన్ను, ఏదేశమునకుబోయితివో. ఎన్నో
 టనేదుఃఖమందితోయేమి సేయుదును- జగతిశనేపాపజాతినిగాన, నిగుడియా
 యాపదనినుబొందనయ్యె- నేనర్వలక్షణాన్వితనాదునేని - వాసవనుతయంత
 వచ్చునేనీకు-నరలోక వాయుకననుచెట్టబట్టి - పరగరాజ్యముబాసిభటులనుబా
 సి- హయరథావళిబాసియభిలంబుబాసి- - భయదకాంతారంబుపాలయితివ
 కట- నిద్రింపకాతికాచేసివుగూర్చున్న - నిద్రబోవుటనాకునీతియేతలప - నేర
 మునామీదనీజముగాగలుగ - నోరువకెటుబోతివ్యర్థశిలక - పతితలపేరు
 గనిపడతియేలనుచు - నతివేగమునడించియిరిగితివేము - వున్నమచంద్రుని
 బోలునీమోము- నెన్నడుగందునోయినకులాధీశ- యిక్కడననుడించియెచటికి
 నీవు - యొక్కడికేగితివిటుచెప్పవయ్యె - యిదిసాకునొంటిగానిప్పుడుదోచె,
 యిదివాకునడవిగానిప్పుడుదోచె-యేమి సేయుదునింక నేమందువిధిని - నీకుహ
 టడవిలోననెబ్బంగిగాంతు-నరనాథయిటవచ్చినను గావకున్న- పరగనాప్రాణ
 ముల్చట్టగకాల- మరుగుననేటికిమరిజాగియుండ- పరువునవచ్చినాప్రాణము
 ల్గావు - కవబాసిపోయిభూకాంతనీవివుడు - భువి నెన్నిబాధలపొందుదు
 న్నానా-కలనయిననీమాటకాదనజాల - నలరాజవంద్రకానలనేలడచి - నె
 వరికితొల్లి నేనేమిజెసితివో - భువినిట్టిపాటెల్లబొందితివడవి - నెక్కడికేగు
 దునేమి సేయుదును దిక్కె-వ్వరిటమీద తెరగేదినాకు - నీదుఃఖవాధిక నేనేరికిగ
 డకు- నేదేనవెదుకుడునీకానలలోన-వెదకుడుకలియిట్లు వేధింపుచుండవ్వుదయే
 శనీవివుడేరుగావించి- వలనీతివీయరణ్యములలోనున్న - బలుమృగంబులకగప
 డదుగాకనుచు- నలివాక్షితనప్రాణనాథునిదలచి - పలుదెరంగులనిట్లుపలవిం
 వుడుండ - మలమలచూడెకోమలలతాతరులు - శిలలెల్లగరగరాజీవావుడద
 రె- గాలివీవకమానెకన్నులనీరు- రాలనేడ్చుచునున్నరమణీనీజాచి- మృగము
 లునిలుచుండెమేతలుమరచి- ఖగములాధ్వనికలగుచునుండె- నప్పుడుదమయం
 తియొచ్చేటుబాసి - ముప్పిరికికేమనప్రాణవిభుని - నడవిలోపలబాలహరి
 యుబోతె - వెడవెడనందందవెదకంగదొడగె - తరులారనానహూదరులార
 మీరు-ధనణీశ్వరునిజాడతగజాపరయ్య- సురులారమీరయిననురరాజవిభుడు-
 తిరలిపోయినజాడతగ జెప్పరయ్య- భూదేవినీవయినధూలోకనాథు- /దేదన
 బోయేనోయేరిగింపవచ్చుననుగావరయ్యోన్నరులారపు- - ధనులారఘనులార
 రతాపసులార- కరులారహరులారగవయ్యబులార - శరభసాశ్వములారశ

పంబులార - మనుజేశుడరిగిన మా గంబువాకు - నెనసినకరుణతో నెరిగింపర
య్య - యని మనెడుడుగుచునటువటుపోయి - ఘనమైనపొదలెల్లకదలించిచూచి
వీరువారనకనన్విధమునదిరుగ - నోరెండెవ్వరెడతనొచ్చి బ్రాజమాలు - ముడివి
డిక్రొమ్మడి మోముపైజార - నడుగులుదొట్టిలనందందబడలి - పగడంపువాతె
ర సదునింజీవాడ - జిగిదక్కి - పాపటచీకాకునడగ - కన్నులజలజల గారెడునీరు -
చన్నుమిట్టలకొదవలజలతోరుగ - నన్ను నేన్నుచుమసియాడినడంక - తన్నుదూరు
చునుగద్దకంకయగుచు - హయనీయెలుగె త్తిజరచిహవాధ - చూడబొదం
బింకెటుకుదెచ్చి - చూడత్రోవలకాపెయ్యాయ లేవాధ - పోయి తేయెచటికి
బోయి తేయనుచు - నెడచనిబ్బంగి నేడ్చుచువిధుని - విడువక వెదకుచువిసినం
బులోన - కుండుచుడచుయంతకొంతమారంబు - నందుగొందులబొడవనుచున్న

==|| దమయంతిని సర్పంబుమ్రొంగుట. ||==

నవుడు - పదపడియాగుమీపరిబుననొకర - పొదరింటిలోనున్నపుట్టలోనుండి
తనతలయెత్తియాతనివీక్షించి - పేనుతాముజెలగుచువిరచిరవచ్చి - రోజు
కుకన్నులరోపాగ్నులడర - రాజెల్లువిడములురాజిమెండుచును - కలిదేవు
పునపునగామిరిగియొదిలెదల - పాపముల్నిడిచినధంగి - హనాధయనిమూర్ఖ
నవనిపైవొరిగె - బూనియెచ్చుడుపాముధూమీకుడేవి - పదములుబట్టితప్పుక
రింగుయందె - చుదిరాక్షియెచ్చుడునుదిమూర్ఖదెలిసి - తనుమ్రొంగునాశ్శూర
దండనూలంబు గనుగొనికోకాగ్నిగ్రాగుచుబలికె - నకటాయాభణికాహార
మైకినికొడవాకింకయెవ్వరుదిరుగ - పామునువిడిపించుబలవంతులవరు - నా
పేనుమింగుచున్నదియందెకంత - కలిరాజ్యమెల్లపుడకరునకర్పించి - కలిరాజు
మాయిదేకానలజోచ్చి - యుడుములబడినీతేనునిబాసి - కడపటవచ్చియాకా
లాపాదేత - పడుటకునావ్రాతఫలమిట్టుకందె - నడరంగనివుడునాయాపదమా
న్న - కడిసటకెవ్వరునత్తురోయిలక - ప్రజమిదేదెచటికిపోయెపోయెరుగ - యీ
వేళనిండున్నసిపాముచేత - బావనిచ్చునెనిసిసాధించుగాక; దయవహయిట్టి
బాధలకుటాజేయనివేసిన నేనెదిజేసితిని - యనియెడ్చుచుండంగనాయాతక
రవము - వింకలియాయచేవవేగవొకర - బోయవాడరుదెంచి భోరుననవుడు
పాయకతనచేతపట్టినపెద్దకత్తిదేనాపాముకల్పంబుద్రుంచి - యెత్తియావల
వేసియెలరాగజాతిచెరవకులేతమ్మనిపినంబులోన - తిరుగాడనలనితెరగున
నీంతి - యెవ్వరిననితవోయెందుండివచ్చి, తెవ్వనివెడకదోయి పాముచేత
నేగతిజిక్కితివి - యెల్లనాకు - వేగంబెతెలుపునీవెరపెల్లమాన్యు - దనవుడు
లేచియెడ్చులీసలవడి - తనవృత్తాంతమంతయు జేప్పదొడగ - నోయన్న
నినరయాయురిగియంతయును - పాదుకచక్రంబుపడులానరింగ - నేరిననలున

కునిల్లాలభరణి-పాలించుభీతిభూపతిపుత్రియను - కమలమంతియనుపేరదనరి
 నదానరమణతోనివభాపురంబుననుందు - పరిమరిపగదాయి యెన్నవ్రవర-
 రును. భరయెల్లకపటజూదంబునగొనియె - నదియొదిగాగమహారణ్యమనకు
 బెదరుచురాగవాప్రియనిచెలంబు-కపటంబుపటులుగయికోనిదనియె, నవుడు
 శోకంబుననడలుచునేమి - యెనరంగనిద్దరమొకచీరగట్టి-కనుదేరియొకఁజూ-
 న్యనదనంబుగాంచి. యిరిగఁజూచుకంటిమియి-తలొనేనుమరచి - నిద్దురబోవ
 మదిలోనవలిగి-నాపతిఁజూచెనాపాటుజూడ - నోకనాచీరతొకనగముజిం
 చి-యడగిగట్టినదవీడరాడిపోయినను-గుడులుచునేమేలుకొనిలేచివిభుని - గానక
 నేడ్పుచుకడుఁజూరజైన-కానలలోవెడలివీక-జగానలేక. నికర-డికరుకరనిపా-
 మునన్ను- తకర-కఁఁఁగిని తరినిపువచ్చి - యీపాముజంపిననైలమిబోచిలి
 వి యాపాథికవేంద్రుడెందరిగెతోచురుగ - ననవుడువినునంబవుడుఁజుట్టి

==|| కమలమంతికాపంబుచే బోయవాడుచచ్చట. ||==

కనజాక్షికాబోయవాడిట్లులనియె, నీరజాననిసీపునిదురబోజూచి. శోరినీగట్టి
 నకోకచిఁచుకొని-యడలలగనిట్లుభూరాటదనిలోను-విడిచిపోయినవాడువెఱుడ
 లేసికు, పడతినికానలపాలుగాజేసి - ఎడపకపోవువాడె-దంబనగలడె.
 మగువనిన్నిటించిమరిపోవువాడు - పగవాడుగాకనిపాలిటియగడె, య
 డవిలోనీరతిసలజడిపడుచు,విడువకనివేలవెదకెడువాని, నలివేణియాపాముక
 న్నగుమంచి,బలవయినఘోరఘర్షణలుగలవు-యడవిలోపలకొంటినరుగగ
 నేలపైడుములబడుచువీపిందీవరాక్షి-వలవదునావెంటవలనొప్పురమ్ము - నలు
 నికన్ననుమంచినాధుండనేను, నీకేలచింతించినీకోరి-లెల్ల-చెకొనికొనసాగ
 నేయుదువన్ను. నమ్మినాయుంటినినలివాక్షిరమ్ము. సంమతినాయుంతనికలసం
 పదలు-గలవన్నిటికీపుకతవైయుండు, పలుదెరంగులనన్నబంటుగానేలు-
 కొనియుండునికేమికోదువలులేవు-యెనరంగనావెంటయూరకరమ్ము. పట్ట
 బంబునుబాలుపరగనాపల్లె - నెట్టనగనుగొనినీవెచ్చెచ్చెవు - మానీనీనేనుసా
 మాన్యుండగాను. లేనియల్పడియంగ తెరవాట్లుకొట్ట - కడగికన్నముబెట్టిగడి
 యెలదియల్ల. పుడమిద్రవ్యములెత్తిమూలలదాగదె-ముడుపులుకత్తిరించమొ
 గిసొకుర-జల్ల. నడుగుదాచకపోయియావలనకువ - వలలాడ్డుగురులాడ్డవా
 గులుగట్ట-పులుగుతవాకట్టిభోరునదొట్టి - గురుమ్మగంబులతోడగూడంగబారి
 కరముబుడనేయవరినడుగత-నాయంతపొలవరినలినాయకాక్షి, బోయ
 రాజులలోనబాడగానమెందు-నేవేళజూచిననెట్టిమాంసంబు - గావలెనన్నను
 కలదులేదనక. కావుననావెంటకదలిరంమనిన, వినిబాలకోపించివెలవెలబారి
 కనకోపమంతయొత్తనబోసనదచ్చి - యాపాపకముకనినందందజూచి - యా

పుణ్యసాధ్యే నైయ్యముమీరబలికె, వోయన్నయిదిసికునుచితంబుగాదు . పా-
యకవిసరానిపలుక-పలక-దవు-ధరణీకుసతియునుతనదుతల్లియును- సరియం
డుపెద్దలుజగతిలా నేల-ననుమాటవినవు గాయన్ననీకిదియు . వినుపింతునిచితు
ద్ధివేలయంగవినుము, దనరినయేగురుతల్లులలోఁ - తనగురుసతియొక్క-తల్లియై
యుండు, తనరాజుసతియొక్క-తల్లి గానుండు, తనయన్నసతియొక్క-తల్లి గానుం
డు-తనసతితల్లియేతల్లి గానుండు-తనుగనిచన్నిచ్చుతల్లియుగాక, తనతల్లిసము
లయినతల్లులువీరు-యిలలోనవీరియెందెవ్వరినయిన, సొలవక కామించిచూచిన
స్తటనె- యాయువు జెడిపోవునపకీతి జెందు- మాయుగుముఖులక్ష్మీమానంబు
మూలు- పాపంబువధిఁగల్గుఫలమెల్లనడగు - రూపంబుచెడిపోవురోగంబువచ్చు-
నెవుడురా దెన్నడునెడయెల్లంబు, తాపంబుబాడముసంతాపంబువచ్చునా
పదలరుడెంచునపజయంబొదవు, చూపులుపొలియునునుఖమెల్లదొలగు . తేకు
వదప్పునుదీనతవచ్చు, దాకొనుదైర్యంబుతలగుచువారియు . సంతటబొజకయ
మకింకరాళి - కుంతముద్గరకులఘోరగదాది , సాధనంబులమరికప్రాప్త
ములను-చాధీంతురిదిగాకబహుపురిషాదీ - పూతిగంధంబునవారలింతురుగ్ర-
వైతరణీనదివడినేట్టికోతు-రుడుగక పెక్కెడులుంతురువారియు , బడిబడిసర
కకూపములపాతకుల- ననివేదకాస్త్రంబులనె-బుదెలుపు . మనముననిట్టిదు
ర్మదములవిడుపు-నుటుగాననితల్లినగుదునీచ్చటికి - పటుగతివచ్చియీపామును
జంపి- నన్నురక్షించితిగాతండివైతి ? నన్నునీవీటుకంటియల్పకార్యంబు- నపు
బలక-తగదన్ననాతిమాటలను, వినివాడికూదులువీనులలోనగ్రచ్చినగతివొచ్చి
కోపించి బోయియచ్చపలాక్షిలోనప్పుడిట్లనియె తరళాక్షియుటుకంటిధర్మకా
స్త్రములు, చూరవువీనులకునీనుద్ధులువిడుపు , మునునీవుయమలోకమునచాధ
లెల్ల, నడభవించినయట్లనరసిచెప్పెదవు, పాపపుణ్యంబులుపరికింపమెప్పు, జే
పారకాస్త్రంబులెరుగముమరియు, కలకంఠియముడుమాకడకురావెరచు- గి
లిగింతలనుబెట్టకెరలునేళిలలు ; మాకుపాపములేదుమదిరాక్షినిన్ను; గయికో
నీపొందంగగానినేపొవ, ననవినియవుడురాద్రాకారయగువు, తనలోననండు
మతరలాక్షివేలయ, నాడువృత్తంబులువిడేలుయెరుగు-కలుషాత్మకనిచానికను
గానీపలికె, వోరిపాపాత్మయాయురగంబుజంపి , కారుణ్యముననన్నుగాచితి
గానరయముననినుజంపరాదనియున్న . భయమింతలేకదుర్బాధలాడెదవు,
నీవేడనేనేడనీమాటలేడ- నీవిందునుండకనివుడుపొమ్మనిన- నప్పుడువాడరాద్రా
కారియగుచు- నీష్టులుకన్నులనించారదొరుగ-నప్పుద్ధులోజనవల్లనవొచ్చి-కప్పి
నకామాన్ధకారంబుచేత-తనమీనులెలియకదగ్గరరాగ వెనుకకుపోయియావెల
దియట్లనియె-నించెందునచ్చెదవికజూడరొరి- పొందిననీగర్వమునడంతుననన.

బలవంతముననిన్నుబట్టిపైబడిన - జెలియెమిచేసెడుచెప్పుమాభక్తు దనికట్టక
 మకించునంతలోపలనె - యొనరంగనకనూరకుండరాదనుచు - తనలానదలచి
 యాతామరసాక్షి - మనమునవాకుననచరిసేతలందు - వరుసగొల్పినపక్షత
 నొడునేని - సరలోకవిభుడైననాకూమివిభుడు - వరుససశ్యబుదప్పకను
 నేని-హరికృపనొందినయంగననేని-బోయవాడిప్పుడేబాలసిదుగఁగిని-పాయక
 బడుననిపదతిశపించె - నడలనియాఘోరకాపాగ్నిదగిలి - యుడుగకనాబోయ
 యుబ్బెల్లబాలసి - పిడుగులుపడికొండప్పధివిమైగూలు - వడుత్రునజెప్పునవను
 ధమైగూలి - కలగుచుపలుమారుగాళ్లుచేతులును - విలవిలదన్నకవిడిచెప్రాణ
 ముల - నొకలాధమయంతియచ్చటుబాసి-వంతగుండుచుశోకవాధిఁబనిదుచు
 ను - భూపాలుడెటుబాసిపోవుటజేసి - యాపాతకుడునన్నుఇట్లాడగాక - నా
 విభుడించున్ననన్నుబాదింప - భావించునేవిడుపలుగాకిగాన - మిగడికులేకు
 న్నచుగువప్రాణంబు - తగడుబెట్టుకయుండ - భారుణీమీద - ఇట్టిపాతకులెంద
 రిచ్చటతెరువు - గట్టుకనన్నెంతగాసిబెట్టుదురో - పడితించిపోయినపడఁబింబ
 ద్ది - మతులుసందేహించుమాటలునిజము - మాటికిమగవాడుమహిమీదనరుగ
 నాడదివంటిగానరుగరంగబూల - దాడువుట్టుకవుట్టునట్టిదోపంబు - వాడివిభుభే
 పగవారికివలనదక్కఱాయబలసియడవిలోపలనుదిక్కు - మాలినఱుట్లుతిరుగర
 గవలనె - కొండలనడవులగుమ్మరజాల - నొండేలనికప్రాణమునుంపగఁగఁజూ
 పెనిమిటికెల్లె-గస్తియనెడబాసి - జనుమనియవ్వరుశపియించిరోకొర - య
 నితీగనెలుగుననాకోమలాంగి - తననాధుభేరొనితానేడ్చుకొనుచు - నరుచా
 రనెదురుగాననలుండుప్రబలి - పరువడిపొదలెల్లభస్మీకరింప - తరలాక్షిమనవే
 డక-దావాగ్నినడుమ - నరుచారచొచ్చినవదిచల్లనయ్యె కఠింతొండములుతాళ
 రములుబట్టికరికరిచెనగినకరులూరకుండె - నెలుగుపిల్లలబట్టిబట్టిబట్టి
 చలగొనియెలుగులవ్వలకుగొలంగె - వులులన్నకడకుగొల్పునబోయికిదిసి-పా
 రియుటకెదరనబూరిగొనవెరచె - కంఠీరవంబులకదిసియాకరింబు-కంటిజిరిన-వి
 కదియకపోయె - నడవిపండులజేరినందందరాళ్ల - నడలుచురుద్విననవిచారి
 యె-పాముపుట్టులోనదాహువుల్పాచి - పామిదికరువకఘటబదొలంగె-తొ
 నేకెడుకొలకులదుదిగినిజలము - ఘటినేజికూరులబంటియెయండ - ననిజాచి
 పోయనియందందయేడ్చి - యిదియేమిమామయోయెరుగంగరాదు పరువడినే
 మహాపాపినిగాన-సరగుననపుడేలచావుసిద్ధించు ననియనిదగచుచునాదనియం
 ది-చనిచనిమరియునుచరి-బలదుమికె - సిరితప్రాణంబులేమిటబోక - నారాచ
 యడవిలో-నలమటబడిచు - జనులేమితిందురోచావునకనుచు - మునకొనివిష
 త్రిములగోసితినిన - నానికపత్రంబులొకలిదిర్చు - చావురాదనియేడ్చివనుడుక

శ్లోముట - పనసవిప్రులినింబ పాటళవతుళ - ఘనపారపావనాఖజావరములును
 పొన్నులుపొగడబురకమాకులును - గన్నేగునుమల్లికలుమాతతరులు - కదళి
 కుందకదంబకాంబనకుటజ - బదరీతింత్రిజివిల్వపారిభద్రములు - తెలియంగక
 మృపూదికెలు - ప్రబలిబలువయినచలువచద్వరములనలగువల్లసినీడలజాతివయిర
 మ్ము - లెల్లనువిడిచిక్షియనంబొదలి - సింగంబుకొడములుచేరియేనుగుల - జెం
 గలింపుచుచుద్దుసేయుడునుండు - పెనువాడదప్పినపెయ్యలవేదకి - కొనిపోయి
 మొనపులగూర్చేడివులులు - లేడిల్లలనుపాలింపుచుగూడి - చూడుచునుండిపెం
 పలరురేచులును - సరసంబుగాముంగినలమిదనెకి - వరుసతోత్రాకెటివరప
 న్నగములు - యెలకలసిల్లలనలమితోగూడి - కులుకుచుమందాడుకొనెడువీల్లు
 లును - పలువసినీళ్ళలాబడియున్నమీను - కులుకుచువాటితోగూర్చుకొకెకర
 లు - కోకిలార్చకులనుగూడియందంద - చేకొనిచేతభక్షించుకాకులును - పొలు
 పొందనవిధంబునవిసోదంబు - గలిగియుండినయొక్కఁ ఘనతపోవనము - దమ
 యంతిగనుగానితనతోనమెల్లి - యమరినయిట్టిప్రక్యాశమధూమి - నేమాని
 యుండునోయిదిచూడమకుడు - నాడూణిమణినకటికేతెంచి - పురుషప్రమా
 ణంబుధూమిపైకెగసి - పరమాత్ముభావ్యలాభావి - చుకారి - వొక్కపాదంగు
 క్ష్మముర్నిపైనిలిపినీకి - భానునిజూచి - చూకినవారి - తరుకాఖలందుపాదములు
 తగిల్చి - కరదుర్భకతలక్రిందుగావ్రేలువారి - పద్మాకంబునవరగగుర్చుండిప
 ద్మాకుఁడుకులు దప్పకసేయువారి ? పామమంత్రంబులు నచ్చరింపుచును
 పామ - బులతిభంగినొగివెల్పువారి - కరములుముకుళించికన్నెలుమూసి - చి
 రభక్తిజపములజేసెడివారి - కనుగొనిమదిలోనకడుసంతసేల్లి వనిచనిమందర
 సున్నునీళ్ళరులు - కొందరుముందరగుర్చిండియకట - బొందుగావేదార్థములవే
 డుకలర - నొక్కరికొక్కరునొగిజెప్పుచుండ - నకామినిమణియెప్పుహస్తలకు
 తప్పకసాష్టాంగదండంబుబెట్టి - యెప్పుడుదమయంతిహయనియెడ్వ - కనుగొని
 చాలమోగధానమహిమ - మనముననదికలిమాయగానెరిగి - యెండిరుల్పం
 దదినొనరవారిచి - నిండినకృపతోడనెలతక్కిల్లరి - యెలనాగనివిజేలయెడ్వ
 దవుదలవడుకమకంబువచ్చినవేళ - మూడుకన్నులుగలమూతికకినయన - వాడి
 మితప్పింపవశముగాదిలను - మదిరాక్షిచూచితేమాయోగదృష్టి - నదిసికచెప్ప
 దమ - తయవినుము - కలిరాజుపన్నినకపటజాదమున, కలరిసివిభుకురాజ్యంబె
 ల్లనోడి, కలకంఠినిగుడికానకువచ్చి, పులుగులజేవేలమునుగొనుపొయి
 చెప్పరసింబుటచెరగుగట్టుకొని - వచ్చికోలంకునవడినీరుద్రావి, యత్తరవిజన
 గేహముబ్రవేళించి, నెత్తినేలకువ్రావ్చినవందునిదుర, బోవుచునుండంగపురపుర
 జాకి - భావించినినుజూచిపాసిపోతేక, శోకించిశోకించినుండనినది. కొళ్

తొంగొక్కయింతగొట్టునదిచి? యిదిగట్టుకొనినొప్పటదెలిచి, పదేదెనిపి
 వభూపతివొక్కపాము, గరచిననాతనికాంతియుబాసి, పరువడివిక్రతరావ
 ముననయొద్దకరియారుతువర్జునందందగాంచి; గురుతరభక్తితోకొల్పినసిం
 డె, నలివేడిసింహుడనిద్రదెలిసి, వెలవెలపాటునవిభుకానలేకవిషిసంబులోపలి
 విహారింపుచుండ; నపుడొకపామువయ్యెననిన్నుమింగ, నొకటోయయూఁకు
 యాయరగంపుజంపి? తుకవాణేనిబట్టబాదినసింపు? కోపించియాపాతకనికం
 తలోన? కాపంపువొసగియాజమునిత్రరికనిపి, పతిలేనికకనయాపాపాత్ము
 డగుట, మతిదప్పియెటువంటిమాటాడెననుచు, జావదలంబియప్పటిమ్మగా
 పలిసి, వేవేగకడిసినవెరచెన్నియును? యెలనాగవీవంతటకువచ్చితివి, కతి
 రాజమిమ్మబట్టికలిగియారీతి, వెరపించుచున్నాడువెరవకుమింక, తరుణినివిభు
 డుమోదముననున్నాడు; లోలాక్షియారేడులోకంబులందు । ఈలిలనేచికి
 వ్వరుసములు? సరసపతివ్రతతాజనులువిషింపనరుదారసౌఖ్యంబులనుభవించె
 దవు? మరువకునీకోకమాటచెప్పెదము । యెరుకరాటవిలోననుండకుమింక
 పుడమినుబాహునిపురమునకరిగి? తడయకనారాజుతరుణిదగ్గిరను! సైరంధ్రివ
 ఇకొల్పినరసతనుండు । వారభకమామవత్సరంబులక, నినాధుడునునీపువెల్పొ
 దిగూడి! మానితనలసాంహృజ్యసౌభాగ్య! మనుభవించెదవునీవడలకుమమ్మ
 పెనుబొందఁజేయునెప్పినమాటవినుము । నీవువచ్చినదాకనిలచితిమివట । సావ
 ధానతనమస్త్రమీకుదెలిసె! తరలాయతాక్షిమాతనమలీడేరె! పరువడినిక
 సేముబ్రహ్మలోకమున! కరిగెదమిపుడన్ననామాటలెల్ల । వెరవొప్పనిచాలవి
 స్మయంబుంది । కలిగించిత్తమొక్కటిగాగజేర్చి । యెలగలవేణిఇట్లునివిన్నవించె
 పరమపాదకులార! ప్రణాతాత్మలార! నరలోకనుతులారనాతండ్రులార! మనమ
 గుమిపాదకమెంబులేను! కనుగొనినేవీంపగలిగెరాభాగ్య! వశమననేపుణ్యవ
 త! నైతి! విశవంబుగానేనువివికలులోనినడిలినవిధమెల్లనానటచ్చిరి! కథు
 వేడుకబుట్టెచాకలుపంబులదగిచేడుకమాడేండ్లవెనుకనావిభునికూడియున్న
 దునంచుకోరిచెప్పితిరి । ఇదినన్మజాలనాకేనిజంబునుచు । నదునతనాశిరస్థలి
 నంటుదనిన । వెలనాగభక్తమాడేడ్లకవెనుక! బలవంతుడైననీపాణివా
 కునిగలసివెచ్చిదిసౌఖ్యమనొదగలవు! సలలితంబుగనిదసత్వమటంచు, కర
 ములుబాచికమిలాఁతాక్షి । శిరముమీదికి మునసింహులుపిదప । నొనరంగ
 నానుబాహునివట్టునునున । కనుపనుగటమార్గమప్పుడజూపి! కడువేగబ్రంహ
 లొకమానకుజనిరి - తడయకదమయంతితనచింతకొంత! మదిలోననడచియా
 మార్గబుండు! వెదరకబనుచున్నవెరికెలవారు । దమయంతివండమంతయు
 తాచివగచి! కనమెయూపురేఖలనొచిదాల! నుడుగనివగవుననొంటిగానీవు

నడరెడెచ్చటికినిగజెప్పరమ్మ! నాతనిపేరేమి నాధుడెవ్వారు । మాతోటజె
 వ్వవేమాతల్లినిపు! వనజాక్షియనవినివారలజూచి । తనదుశ్చిత్రాంతమంతయు
 జెప్పదొడగ । పీనరయ్యజెప్పేదవిశ్వంబులూన! వినుతికెక్కిననబూర్విపతిసతిని!
 ధరణిలూనాపేరుదమయంతియెంతయు! సరలూకనుటదైననాప్రాణనాధు । నె
 నగగజూచంబునెలమితోహడి! వసుమతిదాండుదినారలకోడి! యడవులజరి
 యంతమనివచ్చి మేను! బడరానియడుములబడియొక్కచోట । నిలిచియొక్కట
 నేనునిదుడబోవంగ । కలితాయనెనన్న కానలాడించి! ధూనాధుడెక్కడబా
 యెవోయెరుగ! కానలనలహీకాంగునిమీర । యిలనేడుదీపులనేలేడివాని! న
 త్తిరిక్కన్తీతికైబ్రాహ్మణులకు । భయభక్తిమీరంగలహుళసంపదల । ప్రియమొ
 ప్పగానమర్పించినవాని । నిశ్యసతీగర్తులునెగడెడివాని! నత్యంతవారిభక్తివహ
 రినవాని । జగనిత్యోకులవంశజాలకందరికి । పోగడొందుకీర్తులబుట్టించువాని
 నోతండులారమీరురుర్వి నెంచైన! భీతిజూడగుగతాప్యభివీతలేకు! ననవుడువిని
 వారలత్తలూవగలి । పనివడిమాతగాభావించుకోనుచు! తోయబహితదీప్తి
 భూరనియట్టి! యాయరణ్యంబులకేలచేసింప । పురములలాగానీభూలాకనా
 ధు! డురుతరాటవిలూననుండంగబాడు! నతనిపుమాడెంటజనుడెంచుభూమి
 కతియానుచాహునిపట్టంబునకు! బోవుచున్నారమోపూబాడియనుచువా!
 విరిదోట్రానిపడిపడినరుగ! చెదరకతానుజేసినపుణ్యమహిమ! నెదుటనొక్క
 తటాకముంపూప్తియున్న! నదికనిజనునవారందరాకోలను! గదనీగోనెలనొక
 కడబడదోచి! దనరనెడ్డులసేరుద్రావించి కరియొకనివినింపార! నందరుసేరు
 ద్రావి । వేడుకనాచెంతవెంసినమాకు । నీడలనందరునిలచిగూర్చుండి । తమ
 తనబడలికల్లాపెజెప్పుచును । దమయంతిజూచియోతల్లినినిపుడు! కొడుగకను
 భకంబుగ్రోబుమటన్న! నదిరాక్షిసోయియామంచిజలంబులూకకొన్నిటినిగ్రో
 లియొగిమార్చబోయి । వికలత్వమునలేచివిభునిదలంచి! యెట్లుపోయితివినాధ
 యిదుములవొంద! నిటుననుడించినివేడున్నవాడ! వసుచుహయసిశోకమందు
 చునుండ! జనుపవారప్పజాబలజాణితాక్షి! శోకంబుమాన్యనచ్చినొక్కద
 ల్ల! మౌనవిడనుజేరిమగువకూర్చుండె । ననకంశభవుడుభూభవుడైనవలుని
 వనితకన్యముచూడవశముగాకన! గిరిజేరనన్నభంగినినొప్పుగగన! సరణి
 నీపశ్చిమాదలమునకరిగ! తడబడబంట సంధ్యారాగమొప్పె! కడువడిచు
 క్కాలుగనుపట్టెమింట! నదినభంచివిభూమియనియెన్నకుండ! గడియనంతంత
 చీకటివిండబల్కె! మెండుగాఘూకముల్లెగంగజొచ్చి! దండిభూతంబులుద్ధండ
 తడిరిగె! భేతాభుభూమిగంపింపగాగొలిచి! భూతంబులరిదందపొడచూ
 వదొడగె! సరగునప్పజాజనుపవారెల్ల! మరచినిదురబోవనుత్తసామజము!

లరుడెంచియెద్దులనటకొన్నిజూపి - పెరి కెలవారలపివహడంచి. కొందరుమం
రింపగూతుడతేచి కొందరుసంకులుగొందులబోచ్చి - తమతమ పాఠము
ల్లప్పించుకొనిరి. యమరంగమరికొందనటుపోవలేక - చరణమేవోడలడిగిన
లేకనటట - కరులచేపడసి రాకల్లోలమైవరకళిసిగునలేచి. గానైత్రవేచినివ
కమైయినియేమివిధమొకోయెనుచు - కరులగల్గోనిచావుగలిగెనట చు - దరియ
బొయిననవి తగిలినమరలి - వసుధపైచచ్చినవారలజూచివినువక నేడ్చుచు
లదియట్లునియె - నక్కటాయుపాపమంతయునాకు - కక్కసంబునజూడగలి
గెనేదోవ కాదినిగాననీమకంబుమీకు - చేరెగానికనేమి. నేయుదుకట. నే
నుమివెంబడినేరివచ్చుకతన - నేనుగుల్పచ్చియిమ్మిటజూపిపోయె - నాకేలసిద్ధించు
నలిగిట్టిచావు - నేకొనిఇకనేమి నేయుమన్నదీయెకలిగాజుచేసెడికటవతకన
ముఠులరంగదెలియరానియేడ్పుచుండె - జావకదప్పినజనువారప్పుడా - వె
లదిరుకెనింతయుచూచి - నీతమి నేతునిరజవదన - యావిధమట్లుండెనధలం
గనేల - మన్ననినుజూచిచున్నకొందరిని - మన్నించిపోయెరావదపాడుజమ్మ
బనిపలుకఁడుండగానంతలోభాను - డమర క్తిపూర్వార్థినికరుడెంచెనంత. న
మి
త్తజయనఁచుచున్నరాని , యమాగకమనపోవటకొంతదూర - ము
పగనుపించెగోపురికాంగుదులు - ఘనమైనపేడలుకనకనాశ్శాములు. కొట
= ॥ ॥ మయింగినైగన్గి నేవంబుభూతుట. ॥ =

బుప్పుగెలాకోమలచూచి - పాటించినైగన్గిబాపవేషమున - బుగముబోబో
చ్చియప్పుడుమేనుకుంచి , వెరవొప్ప రాబరీసిరీతి - కువలయేవ్వగచాసి
గుంకుచుకచ్చు - కువలయాశీరిగు పుగూడిచూచుచు - కువలయపావలి బ
కోమలాననలు - నవిలియట్లరెంతనకమలోనె తాము - చూడరోదామ్మకనుకతి
రూపంబు - వేడుకలూనుడు కెనజూడజూడ - యాకణితాపిణియేవ్వగొకాని
భావింపవతికనపునీయరుంకదియె - యనిశంబుగొనియాడనగుకంద్రవనియె
మనసీకామని వధూపాణియెగోపియె - యనురేంద్రమణియెప్పు ననవ
గుకోప్పు - కరులారిబింబంబు కుగురుచెన్నుదురు. ; నరవిందపక్షమాలనే
శ్రములు - మెరుగుటద్దమునోడుమించుచెక్కిల్లు - కంతుశంఖంబుపొంకంబు
కంతంబువింశతవృత్తలకెండ్లువెలికిపాలిండ్లు - చిగుగుటాకులచాగుచేతులగా
గు విరియింపపాద్యంబువేడమయ్యుంబు - ప్పుటనైకవనిభంబు శోనినలంబు ప
టుతగకదలికాప్రభవొప్పుకొడలు - శనిరులచొప్పుపాదంబులయొప్పుకలకమ్మ
డలుకకనివానినడలు - నింగితుగు - నకెగనుమెనుగొ - బుగారుబొమ్మ
గొరుకకలిగి - కనికొనికనికామూశరము - కలగుబంబు
పరియోమ తిగుమె , యవిశ్చయమింపనాదమయితి - గనిపుగతులు

ఉగ్గరిమరిమరియుచూచుచుండంగ నానుందరియపుడు - పైచనివేత రాజసరసి
 పోవంగ - నల్లనపుర నాధుడైనసుబాహు , తల్లికిరొగ్గహస్తలినుండిచూచి-
 తనచేంతకుండినతరుణిట్లనియె - వనజాక్షిజాచితవచ్చెడుదాని - నలివారిబా
 లునాననకాంతమించి వలనొప్పకలక్ష్మీవడుపునున్న - దీయంతియెవ్వరోయె
 రుగంగరాదు - పోయినీవిచటిరాలతిగదోడు - కొనిరమ్మటన్న నాకోమలిపో
 యి - మనుజేశుసతిజాచిమాయమ్మనిన్ను - యతివేగదోడివేతెమ్మనిననుబంచె
 నతివనావెటరమ్మనిదోడుకొనుచు - వనుదేరనమ్మహేశ్వరునేవిచూచి - మన
 మూర నారాజమాతయిట్లనియె - నిందీవరాశీనివీటువంటివగల - నెందుబా
 యొకవపునీవోదాన - యిలలోననీకుబ్రాజేశుడెవ్వడు - కలకంఠినిమేనగల
 లక్ష్మణమ్మలనీజాచినబోద్యుడుచున్నదిప్పు - డెరిగింపునీవిధంబెల్లవాకనిన
 బలజాక్షివైరంధ్రీబాహికోమలిని - నలుదని సేరిగంధర్వుడువిభుడు - నభమునవ
 రీయించునిన్నునేమరడు - ప్రభు గానియనుపొరబరగితిథాత్రి - కలిగినవైరంధ్రీ
 కాంతలలోన - కలకంబుగడులెన్నగాగుర్వగలనుకోకలుగట్టుకుంకుమిబెట్టు
 పోకలువనికంపపువ్వలుగట్టు - కాటుక బెట్టును గంధంబుబుయ్యె పాటించిసూటి
 గాతాబటదీయ్య - ఉరులెల్లనవరిచికోప్పగిలెఁప - తెరగొప్పకస్తూరితిలకంబు
 దీర్చ - నవరత్నములుడెచ్చినవ్యసూత్రముల - దవనించిగళమునదగిలింప నేతుఁ
 పఁబూనిపుటువంటివనులానరింప - వనుగానాజేతనానుకాదనకు - మరువక
 నేవోకమాటడెప్పెదను - పొరిగిండ్లపనులకుబావ నెన్నడును - జెలరేగిగవా
 రిలెంతకుబోవ - పలువిచ్చినగనోపబలుమాటలాడకోరితనేగట్టినకోకయేగా
 నిమరియేమివల్లసమ్మతమువైవార - కలుపుననన్నునీదానిగానేలి - నిలుపుమునిలి
 చెదనివద్దనన - నారాజమాతయాయువనికుసరిని - కారుణ్యరసమొలక గాజా
 చిమెచ్చి - యాదిలక్ష్మీదేవియనునియట్లు , పోరిగామాకెల్లబుద్ధిచెప్పుచును -
 నొనరంగవావద్దనుండవేయెమ్మ - యనురక్తినిష్ఠమైనచందమున - ననుచుగూతు
 నుగంధయనుకన్యవిలిచి - యుఁకంబుసతిబ్రోవుచునియుప్పగించెదమయంతియ
 లోట కానేర్పుచుల కమమొప్పజేయుచుకలగుచున్న డె॥



నలవర్ణము - ద్వీపదకావ్యము - పంచమభాగము.

=* అయోధ్యాపురంబున నలుడుద నిలిండుట. *==

అక్కడనలుడయోధ్యాపురంబునను - ముక్కవమీరసమ్మునుజేకుగొన్ని
 పలికెనమ్మదక్కుంపనులజేయుచును - వెలగుచుకాలినమేధీనినాథు - దొకవాడ
 వేస్తొలయిగి గాయుచుండ నకలంకమతితోడగటపవ్వళించి - తనప్రాణనాడు
 దిదలపిచి తమన - తనలోనతనిట్లుకలపింపింపదొడగ - నక్కటానిన్నుఁను

రాటవిడించి - పొక్కుచువచ్చియిత్తరిజేరినాడ - ననునీవు వెదకికొనలలోనది
 రిగి - కనలేక నెట్టిదుఃఖముబొందినావా - గిరిగృహంబులనన్ను కెరలుచువెదకి.
 గురుమ్మగంబులచేతగూలిదీపేము - పన్నుగా పొదలలోపలనన్ను వెదకి - పన్ను
 గంబులకగపడితివియేము - యాయెడననుగానకడలుచునుండ - బాయెల
 మాఁయలబోయితిభామ - వెలవెలచాటున వెదకుచునన్ను - పలుమారునివెంత
 బడలితోబెలియ - విడువకననునీవు వెనుకంగవచ్చియిదుములబడుదు నెట్లేగితో
 తరుణి - కలనయిననుబాయగాజాలననుచు - పలికివిప్రుడెట్లుచాసితోలలనని
 దురక్షేపానినన్ను నెమ్మిలోగాన - కదదియొంటిగమూర్చివొందితోతరుణి -
 ఏదేశములకెగిలెందున్నదాన - లీదెసపొదిలైనిద్దరికనును - తనుగొల్పురాజుల
 తానుసేవింప - పనిచినతనవ్రాతఫలమునెన్నుచును - తనలోననీతితలపోయు
 చుండ - వినిరుతుపర్ణుండువిశ్వుయంటి - యిదియేమిచాహుకయెన్నుచునీవు - మ
 దిరాక్షికలదనమిదిలోనదలపవిప్పుడుదలచి - నీవేలశోకించెదప్పుడా యింతినిన
 డవిలోడించి - వచ్చితివెంతలావణ్యంబుగలదొ - యచ్చలక్షిన్కైననుమరియు
 నెట్టిరూపముగలయింతియోదాని - నెట్టననడవిలోవిడిచిరాదగునె - కంతుడు
 నీమదకదిసెగాబోలు - నింతినిదలచినీవెట్లెప్పుడున్న - ననినన్నుదలచివున్నావు
 నిబాధ - మదిలోననేమనిమరుగుచున్నదియె - హరిహరబ్రహ్మదులంతటివారు
 మరుకివెరచిభామలనురంబునను - శిరమునవాక్కునవేర్చుకున్నార - సర
 సతనీయంతచకరానిబారు - పుకొటనిల్లాలిబూనంగలేక - నొకకొడవిస్సొండను
 చితమేయనిన - వినివెలవెలచారివేచినలుండు - జలవాధవాకేలననినన్నుజూ
 చిరోయికనతులుగోరుతురెనాపొందుకాయబుడెత్తుచునాగడకేలవచ్చు - నా
 వగజూచిననగుదురుజనులు - భూవరసేప్రొద్దుబుచ్చేటికొరకు, సాలవకనొక
 రాజులుసుద్దులుమడిసి - తలపింపనుడివితితప్పిదినాకుననుగేలిసేయకునరవాధ
 యనిన - తనలాననవ్వుచుభరణిడరుగ - చచ్చినచావుగా - జనలోకనాధు -
 డనిచ్చివాత్సలలోనడలుచునుండ - నకొడనంతభీమావవాధు - డెక్కడబో
 యిరోయింతియెనలుడు - పొక్కుచునేదేశముననున్నవారొ - యొక్కటాయ
 నియాత్మనందందబాగిలి - తనమంత్రవరులబాంధవుల - భూసురులయనుమతి
 వహుదేవుడువుత్తరోహితునిపిలుపించియతనికిప్రియముసంధిబలికె హేమప
 టాపిబహుమానమిచ్చి - యనఘాత్సవాగూతుర్లుడేదేశముననున్నవారొ
 భూదేవనీవు - వేవేగజనివారివిధమెల్లదెలిసి - రావలెనంతన్మప్రాధికంచుకత
 న-పనిబూనియెప్పుడాబ్రాహ్మణోత్తముడు - తనవారితోగూడతడంచుకసరిగ
 గాళిదేశంబుబంగాళిదేశంబు మాళవదేశంబుమత్స్యదేశంబు - సౌరా
 గధమానికరముదకరాష్ట్ర - శూరసేనపులిందచాళితాపాది - దేశంబుదెల్ల

మృతకాశి - కాంచీప్రయాగాదిఘనపట్టణముల - పుణ్యత్రయంబులపుష్కరసముల - పుష్కరసింధుకంబులపుష్కరభూములను - క్రమమువృద్ధివెదకియేకగ్రామగానలేక - తమలోనితామునన్తాపంబునాది - యరువడినానుభావనిపట్టణమున సరయుదమనియిప్పుడాపురిజేరి - యరయుచునుండియటకొన్ననాళ్ళందుభక్తిగానుబాహుండుకగ్రామాడు - దానముత్సేయంగదలచినర్హిజాలభూవాధిగ నుగానిబోవంగజూచి , వసుదేవముఖ్యులవారితోగూడ భాసగదానమెబట్టు బోవుచందనమనజనిరాజనియంబు చయ్యనజొచ్చి ? యెనరునింతలచూచు చుండగానదట - నెరయచికోగ్రామపిని సరివెడతొడిపరికించినడిచిడివదమల తోడి, నుడుగకవెడలుకట్టుపుకలతోడ , గుడుగుకుగనమ్రుంగుగుకిళ్ళతోడ వన్నెళారినియట్టివాతెరతోడ , చెన్నుదొలంగిడస్సిమోముతోడ , బలిదప్పి మొలకుచాలనచీంతోడ , గులుకుచునొకచోటనుండగాబాచియవనీకుపతియై నయాదమయంతి; యవునకోతాదొయనిసంతయమున, వసుదేవదప్పడావనిత దగ్గరికి, వెనజేరిరాజూచివెలవెలబోయి ? తనతండ్రిసన్నిధిదగువిప్రుడనుచు తనలానదెలిసియత్తరిచూడవెరచి, యెనసీవవగలతొనిలచూచుచుండ , గను గొనిదమయంతిగామవరిచునను , దలచియూచిప్రొడుతరలాక్షిగంపికలగిసన్నీళ్ళలాకమలినబోలి, జలధరంబులలోనశశిరేఖబోలి ; మలివాంబరములానమణియునుబోలి, చనినధూమావృతశ్వాతికబోలి, యోచంద్రవదనయిందున్నా వెనివు , రాచపుట్టుకపుట్టిరాయిడిబడితేదమయంతివినుమునిధివుడెందుబోయె

= కదమయంతితనతండ్రిపురంబుజేరుట. =

మముబనైమీతండి మహియెల్లవెదుక , ననుడుబెరెలుగెత్తి యాదమయంతి తనమొగంబునచీతగజేర్చియేడ్వ - వినికలంగినునందవేవగదదలి, దననిదగ్గర కేగివయ్యంబలికె , మనప్రభురాణియెముకోతానితెలియ . దెనలేనిదీనతనె చ్చుచునున్న, దొకభూమరునిచూచియుడుగకననిన , నకలంకగతతోడనారా జమాత - గ్రకుగనవచ్చియాకానాలలామ, నకుగనజేర్చియారార్చివాక్రచ్చి యచ్చుకునున్నబ్రాహ్మణునిలోకించి యచ్చుపలాక్షియిల్లెల్లకోకింప , నిటుకుబిన్నినవారలెవ్వరుమిమ్ము , తటుకునిపుడంతయుజెప్పుమనిని, వినివసుదేవుడా వెలిదివీక్షించి-మనముననలదియామగువకిట్లనియె- వినుమువిదర్భభూపతిపురోహితుడ- ననురక్తివసుదేవుడనుపేరువాడ- నిరజవదనయాన్యపశేఖరునకు - కూర్చిపుక్రమకుగవదమయంతి - యనుపేరుగలిగినయలినిలవేసి - కనకశోభనగాక్రకంజాతినేలి- నలునిపట్టపురాణినియకీంవాణి- విలసితికల్యాణివిమలాబ్జపాణి- పూర్వకమకమ్మువపుషగరేంద్రునకు- సర్వమహారాజ్యసంపదలెల్ల- జూదంబులోనోడినువతితోనలును - మోదంబుదప్పియిమ్ములకొనకరగె.

సనువాతావినిమమ్మసరసిరమ్మచు - నిచెట్టిముడుమేమునందందవెదకి - యె
 చ్చటగానగ నేముచింతించి - యెచ్చటగనుగొంటిమీదమయంతి - ననిచెప్పినవారి
 నద్గించికరుణ - గనుగొనిదమయంతికాగటజేర్చి - యారాజువాతయెట్లునియెడ్వ
 దొడగె - ధారుణీశ్వరువాసితల్లడింపుచును - పడతినివేట్టిబాధలబొందిన - వా-
 లుడమిరేడకెడబోయినాడమ్మా - యెలవాగయెంటిగాయెట్లుకల్పింపి - ఇల
 యేడుదీపులనేలుభూపతికి - తరుణివయిభటువంటితగనివేషంబు - ధరియింపవ
 లళెనాతల్లిరోసిను - నవనిలోపాపాత్మరాలనుగాన - కవబాసినట్టిదుఃఖము
 జూడవలసె - నాతల్లివాయమ్మనామద్దుచిలర - యితెరంగెల్లనాకెరుగింపక
 ప్పు - జేలదాచితివినిన్నెరుగుజేల్లిపోలిం - నీవునాత్రిప్రిసీను - నీదుతల్లియునే
 వొకరతల్లినిజ్డలము - తల్లినికెవినతల్లినినుమ్మ - చెప్పవేయటకువచ్చిన తెరంగని
 ని - యప్పుడుదమయంతియొకటిట్లనియె - ధరయెల్లనోడినాధవుడును నెను -
 యురుతరాటపులకునొగిపోవుచుండ - పడతికట్టువుట్టు - బుడతలులేతెంచి యె
 వేగగయికోనియరిగెనంతటను - నాకొకకొంగుఘనాధు - డుగట్టికోకలబు
 తోనొకర - శూన్యగేహంబు - జేరితిమటనద్రజెందిననన్ను - తేరివారగాజుచి
 ధృతీదిగనాడి - నాపతిభూపతినాపాడుజూడ - నొపకనాచీరవొకకొంతచించి
 తానదిగట్టుకతలగినలేచి - నానాధునేచటగానకసరస్వముల - పడగాభాధల
 బడిసిగ్గుకొంత - విచువకనైరంధ్రీవేషంబుదాల్చి - నీతోడజెప్పకనేగొల్చియుం
 డి - భూతలాధిపుడెందుబోయెనోయెరుగ - కనకాంగిమమ్మకులయేవదొడ
 గెననవుడువగచిమున్నకరటాయవరు - బొందనిబాధలబొందితేయనుచు మం
 దయానకువేగమణిభూషణములు - కనకవస్త్రములూసంగదలంచిసిను - పెని
 మిటినేనింకవెదకబంచెదను - చెకొనియప్పుడిచీరధరింపు - శోకంబుకలదన్న
 మందరిజూచి - చిరునవ్వునవ్వియించిగురాటబూడి - యరువారతనశోకమదిలి
 ఇట్లనియె - నాసరివారిలోనగుబాటుగాగ - నీసొంముధరియింపనెట్లొప్పుదాన -
 పతిసరస్వంబునబాసీయేతెంచి - యతివేడకపాఖ్యంబులందెనటచు - నవని
 జడనావళినన్నాడుకొనిరె - యివియెలనాజీవితేకుండులేని - జెరుకపాఖ్యములే
 లవేడుకలేల - యివవంకలిలకుండుప్పదయేశ్వరుండు - నాపాలిదైవంబునా
 ప్రాణపదము - నాపెంపునాసొంపునామట్టుకొంము - నామేనుచెలికాడునా
 వోముఫలము - నామెచ్చుకలరాజునన్నెలురాజు - ననుగూడియుండెడువాటికి
 సౌఖ్య - మనుభవించెదగాకనవ్వానేజేల - ననవుండుదమయంతి - ట్లూరికె - చిత
 నయునకెరుగించితద్దయభక్తి - వసుదేవముఖ్యులవరుసబూజించి - పనదలబం
 గారుపల్లకినుంచి - తామరసాషీనితగువారిగూర్చి - భీముపురికినంపినబొయిజే
 రి - నలిసాషీయప్పుడానగరిలోపలను - కలవరింపుచువేగపల్లకిడిగి - ననతెండ్రి

పదములకప్పుకాల్చి - ఘనమైనశోకాగ్నిగాగుచునుండ - గల్గివేగమెవచ్చిత
నయతోవగవు - వెల్లువమునెగియాలెడియుల్లరియెప్పట్టద్రుసిచెట్టబట్టియారీ
తికట్టుబట్టుయలలేకకలగితేతల్లి - నీతోటివారెల్లనెంచుడిబ్రతుక - నాతనీకీటువ్రా
సెనాపద్మభవుడు - యెద్దబిడ్డలులేకనుండెడినీకు - తద్దయకష్టంబుదారొకన
జేసె-తల్లిసేనటువంటి - తగనివేషంబులెల్లధరించినివెట్లోచ్చితమ్మ - సరసిజానన
భావసౌలభ్యంబు - యరులైలములనెట్టులంటివోయమ్మ - బహుశీసౌదనం
చారంబువిడిచి-వివినధూములనెట్టువిహరించితమ్మ - నెలతనీబంగారునిలయుము
ల్పిడిచి- ఇలపలుకాలలనెట్టుంటివమ్మ - చెలియనిచ్చుదవైసశయ్యలుడించీ? శి
లలపై నెట్టుపశించితవలము - నలినాక్షినీప్రాణనాధునిబాసియెలవాగయడవు
లనెట్టుంటివంబు - మగువనికైనచుగువలడించి - మృగసంఖ్యములనెట్టుముల
గితివంబు - నీరూపునిచూపునీసొంపుపెంపు - నీరాజ్యవిభవంబునేడెందుబోయె
నెలమినిబిడ్డలనిద్దరజూచి - వీలపించుచుండుమో వెలదియేవేళ - నలచుమో
కుడుతననగరంబుబాసి - పొలతితోకాననధూమికిపోయె - ననువాతకదెలి
నీమీయయ్యుభింతింత - యనరానిఘోరతోకాబ్దిలామునిగి - యున్నాడుకొలుపు
నకొక్కనాడరుగ - డన్నముదినదుమిండుదలచి - తనలోనితానుసంతా
పంబునొందు - ననియెడ్చిబిడ్డలనప్పడుప్పించి - తనయకొప్పించినదమయంతిద
నులు - పొనుపొందజేసియుబిడ్డలమీదగరిగెలలోపాలకయివడిగురిసె - ధరణి
కుసతియంతతనలోనెతాను - తనబిడ్డలనుజూచితనయన్నజూచి - పెనుకొన్న
వగలతోవిలపింపదొడగె - భూకాంతుడప్పడుపుత్రుండుదాను - శోకంబువా
రించినుతనాదరించి - వీలపడ్చెదవంబుననులూధిపుని - వీలీలనయిననుయిట
కురప్పింతు - ననిపుత్రివృత్తాంతమంశయునడిగి - వినియిట్టివగలజేవేగితేతల్లి -
యనిబాలవిలపించియారాజమాత - పనిచినపల్లకిభటులునుమగుడు-ననిచియావ
నుదేవునర్చించిమొక్కి - కనకవస్త్రములచ్చికుడుక్రిబలికె - ధరణినురేంద్ర
మీదయచేతపుత్రి - నరయంగగంటిమనవనిలోనింక - నలుడెందునిలిచియున్నా

==శివమయంతినలునియొద్దికివపులంబంపుట==

జొకొకాని - తెలియరాదింకనేతెరగుననైన - గొనకొనివెగకితోడొకనిరంబు
టంబు - నననిదిదమయంతియతనీకీట్లనియె - ధరణినిజకారయ్యోధ్యాపట్టణము
న - నరయంగబుంతుపలుకడనురాజుచెంత; నావిభుండాతీకనున్నాదామహా
త్ము - భావించిగుర్తింపవశముగాదెవరికందుకునొకయుపాయముదెలుపుదా
నకిపొందుగామీరలూపురమునకరిగి, యాబుంతుపర్జునియాప్తానమునకు, చేరి
యిట్లూమారిచెప్పదానలుడు - సత్యవ్రతుండుభూవక్రేశ్వరుండు, నశ్వోతధా
మికకుడైనధూవిభుడు; నిశ్శదానవిబోడినిభిరాధుఁడే? నుత్సృష్టమందుద

యాపరమూర్తిః? యట్టిమహావిషమమండలలో తరుణి? కట్టినవస్త్రంబుకడువే
గజించి, కొనిసిద్రబావకాఘోరదుఃఖముల | అనిచిపోదగు నెయ్యాయవిదన
టంచు, పలుకుడామాటకు బ్రతిమాటమీద, పలికిననాతనిభావంబుజూచి, చనుదె
న్పుడేనొక్క-చందంబుమీకు, వెనుక జెప్పదగాక వేంచేయుడనుచు, పలికిననప్పు
డాబ్రాహ్మణుండాత్మ , దలచినగతినయోధ్యాపురికిరిగి , సరగునరుతుప
=ఃపనుదేవుండనువిప్రుండయోధ్యకరుగుట.ః=

ర్హసభగాంచియొక్క - తరగునవానుదేవుడిట్లనియె, షీతినాథనలరాజుచే
సినజేత, వితతంబుగానొప్పువిభవంబుజేత, తనమేను తెలియకదా యతోజూ
ద? మనురక్షితోనాడియన్నియునోడి? యడవికిదనియటునొక్కచోట, పడతి
నిద్రింపంగమైనన్నకోక , సగముచించుకొనియెచ్చటికేగినాడొ , షగవాని
గతినెడబాయరాదనక, ఘోరకానలలోనకులకాంతవిడిచి? పారిపోయ్యేదే
టిపారుషంబిలను, తరలాషీతనకేమితగాప్పువించె, నురుదుగకభూములను
నిలచిపోవుటకు, నలుడిట్టిపాపంబునకుబూనుననుదుతోలుతనెరింగినతోయ్యలి
నియ్య? దలచునేమాభీమధరణిశ్వరుండు; వలనొప్పుతనవంటివాడివిధంబు, జే
సిననికనేమిసేయంగవచ్చు, వాసవాదులనెల్లవలదంచుతన్ను; కోరిపెండ్లాడిన
కువలయగంధినిరీతిసేయంగనిదికార్యమగునె, విడిచిపోదలచినవెలదిదోడ్కొ
నుచు! తడయకనాలేమతల్లియిల్లేచ్చి, పోవలెగాకనిపొలిగిగావించిపోవచ్చునే
యల్పబుద్ధిచింతించి | సెనిమిటివమిథంచు ప్రియరాలితప్పు , అనపరాధిని
వీడనగునెరాసుతను , దైవయత్నంబుదమయంతిదేవి | వావిరితమతల్లివా
రియిల్లేరె - వెలదినియడవిలోఁడిచితి ననుచు! తలచకనున్నాడుతపసిచంద
మున, కటకటామదిరాయిగాజేసికొనుచు, నెటనున్నవాడొకొయెరుంగంగనే
ర, మవనిలోగలిగినయట్టిదేశంబు , అవలీలగాగమేరనివచ్చితిమి , ఖలుడయ
నకామనికానలోవిడిచి, తలగునేమార్చినతరుణినిబాసి , తెలియకనున్నాడు
ధీరత్వమునను , యేలనాగదినముక్కయేడుగాదన్న, తలచివతింపుదుతల
చుచున్నదియు. తలదండ్రులొంటితాపంబుజూచి! ఘోరదుఃఖంబునగుండ
చున్నారు , కారుగ్యజలనిధిగాంభీర్యకలితు? జేరితినునాడొయట్టియాపదల
భోదనునెచ్చటబొందుచున్నాడొ | యనియనతమలోననడలుచునుండ! వినిర
తుపాణంబువీక్షించిషలికె! దారుణినురులారతడయకనిట్లు! దూరంగతగద
నినోకామదానలుడు | షీతిలోనతాముజెసినపాతకంబు | వెతలబెట్టకపొద
విస్త్రపునంబున! నూరకమీరేలనూరూరుదిరిగి | యారీతివెరుకంగనేలమీకనుచు
కిరమొప్పవలుసిభాగ్యమునజేసి! తరలాషీతనుతల్లితండ్రులజేరె! నడయొక్క
పేనాలుకాతనకేమి ! వినుదుడెందులకనవినించుటకు! జనుదెంచుగ

కయేనాదమునైన । చనుమమీరనియాచందనంతయును । వినిచాహుకుడు
 నన్నివిప్రులకనియె । పనికడితనకింతపనిలేనియట్లు । తనుమోవనియ్యకతానా
 క్కామాట । ననుగు నబుద్ధితోనప్పుడిట్లనియె । నలునిగుణంబులునలిపాయితా
 డి । తెలిసియు తెలియని తెరగునట్లు । జననాధచందులనభలకుమింము । పనిచి
 దూరించెను పాటియేతనకు । పతివల్ల సేరమిచ్చాప్తించియున్న । సతితనయాత్మ
 లానైరించెనేని । ఇహపరసౌఖ్యంబులింతిగలుగు ! మహిమీదననిమహామానం
 ద్రులెల్ల । నిట్టిపదముడించిఇంతియత్తేను । రట్టుసేయింతురా రాజులయొ
 ద్ద । ననియెప్పుడామాటలాడినవానికనుగొనినవృద్ధుకడువేగవరలి । రమణవిద

==* నిప్రులమగలివిదభావ ప్రరంబునకేతెంచుట.*==

భావరంబున రిగి । దనుచుంతిగనుగొనితగనిట్లులనిరి । వినవంతుధరనెల్లవెదకు
 జమరలి । చనుదెంచిబుంతుపంజానభగాంచితువుడు । దొరసిని పాధునిదూర
 నచ్చటను । కరకునల్లనిరూపును మైవాడుకడుభయంకరమైనకన్నులవాడు
 తడయకగొప్పదంతంబులవాడు । సరసతముగురుమీసంబులవాడు । చిరుకవ
 స్త్రయాలజేతజెలువైనవాడు । వెడుదయాశిరమునవెలుగొండువాడు । బడలు
 ముతేత్రనిసలుకులవాడు । మముజూవిజూచియామానవేక్యరుని । క్రమమెరుం
 గకధరాకాంతులసభలి । సీరిదిదూరంగనిదియుక్తమగునే । యారాజనదనఘో
 రాటవిలోన । నడలుచుండగనాతడచియాడలేక । విడిచిపొయిమీరుచెట్రి
 సేయుదురే । పతివల్ల సేరమిచ్చాప్తించి తువుడు । సతితనయాత్మలానైరించెనేని ।
 ఇహపరసౌఖ్యంబులింతిగలుగు ! మహిమీదననిమహామానంద్రులెల్ల । నిట్టిపద
 ముడించిఇంతియత్తేను । రట్టుసేయింతురే రాజులయొద్ద । ననిపలికిరిమా
 టలాడకనుండె । వినివచ్చి ముట్టయొద్దిగమొకోయిన । సతడైనలార్చికుడని బ్రం
 తియెరిగి । హితబుద్ధితనతండెట్లనిపలికె । సతడేప్రాణేశుడందుకెంతైన ।
 ==*దనయంతింతక్రితోతనకురెండవ స్వయంచరమనలనికిజెప్పుచునుట.*==
 మదిలానరాకనుమానంబులేదు । రమణతోనాశనిరప్పించినొక్క । క్రమమే
 గుంగించెదగలిసేయకుడిరసరూపంబునవిధుడించురాడు । సరసతమలనిధూ
 జక్రకంతయును । యారసేయెక్కడగానకాత్మబసీవుడు । పగునరెడవస్వ
 యంతవమనివు - ధారుణిలానయోధ్యాపురీశునికు - వారుధిగాజెప్పవలసి
 తోగూడు । చనుదెంచునాధుడేదందముననయినననవుడుయి । కార్యమవుననిమ
 చ్చి । పరుసతోతనచంద్రివరులకుజెప్పి - యరుజ్ఞగావారలయనుచుతివడసి
 *మదేవురప్పించివడుధీశుడనియె । వినువకయోధ్యకుజేంజేసిమీరు । పపుడెరం
 గులగాచిపొకించియూచి । నలవహీపాల్వనినయముగావెడుక । బుట్టించియె
 క్కడబొడగానలేక । తత్తునుమాచవయను వచమయంతికివుడు । పరుసరెడవ

స్వయంవరమునిభీమ! నరపతిచాటించిచాడరిచెప్పి! వసుదేందుకడబుడికనమున
ననిన-వినిబ్రాంహణోత్తముల్వేగబోయి - పరగంగనాబుంతుపర్వనిగాంచి
సరగనిట్లపరియోజగతీశవినుము! నలమహీశ్వరునిపానాశేశములను - తెలి

==శ్లో దమయంతిరెండవ స్వయంవరము. *==

యంగ వెళకెయ్యె దెసగానలేక - గురువులగునుమహిగూర్చిందనకు చరుసరెండ
వస్వయంవరముగావించె - యామీశమాభిమధూపాలకుండు - భీమంతులగు
సర్వజేశాధిపతుల - సారదిపిల్వంగధూనులనుబంపె - ఊరనియ్యార్యం
బుమికెనుగింప - వచ్చితిమీస్వయంవరమునకీప్తు - డచ్చుగావేంచెయ్యుడనిచెప్పి
వారు - సరలివేవేగవదభాశాపురంబు - పరతెంచెరంతనాగ్రాంహణమాటని
నివేగబుంతుమగావిభుడుబాహుకుని - గనినీటిబాచియ్యార్యమంతయెను -
తెలియంగవింటిచెతెరగొప్పనివీయ - తెలియంగవలయుగాదెగతేమియు
యరదంబునకుమంచి యెశ్వరత్నముల - తెరగొప్పనవలించి తిమ్మసోన్ననిన
సరగబాహుకుడశ్వశౌలకునరిగి - సరిలేమీటియెశ్వంబులనరదు - నదియరి
పాష్టేకాయుడయ్యెడనుండి - యురుతరయ్యె శ్రిహాహునికట్టనియె - నీదియె
మిహాహుకయ్యపుమున్నశ్వ! హృదయమెరింగిసీవేణసేమరుదు - నవభూమి
హుమండనకట్టనియె - విసవగాయెకవంతవిశ్వంబులనిన - నలరాజుసైధికు
నరజూయికుండు - కలవిలేకొన్నికారులుకలికి - కినినభూమిలత్రునివిదూవం
గదగుని - ముదితాత్మ్యుడనికట్టికొప్పించివాని - నిలబొనవలసంగనెలనటంచు - త
లచియ్యగ్నదయ్యెనవదయంతికిపుడు - చరుసరెండవస్వయంవరముగావించె
బారిప-ల-రాజుబాపుచున్నారు-మనరాజుబోవంగమయిరాగదలచి - మనరం
మనతురంగములసేవకరచి - సవరింపుమన్నను సవరింపనలడు - విజకుడయి
బాహుకుండను నామంబువహించియ్యుండెను ననునతోపాష్టేక

యందుతాను నలమహారాజుండుననినెట్టెను.

యంతడువెడదకన్నీరు- దొర్లగనాచాహంకురొట్టెలనియె- నరలోకమేలుడై
ననలమహీశ్వరున - కకరటానిట్టిమహావహానంబు-తగి-రక-చొల్లర్చరణిలోనిం
దు - కేమిసేయగవచ్చునెవ్వరికయిన-వామహిమ్యవశయెందరిగనోకాక- నత
నినంబునవారికకరటాన్ని - తలనొందగశేశేవిధియాయతాడు - విను
ముశేప్పేదనాదువృత్తాంతమెల్ల-నెవయంగనలుమున్నెలినపామి - క్షితిశలాది
పుతెల్లసేవింపదనరు- నతనికిసారథినయ్యున్నవాడ- నతనుబాదలవాడునట్టి
కాలమున - నతనిబిడ్డలను భీమావనీశ్వరుని-కడసల్పిధూపతిగానంగలేక- కడు
దుఃఖపడుచునికరడనున్నవాడ - ననిపుండుయామాటకాత్యలోకగచివెనుకొ
నికలియట్లు కేధింపనశడు- కనునజేసెడిమాటలేనిటికి- ననుచుపాష్టేకాయ

౧౪ నలవరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - పంచమభాగము.

సనత్కుదూరాచి - యనిలవేగముగల్గినట్టిగుఱములకొనివచ్చి యాదిశ్యకోటి
వేదము - గలయరదంబులగ్రకురవగట్టి - పొలుపుమీరినట్లెక్రములునవరించి
నకలాయుధంబులసరసతీనిచ్చి - యొకలంకనుహేమ నిట్లాయత్తపరచిభరణి
కుంకు దెల్పితద్దయుమెచ్చి - యరుదెంచియప్పుడాయరదంబుజూచి - చతురం
గబలములసంఖ్యమై గొలువ - ననివేడగరధమెక్కియావాహంకుండు - నర

==జిహ్వాహంకుండురధంబునకుబడుగు గుర్రంబులంగట్టితోలుట.==

దంబునడపింపనరుగుదునునడుచు - నరదమెక్కింతయునటపోకనిలిచె - నదచూ
చివాహంకునదలించిస్మపం - యిదియేమివాహంక యాఱుశ్వత్సదయ - మ
డుంగరెరుగుమనెనెట్టియట్టి - బడుగుఱు కొలనపకరచికట్టితివి - నడుచునే
శతయోజనంబుల - దేశమెడమభీమునిపురికిపురంబునకు - ననపుడుభూవా
ధయెత్తరత్తుంబు - వనితవేగంబుననరిగెజూచాడు - మినుదస్త్రశిఖిసేగకము
స్సేమనమనవిదభాకుమరిపోతమనుడు - తరిమినారధమెగూళిలమెల్లవడక -
నరిగెఘోరాటలినధికదూరంబు - నీధంగినారధంబేగడిచోట నాభూమిపా

==జిబుతుపగ్గునియత్తరియంబునేలాబడుట.==

లకుచాత్మోత్తనీ - మిలమిదబడుటయొట్లనేసిధుడు - నిలుపువాహంకతే
రుగిమిషయాత్రంబు - నవనిపైయుత్తరీయమువారిపడియె. తివిరిసివనియెనితె
చ్చియుండునిన - నవ్వివాహంకుడుభూగధునిజూచి - యెవ్వధీచేలమేనెట్లెట్టి
యొమ్మనురువేగముననొకయోజనదూర - మరిగితముత్తరీయముచిక్కు - పెట్టు
లనిపటగచునురధమనిలవేగమున - తనుచానెమెచ్చుచుతరమొచునుండె - నరసి
భూసతివానినాశ్వతోమెచ్చి - యరిదివాహంకయిదియనుచునెట్లనియె - విశ్వం
బులోపలవెలుగొండునట్టు - లశ్వలక్షణములకిధిపతినిపు - నెక్కింబునామాట
నీవంటివాని - నెక్కిడకనివినియెరుగమెన్నడును - కరమధికతోతురగంబులర
ధము - నెరిగియామమథంబునరుగలేనై - నిరుదైనవాకునియెత్వలక్షణము - నె
రుగింపునీకోకెరుగింతుచూడు - మల్లకేమిందరనతిరవ్వుమైన - పల్లవంబుల
చేతప్రబలినయొక్క - తాడిమానున్నదిచాలిలోరెండు - కూడియున్నవిపెద్ద
కొంమలందొక్క - కొంమకునులేసికోమ్మలుగలవు. కొంమకొంమకుపువ్వు
గుత్తులురెండు, వెలుగుచున్నవిచానివేళ్ళయెడనురు. లలరుచున్నవిచానియమ
లపత్రములువెళువుగలదైగవెలుగుచున్నయె - పలములుకొంమకుపదివేలుగలు
గునదీజూచినమ్మనేనవనిరుహముల - శృంగయందెరుంగుదునీవిద్యనికు - వినుపిం
తునాకునీవిద్యయెసంగు - మనవుండువెరగండియావాహంకుండు - నరదంబుడి
గ్గిదయ్యనతాడిమాకునరయంగనలవిధుండవటికినియె - దనయరధంబులు
తుపలుకడబపోలుకొనుచునరుగుదునుండెనలావసీనాధు, చాతాటిచెంతకు

నతివేగమరిగి- భూతలాధీశుడప్పుడుచెప్పినట్లు, లుండంగనంతయునొసరంగ
జూచినిండువేడుకలతోడనిలుచున్నంతధరణీతలేకునియలవాడు మాముగరచి
నవిషమెల్లగలయంగబర్వి - కడగియొత్తంతకుకమలింపనలని ; యొడలులాప
లనుండనొరుదలేక, బాళుకుబాళుకునరక్తమునుగ్రుక్కకొనుచు, నలరాజు

==* నలరాజుకుశనైశ్చరుండు ప్రత్యక్షుంబగుట. *

ముందరనయముగానిలిచి, కరములుముకుళించికనియిట్లులనియె, వగనాడవం
ద్రయోనలనూనవేంద్ర, యలనాడునన్నుగాదని దయచేంతవలనోపువరియిం
పవచ్చుచాచునచు, నెరుగకనినుబట్టియంతగాలంబు, కరికరిజేసితిగర్వంబు
తోడ, నీసత్యసంపదసెంమిలోనాడు-వాసవుండప్పుడేవదేకంచెప్పె, నవసిత
లేకనేనయియునుదినక-కుదలయాక్షినినిన్నుఘోరబవులకు, నెడబాసిచొరరా
నియిడుములబడసి, కడువిప్పుజేసితికరుణేంపునన్ను, దడువిపత్రికతాధమకమిం
త్రైగి, నెరుగకమియుబట్టియంతజేసితిని, ధరణీతలేకయితప్పులుమరచి, కరుణం
పజేనన్నకమలాపకులబ, సరసభినిస్సృసంపదకీర్తుడు! వేచినన్నభయంబు
జేడుచున్నాడ! నలనిపుటుంతుపణకానరనాధుడెంత? కలగుచుగాలంబుగడుపు
చునుండే, పెరిగియాదమయంతయీపువచ్చుటకు, వరుసరెండోస్వయంవరమ
నెలెలిపి, నయింతపునుచునియాశ్వరోనిడకు, మదిరాక్షిగ్రాకొనిమహితసంప
దబుదరుసతోవరుసతోనెప్పటికలెవచ్చు, నిన్నగరచినమాముచేగ్రాన్నకోక
ధరియించినప్పుడేతనరునిరూపువరమిత్తు; కడుగుమొదనుగ్గిశయ్యనెపుడనిరేడ
ప్పుకుఘవిసాగిమొగ్గికడుభక్తిమీరనాకలికిట్టులనియె కలిజేవసకలలొకముల
నివంటిబలవంతమయినదయవములేడుచెలియె, నదిగానలోకప్రయమననాపే
రు, విశితంబుగావించివిఖ్యాతిమించి, చిరకీర్తనానందంగజేసివరసి, కరుణతోని
యుసకారంబునకును, గడిగియేప్రత్యుసకారంబుజేతు? తడయకనిదియేనుతల

==* నలునకితనైశ్చరుండు వరంచెచ్చుట. *

వులోపల? మరువకదలతుసంమదముననొక్క? వరమిమ్ముయిదీనీకువరుసజె
ప్పెదను, వినుడిచారుజెనలోద్వివిభుండనుచు? ననుదలంచినాట్టివరులజేరకు
మి, సరసతమెపుడునాచరితమెవ్వారు-వరుసజెప్పుదురట్టివారిజేరకుమి, వర
భక్తిజేవినువారిజేరకుమి? పరమాస్థనాసినజేరకుమి, నుసలకెప్పుడుతాడి
మానుననిపు, వసియింపుచుండుమీవరముదక్కగను, వరుసతోనింకొక్క-వ
రమొల్లనిపుడు, కరుణాత్మనీపాదకమలంబులా, యనపుమధూనాధయాలా
గజేతు- ననితాడిగ్రానుననాకలినిలిచె - మనుజేశయాత్రాడిగ్రానునినెప్పు
డొనంగరాకలియుండుటజేసి, ధరణీసురులబాచితోలగిబోవుదురు - సరసా
ధుడేనయానలునిమేనెల-చులకనెయుండుటకుచొప్పుంబునొది కలికిమొట్టి-

యనుజ్ఞగొనిమరలి. యాబుతుపాణినియరదంబునెక్కి - యారనిజచ్చిన
యాతాడిక్షాను. చందంబుజెప్పియాజననాధునేత - నందందతరుహృదయం
బునెరింగి - యరువారతనయశ్శహృదయంబునతని - తెరిగించియరదమాయ

=* నలుడువీదర్శపురంబుజేరుట. *

తముగానడిపి, పరువడివావిదర్శపురంబుజేరెత - కరుగంగనంతవారధధన్వనిని
దమయంతినినుచుమోదంబునజెంది- క్రమముననవహేమఖచితమైనట్టి- ఇనమై
నసౌధంబుగ్రహణననెక్కియనుపమగతివచ్చునరదంబుజాలి - యిట్టివేగంబు
నయీతేరునదన, గట్టిగానలమహిళాంతుడుగాక. నితరులచేతగానేవేర్పుల
నుచు- మతిలోనదలచిప్రేమంబులమున్ను- మునులానతిచ్చినమూడువత్సరము!
లనుపమగతిసేటికినివ్రూగాకనుయ్యె. ననితండ్రికడకుజయ్యెననేగుజెంచి! పని
బూనియాబుతుపాణినితేరుగడవగానూతుడైగాడ్చువేగముల. కడిగనియ
ల్లుడవచ్చుచున్నాడు. భోరనవెదురుగాబోయినీవిపుడు! వారకదోడొగ్గనివ
చ్చివారలకు! విడిచిబావుముటన్నవినిభీతున్నపతి. తడయకనపుడమాత్యగణం
బుతోడ! నెదులేగివారలనెలమిదోడొగ్గునుచు. విదితమైయెప్పినవిడిచిబావు
టయు- బుతుపాణిగడస్పదారూఢమోదమనవితతసంపదనొప్పువిడిచినిడిగి
యెంభీముడంతటవచ్చిప్రియితనూజాన్గ! కామాటతెరుగింపనతివమోదించి! త

=* దమయంతినలునియొద్దకు తనచెలికత్రైలంబుంపుట. *

నచెలికత్రైలతప్పకచూచి! చనిమరుబుతుపాణిసారధిగాంచి! నలినాక్షులా
రనానాయకుగడకుడు - నలుడుదుర్వేషంబునముముగాదాల్చి- ఇనుజెంచెనీ
డకునెచ్చటనున్నవాడొ! పనిబూనిశతనికప్పకమీరువెదకి! కనిమాటలాడి
వేగమెరండటయ్యెచనిచినదలజాక్షులాబుతుపాణి! విడిచినిడిగియావెడరూ
పధరుని! పొడగానతనపుడెయింటివారి! గనుగొనియీధరాకాంతునియర
ద! మనురక్తినడపెడయతనచూపంబు. చూడవచ్చిగిమియాశూరుడెల్పోట!
వెనుకనున్నాడొవినుపింపుడనిన. వాడజెవరిటబుబండుచున్నాట. చూడ

=(* దమయంతిచెలికత్రైలనలునితోసంభాషించుట. *)=

పొండనినయానుబంతులుపోయి! వెడరూపధరుగాంచివికవికనవ్వి. తడయక
వారలాతనికిటులనిరి- యాయెడకేతెంచియెన్నివత్సరము. లాగునీవాచుమే
మందురుమున్ను- నలుడవుగివెయినరనానునొద్ద-నలమహినాధుడున్నాడం
చుజెప్పు. వినిభీతుభూపాలవిధుడుపుత్రకకు - వెనుపొందరెండవపండ్లకావిం
తు - ననుచునూరికనయోధ్యాపురీశునకు- వినుపించెనలమహీవిభుడువచ్చుట!
కు- నింతయేకానియేన్మవునకునైన - నింతయవినునంపడిస్వయంజరము-
నెట్టివేషముదాల్చియీరాజమాళ్ళి. నెట్టనగొలువగనీకేలనయ్యె- యటువం

టిరూత్రునీ కేలాగుగలిగె. తటుకుననిన్నుమాదమయింతివెగ - తోడుకరచ్చాం
దోడైంబెమమ్మ. వేడుకనిప్పుడు వేంచేయరయ్య-విపినంబులో గ్రవిదేచినము
దలు-విప్రులకుఃఖంబున జేచున్నదియు-చెలువెల్లదకి-నీశశువులిద్దరును. కలగు
చున్నారితోకంబుననివుడు - దమయంతిపడు ఘోరతాపమంతయును - క్రమ
ముతో జెప్పెదకరుణతో వినుము. కుడువకకట్టుక ఘోరములబడుచు నే విధి
పాదపద్మముల- తలపుచుదనలోనట్లడింపుచును-యెలమిసి రాకకు నెదురుచూ
చుచును- నున్నదిమీమానుయొక్క నాడైన-పన్నంబురుచిమీద నారగింపండుకొ
లువుననుండకగుండుచున్నాడు- తలపులలో పలనీవుదమయంతిసింపి-దలచకబిడ్డ
లదలచకనట్టి- బలువైసవిరసరూపముననున్నావు-రయముననుదినీవు రాంబు
సికొని - దయలేకనిట్లుండదగునయ్యనీకు - పడతికేరెండవపరిణయంబునను-న
డరభీముడుచెప్పెననితలంచకుమి- నీవురావలెనంచు నెలమినిరాజు- యావితీజె
ప్పించెనంతియకాని- కుతలేకనీమీదకోపంబుకాదు- హితవాంఛమావేంటనివు
డురంమనిన - వినిధరాకాంతుండువెలదులనవుడు- గనినవ్వి తెలియనిగతినిట్లు
బలికెతోపొండుచురియేటిబుద్ధులంమీకు - ప్రాపించెనుజూచిధృమవాంఛినా
రొ-నలుడునలురిడనినయముగానన్ను - పలికెదరిట్టిరూపంబుననలుడు- యెం
డు నేంట్లుడయించిశంబుగాదు - పొండింకనిండుండపోలదుమీకు - నలుడేద
నేనేడనాతినన్నేల- పిలువనంపెనునాడుపేరుబాహుకుడు- వాయుత్తమెంత
జేవంటలవాడ- వైయిండురునుపర్లునదుగుడుమీరు- నలుడులేడు-చుమీనలికా
క్షిదొరల- నెలమిలోపిలిపించెనిక నేటివలుడు- వానిదలంపగావలదింకనివుడు-
నానవేకనడేలగగరితవచ్చు- విపినంబులోపలవిడిచివవిధుని- నివుడేలదలచుమీ
యిందీవరాక్షి - యారాజవర్తనంబెల్లమీయింతి- యారసిరక్కన్ననటబోక
మీరువలనొప్పునిటకేలవచ్చితిరివుడు - బలవంతుడగురుతుపర్లువరించి - సం
జనుననుమీదందనగంధి - యెంతయుడుదినుఖించునుగాక - నీరితినగడుసే
యింపంగదగునెయోరాజముఖురారయారకనని - బలికెనీతప్పుపట్టుకుడింక-
నలుడునేగానిమీనాతిదగ్గరికి- నరుగుడుమీరన్నసతికెట్లనిరి- మరుగుగానిటు
వంటిమాటలుపల్కి- తలతురాయిటువంటితప్పులుమరుపు-సొలవకబిడ్డలమా
డంగవలచెనలుడగాదలచుమానకమీరలిట్లు - బలుకంగదగునయ్యపార్థివనా
ధ- బులుపర్లుకడమా-రురూపంబుతోడ- నతిజేడకసారధివైసివుకొల్చి- యు
న్నాటటుండును-యమిదతోమునులు- పన్నుగామున్న నేర్పడజెప్పించు- తో
లొల్పిగననందేతోజెప్పనతడు - చయ్యనమీరలిదృఢివచ్చుటకు - దమయంతి
వలదన్నబాసదివిక. ప్రముదితమిని నెపమ్మగల్పించి- యారుతుపర్లునిట
కురప్పించె - భూదేవీశ్వరనీకుతప్పయ్యెనదియు - నిరవాంఛదమయంతివచ్చ

యంబునీవు? సరిగియునిటువంటి యెడమాటలాడ- కలదంచుచెప్పియవ్వనిత
లుదరును - కలకంఠిదనుయంతికదకగుదెంచి- యతడు సెప్పినయట్టియాచరద
మెల్ల- సతివేడక-తోజెప్పనాదనుయంతి- యతడెవలుండనియ్యాళ్ళలో సరిగి-చు
తిలోనసంతోషమగ్నయైయెప్పు- డతివలజూచిమీనచ్చటికెగి , యతడువండి
నయట్టియన్నంబుకూర- లాకయింతగైకొనియొయ్యెవరండు- అకలంకమతితో
డననిచెప్పివంపె, వారలుదను దెంచివంటలవాని, బోరఁజూచియొత్తాళ్ళ
ఇల్లడు- వారకమరీసీవువండివయట్టి- గూరకూడాకొలుంతగొనిరచ్చుటంచు-ద
మయంతిమమబంబెదయ సేయమింత - విమలాశ్వనీమకీవేసారగూడ , దడ
= నలుడుతానువంటకంబొనర్చినపదార్థంబులదనుయంతియొద్దికింబులుట. =
రంగనలాడకాదన్ననునిన్ను ; విడువమీవేళనేవెరపునవైన, గట్టిగానినువట్టికడ
గిజూయింటి- కిట్టెగొంపోయెదమీకల్లగాడు- పడకులిగితిన్నుబలిగరటుం
చు-త్రుడమిలాడుకచి త్రమననుంబవలడు- పరగనీవునుమాకుజాబపుగాన-సర
సమాడితిమిముచ్చటదీరననుడు- చిరువత్సవవ్యుచచ్చిపైకెగిన్నె- పరమాన్న
మిడిమంచినసగలకూర - పెట్టివారలనెల్లబెదరించితిరును, నెట్టనడకు దెంచిని
రజాననలు- పరమాన్నకొకముఖభయమిహిసంగనిరుపురబిడ్డలకింతయొసంగి
పొరిపొరితానంతభుజియించిమచ్చి- తరుణులకొకయింతసగబుచిపెట్టి, పర
గనిగతిరుచిపాకంబెసేయ - తరుణులకైవలతరముగాదీర్చు- లెక్కడనేచ్చె
నొయిటువంటివంట- అక్క-జంబుగవ - డెవనీతలేను-డక్కటాఇటుల సేయం
గనాకలికి- తక్క-కమేదేమితప్పుజేసితియె యనిపలికొండు లరభుడువీరించి
పెనుపొందనిమీరుబిడ్డలనతని - కడకుదోడుఁసొండుగకుర-స-నిననడకులూ
సతితనూభవనువనూజ- నిరుపురనాతనియెడకు గొంపోవ- పరువడిబిడ్డలభా
వించిచూచి- జన - ధుడాళ్ళలోభాలచింకించి- యేనయంగబిడ్డలనేత్తిలాటెం

==నిలుడునదిడ్డల ముద్దులాడుట==

చీకెయకుర-నగదియించియాదలవీనిమిరి- చెక్కిలినొక్కి-చచ్చికముద్దుబెట్టి-తో
డలపైనిడుకొనిదుఃఖింపుచుండ- పడకునిట్లనిరి- యోచావనచరిత- యేమిటిక
చ్చెదవింతలోనీవు- వేమారునలమహీవిభుడును సేను - గాదంచుబిడ్డలగనుగొని
యిప్పుడావరంబునతెత్తికందందమిని - శోకింపుచున్నపుడునుభవమేమ,
ప్రాకటంబుగమిమ్ము!పార్థించి తెలియ - నగ్గినవలుడవేనిచెప్పరాదె; తడ
యంకయింతలోదానితేనిన్ను , నలుడనియెడగ సేనరచాధవంధ్ర, బలువైనివి
రిసరూపమాదాగ్నియంటి , తనపుడువారితోనాశదీర్చునయె వనజాత్యులార
యినాడువునాను, పెనుపొందనిగ్రహబిడ్డలుగలకునుగొని యిటునచ్చియూ
డునగ్గిరము- లాక-హనిడ్డలుగతివనుజూచి, పోయిదచ్చెనన్నుబోమాడనిప్పు

దేవయనీబిడ్డలనిద్రర దెలియ, గనుగొన్నయంతదుఃఖమువచ్చెనాకు; నీముద్దు
 బిడ్డలనెత్తుకమీరు, తామసింపకపొండుతల్లిదగ్గరికి - ననినబిడ్డలగొంచునా
 యిందుముఖులు- చనిచనిదమయంతిసంగడినిల్చి-యతడుబిడ్డలజూచియాత్మలో
 నప్పు- డతిదుఃఖమొందినయతమటదెలుప- వినితండ్రినచటికివేగరప్పించి-యెన
 యంగదమయంతియిట్లునిపలికె- నావిధుచందమంతయుతలోదరులు- భావించి
 యప్పుడుపరతెంచివారు (ప్రియమొప్పునాతనిబిలుపింపుమనిన - రయముననా
 భీమరాజేయ)దొక్క - ధరణీసురునినిల్చితగగారవించి - పరువడినారుతు
 పలుకనికడకు- జనితనీరధపారధిజాడ-ననుర క్రిబట్టిభీమావనీశ్వరుడు- వెల
 యనీకెరిగి- చివెడరూపుడధని - సలరంగదోడితెమ్మనేననిపలికి - యతనియను
 జ్ఞనాతనియిచ్చటికి - నతివేగనోడితెంపనినయాచివు - జరిగియనరపతికన్వి
 ధంబెల్ల- వోవొప్పడలిపిపనిరుడు- లుక-డిదియేమిచిత్రమోనెరుగంగగా
 దు - పదపడిరెండవపరిణయంబుచు - బిలిపించెనన్నగీభీమభూపాలు- డెల
 మిభూపాలులెవ్వరించురారైరి | యనిపల్కె-బాహుకునవుడురప్పించి- పెను
 పొందభీముండుపిఱపింపెనిన్ను - సరగుణపొయియచ్చటికార్యమెల్ల- నేదిరి
 వ్వునభూసులేశునివెంట- జనియేభీమునిజాడసంతృప్తుడగుచు- పనిబూనినవధ
 భూపాలశేఖరుడు- సరగుననాభీజననాయకుండు- పరితెంచియటనొక్క
 బంగారుపీట- పెట్టించియాతనివిగికొగలించి-పట్టికూర్పుండుముపాధికవయని
 న- వినినవ్యభీమభూవిభూజాచినబడు- ఘనమైనదొరవులోకముననివిప్పు- డొ
 కరాజుగొప్పినయూడిగంబేను - అకలంకమైనసింహాసనంబెక్క - వసుధీశని
 యంతవానికిగాక - పొసగునేనావంటివుణ్ణహీనునకు- నింపుతోమీరునన్నిప్పు
 డపిల్వ- సంపినపనియెల్లనానతీవలయు- ననిపలుక-చుండగానాదమయంతి- చ
 నుచెంచియాతనిచందంబుజూచి- యరుగందికుందిహఃయనియేడ్చుచుండ- ధరణీ
 తలేశుడాదమయంతిజూచి- యందివరాజీనీవేలయేడ్చెదవు- పొందుగానీభీమ
 భూపతినికు - భావింపరెండవపరిణయంబివుడు - గావించునింతలాకళవళప
 డుచు- కలగంగ సేలభూకాంతులందరును- వలనొప్పనిచటికివచ్చుచున్నారు-జ
 లజాజీనీపడిరిపోవునతని- యలరంగమరిపెండ్లియాడుదుగాక- నాడరణ్యం
 బులునలుడునిన్నొంటి - విడిచిననీకునావిధునపొందేల- ననినీష్టురోక్తులనాడిన
 మాట | వినిభీముడాతనివీక్షించిపలికె - భూమీశ నేనంతబుద్ధిహీనుడనె-యీ
 మాటనుడువనిన్నిటకురప్పింప- వలెనీనేనిట్టిదుర్వాతకబలిక-తిని- సలహహీనా
 యకననుదయజూడు- మనివేడుచుండనయ్యవనికుడనియె- ననునలుండనిపల్కె-
 న్యాయమానీకు- సెరుగవేనలునినివిప్పుడుద్రమనీ- మరిపల్కె-చున్నావుమాన
 వాధీక- పోపొండు పెద్దలై బుద్ధులులేవేనివుక్తి-యెగనీసిలాభిమవేణి-ననుబెండ్లి

యాడేనేనలిగేగిమున్ను - యెనయనివేగతినిచ్చితివిట్లు - బలువై నవికృతరూప
 ముఖలవానికలరంగ నాకును వాదమయ్యెంతి - నకబలిరదమయ్యెంతినవృద్ధజూచి
 వదనాక్షీననునీవుదరియించినావె - తనపతి నెరుగనితరనియ్యగలదె - ననునలుం
 డనిపలకనగ రెహోకముల - కనకాంగినలుడనేకాదనిపలక - వినిదమయ్యెంతియా
 నిభాజేరవచ్చి యతడుగట్టినయట్టియాకోకజూచి మతినితడేతనమగడనియ్యెరి
 గి పనువునునలమహీపాలునిపాద వనరూపంబులమీదవ్రాలియేడ్చుచునురూ
 పకందర్పయ్యారూపంబునీకు పొప్తిచెనేనేటిపాపమెట్టినియ్యె? నీరూపవి
 భవంబువిదిలాపంబు, నీరాజతేజంబునీప్రతాపంబు, నీరాద్యభోగంబునీమహా
 త్వంబు, నీరసికత్వంబునీరాజపంబు; నెక్కడబోయెనోయెక్కడనగగె? నెక్క
 డదాచితివి నకులాధీశ, యనియసిశోకింపవలెమహివిభుడు! తనదేవికోకమంత
 యుజూడలేక | నెలుగైహియనియేడ్చేనేడ్చుటయు, తలకొనిదమయ్యెంతిత
 ల్లియ్యెంతి, దమనుండుదాదులందరుమోకరారీతి, భ్రమననగనివిలాపము
 హిందనలుడు, తనకోకమడచియాదమయ్యెంతిజూచి, విసుకతిమాడనినిధమ
 యొనిన్ను? విపినభూములలోనుండిచిరాయినను, నివ్రలాధిపనులగువినరా
 నిమాట, పలుకవచ్చువెయ్యెంకపరిచియున్న, నిలలోనుయూమాటహీనంబు
 గాదెవావుడు భూవాధనాచిత్ర శుద్ధినీవెరుంగవే నేనునిన్నుకాదనుచుపలికి
 తినేనివాపంతంబువినుము, యెలమిసూసభాముయిందాదీనురలు, యన
 భూక్కులగుమునులీహరిహరబంహ, లినిబండులెరుగంగనిపువైపుంగ, నన
 లంబుజోడ్చెదననుడునలుండు, వినియెట్లుగావింపువైలనియటన్న? దమయ్యెంతి
 యాతల్లితండ్రుజూచి, క్రమముననలంబుగావింపుదనిన | వినిభీమభూపతివే
 వేగనమంత్రి జనులకొజ్జాపింపవయ్యెననాడు కనుగొనివారలకొజ్జమొందివగ
 వ! ననకగుండమును నెయ్యమునగావింపు భగవంతుడెడుపావకళఖలుజగ
 మెల్లగవెలుగవాశ్చర్యమైయైదైనప్పుడునప్పుడుదమయ్యెంతియా త్రేతకడకుతప్ప
 కివచ్చియాదహామనిగాంచి | దనపతిపాదపద్మములకుమొక్కి | ఘనభక్తిమీ
 రంగకరములుమొగిచి | శేరియిక్కిబదక్షిణగావచ్చి | నాదులకిదిబ్రమా
 గంబనీబలికే - మోపావకమహాత్మయోదయాంబోధి - శ్రీపతిపాక్షిగాజీవితే
 శునకు; తప్పినవాకురననుచిత్రమనకమోముననొప్పనీపనులనేనూహించితే
 ని? ప్రాకటంబుగనన్నుబట్టిదహింపు - లేకున్ననన్నుపాలింపువేయెంచు! చేలు
 వయవకలహంసజింకలవ్వకొలను! శలవొప్పచొచ్చినవడుపునచిచ్చు! జొచ్చిన
 దివినున్నసురులంబిజూచి యచ్చుగామరియపుడలరులవాన! లందందగురియిం
 పనత్పిదాయగ్నిచందమంతయుమానిచల్లనై యుండె! నావేళమోదించియా
 రమానిభుడు! వేవేగవులుగులవిభునిపెనెక్కి! కరములశంఖబ్రకంబులుదాల్చి

= *, నలచరిత్రమును రాజ్యములు జెందుట. (* =

యరముననిందరనుండుట గారు. వన్నెను పుట్టిమీరైచి నెన్నుట. తిన్నగా
కస్తూరితలకంటుదీర్చి - మిగతంబులు విడిచివేసి - అకలంకమునను
యంబగుకీర్తిలులు, నవరవివేద స్వేదావళిలులు పెట్టి - యిదిరళివ్యవహార
ములుధరించి - ఇంద్రునిదేవతలై మోదముల - సాంకృతికములు పార్వ
ములనేతేత. వనజాననుండుకయికారంబు నేయి - నివళండులయ్యలై యరుచి
శ్వకములను - రయిగతివడిరిబరాబరుతే నేయి - నయియిగాతంబురువారచాచు
లును - పంథగింపుడు మేటిపాటలుబాడ - వింతగావడి నేలవెలుడుగాల్చి - సనక
సనందనుతీ సనుతి నేయి - ననురక్తితోధవళాతవస్త్రములు - పనియూనివేంటి
కృతులుగ్రహించ - చనుదేరకంకరచనులు నేమింప - కారుణ్యములనీగతివచ్చిని
వధ - భారుణిపతిప్రతక్షమైనిది - నిలిచినగనుగొని వెంటుదిసలుండు - చిలగిచే
తులు మోక్షీశీపారికనీయ - జయప్రండరీకాక్షజయరమాపత - జలనైశ్యకుల
శిక్షజయభక్తరక్ష - జయకరుణాపాంగజయమోనిసంగ - జయసురవినుతాం
గజయపాపభాగ - జయసకలధారజయశీతాపారజయనన్యస్యంగార - జయ
మహాధారి - మునుండునుండు - ముగిరి - టియెందు - జయలందునీ రేయిజ
గములయందు - నగమయిండుకానములందు - నిగమయిండు పానీయ
ములందు - కడులునందుపాగరములయందు - కడులుమ్రోసియందుకమలారి
యందు - సర్వకాస్త్రములందు సర్వంబునందు - సర్వయము శరైసంపరింపు
దువు - గాత్రుననీపాదకతులముల్నకు - నేవింపగాదయి నేనీదివిపుడు | కరు
ణాత్మకాచుభాగ్యంబునమీరు - చిలిలనన్నరీక్షింపంగవలచి - వేడుకలరం
గవేంచేసిసారు - పోడిమి నేమహాప్రణయిండునయితి - కతులాక్షనాభాగ్యగరిమ
యెట్టిదియె - విమలతపంబెల్ల వెలయిభలించె - పనిసన్నుతులు నేయి నావిష్టు
మూర్తి - వినిసంతసించియావిధునక్షేపియె - నలరాజుని నెలమనముగానలేక
కలియంటిమింపింకకష్టమొందించె - కరికరిజేసెనుగర్వింబుచేత - వరనాథఘో
రకాననభూమిలోన - పడతీయరీపునుబడలికరకట - యడవులనే గోకంబుల
నయిన - నెలచరింపిడివేళనీమీదిభక్తి - మరవదుదయింపిమహిమచేనొప్పు
నట్టిగుణావతపట్టిసుశీల - నట్టిభక్తిగంగను నకరటానీపు - యాచిచ్చుచారుచాని
యెట్లుజూపినివి - యాచంద్రముభయిని సెరగనియెట్లు - భూవాధముననీకుభుజ
గవల్లభుడు - మానుగానిచ్చినుమహితాంబరంబు - ధరియించి నీరాపుతరుణికి
జూపు - కెనీనీపుగతునిగెల్గెరాజ్యంబు - సంపదకైకొనిజనులవాలింపు - మిం
పారనడుగునికేమంటయిని - నిచ్చెదననలుడిచ్చుపాంగి - యచ్చుగానెన్నుచు
ననియెత్తినకి సు - నెచ్చెదననలుడిచ్చుపాంగి - యచ్చుగానెన్నుచు
ననియెత్తినకి సు - నెచ్చెదననలుడిచ్చుపాంగి - యచ్చుగానెన్నుచు
ననియెత్తినకి సు - నెచ్చెదననలుడిచ్చుపాంగి - యచ్చుగానెన్నుచు

రాజ్య- సుఖములంతేబాలుమడతితోకూడ - సఖిలేశనినుగొల్పియలర్చు వెంటఁ
నేతెంతునీవరంబిచ్చిరక్షింపు. మోతంద్రియిండుండతోపనియాన - యనవుం
డుమోచించియానానుచేపు - డెకులాధిపువకునిట్లునపలికెడననాధచంద్రయా
జనలోకమేల్ల, ఘనతతోఁగిటకొంతకాలంబునెలు- మటుమీదనీవుస్వగాఢభో
గములు- తటుకునబొందెడుతరుణితోకూడ - లక్షదొకారనీలావణ్యమిత్రుడు
వీక్షింపవలెనన్నవినలంబువుడు- భుజగేద్రుడిచ్చినపుట్టుంబుగట్టి - నిజరూపు
ధరియించెనెందునలుండు - దివసుండిశోషింబేదేవదుండుభులు - భూమీద
గురిసెనుపువ్వులవాన - క్షీరసాగరపుత్రశృంగారగాత్రి - సారంగసభవేణి
సైకతతోఁజి - సకలజగన్మాతసద్గుణోపేత- శుకవాహనునితల్లిశుభకల్పవల్లి
యగునిందిరాజేవియాదయంతి- నగుమోముతోడమన్ననగాగిల్చి - తిలకిం
చినీదు పాతివ్రత్యమహీమ / కలకంఠీసకలలోకంబులను - నీవంటిగుణవతి
నిభిలలోకముల- నేవిధికనివినియెరుగ మెన్నడును - పెక్కుకాటంబులుప్రియు
డునీవు - మక్కువసకలసామ్రాజ్య- పయిభవములననుభవించుదుడట
మీదమీకు- ఘనలీలస్వగభోగములుబ్రాపించుచునీయూరడించిననాదయంతి
తి-మనమునహాపికందెమాధవుడుంత- ధరణీతలేశుని దయయొసినపుడు- కరుణ
నేదీవించికమలతోకూడ - హరపద్మజాతిమహాత్ములుగొల్ప- దరమూడితరమ
పదంబునకరిగె - సంకటనలుడుపూర్వకృతిబొంది - సంతసంబురనచ్చటను
న్నయట్టి- గురుగుణోన్నతుశలగురువువసిష్ట-వరభక్తివలగానివచ్చి- తెల్లగి
చి-వేవేలతెరగులవినుతులొనర్చి- సేవింపనలరికనిష్ఠుండిట్లునిజు- జలవాధనీన
త్యసంపదకలరి- ఘనతరంబగురమాకాంతుడేతెంచి- ప్రత్యక్షమజ్ఞానీభాగ్య
మూలమున- సత్యమేధమకంబుసత్యమేజనుము-సత్యమేపెన్నిదిసత్యమేబలిమి
సత్యంబుగలిగినదిబాలువెయ్యెల-చటుగానినీతికయభిలలోకముల- పటుతరం
బుగనిండిప్రబలెనుచరియు- వసుభలోమావంటివారికినెల్ల - వసుమతీహయక
వన్నెదెచ్చితివి- ఇదియొక్కటేబాలునీకమాటలేల - వెడలినవేడఁతోత్రుడు
రాధిపుని - నవలీలగెచ్చియాయవనియంతయును - ప్రవిమలగతతోడపాలింపు
మనీయె- నప్పుడుబుంతుపఞ్జడరుదెంచినలుని- తప్పకకనుగొనిధరసాగిమొ
కేర- యినకులాధీశనిన్నెరుగంగలేక- మునుకొనినీచేత్రముకులండిని- నీమ
హామహీమవర్ణింపనావంటిసామానుల్యగువారువాలరుధాత్రి - నీదివ్యమహీ
మచేసీరజోదరుని - పాదాబ్జములుమాచిప్రణతింపగలిగె - దనరనేపండునద
న్యండునయితిమునుజేతయాతప్పమన్నించినమ్మ - కరుణనిబంటుగాగావిశ్వా
సిన- సరనాధుడయినయానలచక్రవర్తిక - వెరవాప్రభుంతుపఞ్జవీక్షించిపలి
కె-ధరణీశకలినూయదగిలిసియెద్ద- నిలచినయూడేండ్లునెందుసౌఖ్యములు- కలి

నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము పంచమభాగము.

82

గించిబ్రోచితకరుణతోనన్ను - నీవుప్రణామంబునీవుధన్యదావు - కావుననినగొల్వగలిగెభాగ్యములు - వసుధీకనీవిందువచ్చుటజేసి - యనద్యశతోటిసూక్ష్మతభావటలు - కలితుడొహరిజూడకలిగెనతీతి - వెలసెసామాన్యంబవేవటన్న - వినిరుతుపట్టుండువిధునకుఁమొకిర - తనబలుంబునుగొనితపశ్రీరికిరిగె - దమయంతినికుమారుదనఁబహురార్చి - క్రమమునబొదలిసుఖంబుండీయంత - నలమహీపాలుడున్నతభక్తిమాను - తెలిపినరీపునివధింపగాదలచి - కరులురథంబులునునతురంగములు - దొరలుసామంతమంత్రులుభటులగొలువ - నాదిత్యసంతకానుగురథంబెక్కి - మోదంబుతోవాద్యములుపెక్కుఁమోయి - తనకేవినటనుంచితనవసిష్టు - ననురక్తివింపనతనితోగూడ - రయముననివధపురంబునకరిగి - నయముపువుమరసరనాదుగాంచి - ధారుణీవాధూడుతప్పకబలికె, బారూఢిమున్ననేచాకలిదేవు - మాయచేవోడితిమహియెల్లనికు - నాయతంబుగనిప్పుడట్టిజూదంబు - వాడుమనీవన్ననాతరిట్లనియె - రాడంగతగదిప్పుడాకలిదేవు - పనుజుతిలేకనలాధిపయనిన - వినినవ్విసలమహీవిధుడిట్టులనియె - తడయకనిపుజూడంబాడవేని - విడువుమురాజ్యంబు వేగజేయివుడు, కానున్నవాతోడకయ్యెమునర్చు - మాకలియిటకింక నరుదేరడనిన - నలునితోదొడరియంతటజూడమాడి - కలితోడులేదుభాగ్యమునేలవోడి - నగరంబునెడబాసివాతియిరాను, బొగలుచువుమర ధూపాలుడరిగె - నప్పుడుపాష్టేయిడయ్యెడకన్న - దొప్పుగాదనుచెంచియొగిగొల్చియుండె - వావసిష్టమునిండుడవుడుభూమరుల - రావించిభీషధూరమునికడకు - జనిమీరలిక్కిడివందమతయును - వినుపించిదమయంతివేవేగచెండు; జనుడంచుబంపినజగతీనురేంద్రు - లనురక్తితోబొయియావిదర్శెను, గనియదివినుపింపకెడుసంతసించి - యనఘాస్మినిపుత్రినంపించుటనిన - వినిభీషధూపతివేవేగతనదు - తనయునితోగూడతగురథంబెక్కి - నిద్దంపురత్నానిగనిగల్కలుగు - పెద్దపల్లకిలోనవిడ్డలతోడ, దమయంతినికుతోవితనవారుగొల్వ - రమణతోనివధపురంబునకరిగి, నలరాజుండ్రునినగరికిబోయె - నలరుచునంతలోనావసిష్టుడు - కరమొప్పపురముశృంగారింపబనిచి - యరయంగనేబదియారుదేశములః రాజులరప్పించిరహీమీదనదుల, యాజునిధిజలంబధికంచిదెప్పించి, నలరాజునింహాసనంబునీలిపిఁయెలమిమంత్రులు పురోహితులునుగొలువ; మంగళతూర్వముల్ వాడెలవ్రేమోయె, శృంగాదవతులయినచెలులనేవింప, నరుడయినరత్నసింహాసనంబునను, ధరణిత్వరునిచెంతదమయంతినినిచి, మోమాదికృత్యంబు లూనరజేయించి శ్రీమింపగానభిషేకంబుజేసి, కరమొప్పపట్టంబుగట్టినయంత - చిల్లరాజ్యంబుజేయునునుండె, నావిదభేకపునకానిలరాజు, వావిరిసాష్టాంగవందనమిడి

84 నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము - పంచమభాగము.

న, బానమూరిదీవిచి నన్ననభద్రసి, తనయనికూడివిదభేకతుడరిగి, నలుడంత
తనగురువాధునిపాదజలజంబులకు మ్రొక్కి- నన్నుతీలేయి ? కనుగొనిసంతోషక.
లితుడయి మెకము. ఘనకృపారినయెలక- గానడిపించి కి వలనొప్పుతనతపోజ
నములకరిగె, నలరుచునవుడు జేసాతి వాయుకుల? వినయంబుతో నలవిధునకు
మ్రొక్కి, విమమలుమరియు గావంపమోదించి, బహురత్నపూజదొంబర
ములొసంగి- మహావాధులెల్ల సలమడచునబొంది - పొందుగాతమతమత్తరవ
రంబులకు- విజృంభణింపనారాజవిధుడు - వమయంతి దాను మోదంబునమిరి
చి- ననుబాణు జేగిసొంపుతీపింప- నావంధ్రతరనురేంద్రదాదులుబాగడ- భూ
చక్రమెల్ల జేర్చిన నేలుడుండె- ననియిట్లుబృహదశ్వచాధిపాజానకు - పొలు
పొందెనున్నుతావిన్నతూగళమున- వరుసతో నలచక్రవర్తిజవరిత్ర. సరసత
గ్రంథవిస్తారంబు గాక- వినుతవాక్యంబులవెలయంగజెప్పి - ననువాధూలగో
త్రాధిపంధ్రులకు- చిరకీకామండువాళి- పీఠోదయుడు- కరుణాపయోనిధి
కంఠాలవోడ్డ- యాచార్యునకుఁజేర్చుడయినట్టివైష్ణ - వాచారమూర్తిసత్వద
యాచరుండు- పొలుపుమీతినచక్రపురివోడ్డఘనుడు - వలనొప్పునతనివరకూ
మికలనయు! డగ్గలంకమానసుండనిసత్వధనుడు- సకలకవిత్వవాచావిశారదు
డు- దనర- నాతనికివిద్యాప్రవీణుండు, జనలోకసుతుడుగజ్జనలోకపీఠుడు,తి
రుచేంగళాచార్యధీరాగ్రగణ్య! డరయనాతనికీనేనాస్మిసంభవుడ- నమలయా
నసుడవిద్యావిశారదుడరమణవశేంకవిరాఘవాహ్వయుడ । నరహరిఘటికా
ద్రినాధునిపేర! తరువడినేనాంబభావలవెలయ! నవనిలోకవిరాజులనయినట్టి
సరసచక్రవర్తిసత్వపనాకుకలుగుటజేసి! యలరారసీసభాహ్వయినచరిత్ర! త
లచిజెప్పితినియు తరభాగమెలమి । వలనొప్పుజడివిప్రసాసినవినిన । జనులకా
యుర్వాగ్యసంతతుల్గలిగి! మనుజునందనరిప్రఖ్యాతనిగాంతు! రీచక్రవర్తిస
రేండ్రిచారిత్రమాచంద్రితారారకమైయున్నగాక॥

నలచరిత్రము - ద్విపదకావ్యము.

సంపూర్ణము



